

Verslag van een openbaar verhoor

De parlementaire enquêtecommissie aardgaswinning Groningen heeft op 28 september 2022 **de heer Camps** als getuige gehoord, die werd bijgestaan door de heer Daemen.

Voorzitter: Van der Lee
Griffier: Kruithof

Aanwezige leden van de commissie: Van der Graaf, Kathmann, Kwint, Kuik, Van der Lee en Tielen.

Aanvang 9.29 uur.

De **voorzitter**:

Aan de orde is het verhoor van de heer Camps. Ik vraag aan de griffier om de heer Camps en zijn steunverlener binnen te geleiden.

(De griffier geleidt de getuige naar zijn plaats in de Enquêtezaal.)

De **voorzitter**:

Goedemorgen, meneer Camps. Van harte welkom bij de parlementaire enquêtecommissie aardgaswinning Groningen. Meneer Daemen, ook van harte welkom.

De heer **Camps**:
Goedemorgen.

De **voorzitter**:

60 jaar aardgaswinning heeft Nederland veel gebracht, maar kent zeker voor gedupeerden schaduwkanten. De commissie onderzoekt hoe deze schaduwkanten hebben geleid tot het besluit om de aardgaswinning in Groningen te stoppen. Wij willen weten hoe de besluitvorming op cruciale momenten is verlopen. We willen ook inzicht hebben in hoe private en publieke partijen samen de gaswinning hebben georganiseerd. Wij onderzoeken de aardbevingen en de ontwikkeling van kennis daarover, de afhandeling van schade veroorzaakt door de bevingen en het proces van het versterken van gebouwen in Groningen.

Meneer Camps, u bent secretaris-generaal geweest van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat tussen 2013 en 2020. Dat is een vrij lange periode. Wij willen u daarop bevragen als getuige. Dit verhoor vindt plaats onder ede. U heeft ervoor gekozen de eed af te leggen dat u de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen. Ik verzoek u daarom te gaan staan.

(In handen van de voorzitter legt de heer Camps de eed af.)

De **voorzitter**:

Dan staat u nu onder ede. U mag weer plaatsnemen.

Het verhoor met u wordt afgenomen door collega Tielen en mijzelf. Mogelijk heeft mevrouw Kathmann aan het einde ook nog enkele vragen aan u. Is dat helder?

De heer **Camps**:

Zeker.

De **voorzitter**:

Dan gaan we beginnen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Meneer Camps, u was, zoals gezegd, van 2013 tot 2020 secretaris-generaal bij het ministerie van Economische Zaken en Klimaat. Daar had u een belangrijke rol in het coördineren van de verschillende kwesties die rond de gaswinning in Groningen speelden. In dit verhoor willen we het met u hebben over de manier waarop het ministerie regie houdt over de vraagstukken omtrent de gaswinning in Groningen, bijvoorbeeld over waar de verschillende verantwoordelijkheden binnen het ministerie zijn belegd, hoe de verschillende onderdelen van het ministerie samenwerken en hoe de aansturing vanuit de top van het ministerie eruitziet. Verder willen we het met u hebben over uw betrokkenheid bij de schade en de versterking.

In augustus 2013 treedt u aan als secretaris-generaal bij het ministerie. Daarvoor werkte u op het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Wat was toen u begon uw betrokkenheid als secretaris-generaal bij het gasdossier?

De heer **Camps**:

In de beginperiode eigenlijk heel weinig. Ik ben geïnformeerd over wat er speelde. In die periode, de tweede helft van 2013, liepen er verschillende onderzoeken naar aanleiding van de besluitvorming over de beving in Huizinge. Daarover ben ik geïnformeerd, daarvan ben ik op de hoogte gehouden. Daar heb ik ook met de minister, de verschillende medewerkers en de dg over gesproken. Dat is het eigenlijk.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Bij de samenwerking in het gasgebouw hoort ook actief contact met de aandeelhouders van de NAM: Shell en Exxon. We zien dat u in uw beginperiode weleens verwarring hebt over wie binnen Shell verantwoordelijk is voor NAM. Wat vond u van de opzet van het gasgebouw?

De heer **Camps**:

Ik vond het een complex geheel. Ik heb eigenlijk altijd een blaadje bij me gehad met hoe het precies in mekaar zat, met alle lijntjes en hoe precies de verhoudingen waren. Het zat namelijk behoorlijk complex in elkaar. Tegelijkertijd heb ik me daar natuurlijk in verdiept en heb ik me laten informeren over hoe het precies zit, wat de verschillende rollen zijn en waarom wie waar zit. Het zit heel logisch in mekaar. Het heeft ook voor een hele lange periode, sinds begin jaren zestig, heel erg goed gefunctioneerd.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Wat bedoelt u met "het zat heel logisch in elkaar"?

De heer **Camps**:

Dat er een duidelijke verantwoordelijkheidsverdeling was tussen ten eerste de winner, de mijnbouwonderneming, de NAM, die uiteindelijk de winning van het gas doet, ten tweede de handel in het gas via GasTerra, ten derde GTS, dat uiteindelijk verantwoordelijk is voor de distributie, ten vierde het ministerie, dat verantwoordelijk is voor überhaupt het gasbeleid in Nederland, en ten vijfde EBN, dat bij alle projecten voor olie- en gaswinning in Nederland een deelneming heeft van 40%, om op die manier te zorgen dat ook de Staat inkomsten verwerft uit de olie- en gaswinning. Dat was op een ingewikkelde manier aan elkaar geknoopt in het gasgebouw, maar wel op een zodanige manier dat ieder daar zijn rol kon spelen en dit ook tot goede resultaten leidde.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Vanaf welk moment dacht u "ik begrijp nu ook welke partijen welke invloed moeten hebben"?

De heer **Camps**:

Wat bedoelt u precies?

Mevrouw **Tielen** (VVD):

U zegt: het is complex, het zit op zich wel logisch, maar ook ingewikkeld in elkaar. De rol van het ministerie van Economische Zaken is ook duidelijk vastgelegd in het gasgebouw. Vanaf welk moment had u echt in de gaten hoe de lijntjes liepen, om het zo te zeggen?

De heer **Camps**:

Ik denk dat dit eind 2013, begin 2014 zal zijn geweest, maar gaandeweg ontwikkel je daar natuurlijk steeds meer inzicht in. Dat heeft zich in de loop van de tijd natuurlijk verder verdiept. Dat wil niet zeggen dat ik er niet ook vragen bij heb gehouden, met name over de rol van het ministerie in het gasgebouw.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Ja. Want inderdaad, de directeur-generaal is namens het ministerie vertegenwoordiger in het gasgebouw. Wat vond u van de positie van de directeur-generaal in het gasgebouw?

De heer **Camps**:

Ik vond dat een bijzondere positie, om meerdere redenen. Ik was op de hoogte van hoe er binnen het Rijk, binnen de overheid in de loop van de tijd een verandering heeft plaatsgevonden in hoe om te gaan met staatsdeelnemingen, en met name in hoe om te gaan met de rol van de overheidscommissaris in staatsdeelnemingen. Volgens mij is het tot ongeveer 2000 zo geweest dat dit ook ambtenaren konden zijn. Daarna is dat veranderd en konden ambtenaren eigenlijk geen commissaris meer zijn bij een overheidsbedrijf, bij een staatsdeelneming. Bovendien waren alle staatsdeelnemingen in handen van Financiën, bij de directie Staatsdeelnemingen, en niet bij de afzonderlijke departementen. Bij EBN en GasTerra was dat anders: die waren beide in handen van Economische Zaken. Dat had ook een reden, namelijk de splitsing tussen productie en distributie. Productie deed Economische Zaken, via EBN en GasTerra. Financiën was verantwoordelijk voor de distributie, via GTS. Daar was een

duidelijke scheiding gemaakt. Dat paste ook in het hele energiebeleid. Dat was één bijzonderheid.

De tweede bijzonderheid was dat de commissaris bij GasTerra wel degelijk een ambtenaar was, wat een uitdrukking was van het feit dat er een enorme verwevenheid was tussen hetgeen wat daar gebeurde en het beleid dat gevoerd werd. Het was dus niet zomaar een beleidsdeelneming, het was eigenlijk gewoon beleid wat daar gebeurde.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

U zegt "bijzonder". Wat betekende dat in uw opvatting?

De heer **Camps**:

Dat dit dus een uitzondering was. Het was nergens anders zo. Dit was naar mijn weten de enige plek waar dit op deze manier was georganiseerd binnen alle staatsdeelnemingen van het Rijk.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Hoe kwalificeerde u dat?

De heer **Camps**:

Voor mij werd daardoor vooral duidelijk hoe nauw datgene wat GasTerra doet en wat er in het gasgebouw gebeurt, gerelateerd is aan het beleid van het ministerie, het energiebeleid, het beleid van het Rijk, en hoe belangrijk het is dat wat daar gebeurt ook afgestemd is met de minister.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Was u voldoende op de hoogte van wat er gebeurde?

De heer **Camps**:

Nee, want die afstemming vond niet plaats, niet met mij, maar, belangrijker nog, ook niet met de minister. Wat daar gebeurde -- de standpunten, de hele positiekeuze in de vergaderingen in het gasgebouw -- werd door de directeur-generaal zelf met zijn medewerkers voorbereid en niet met de minister gedeeld. Dat gebeurde vanuit de gedachte dat een commissaris daar zonder last en ruggespraak zit. Hij moet zelf zijn standpunten daarin kunnen kiezen en innemen. Hij moet daar niet nog weer met anderen afstemming over zoeken. In een normale commissarisrol klopt dat, maar dit was geen normale commissarisrol. Ik heb u net geschetst waarom dit geen normale commissarisrol was.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

U was eigenlijk weinig op de hoogte. Vond u dat u meer op de hoogte moest worden gehouden over wat er gebeurde?

De heer **Camps**:

Ja, temeer omdat we in een bijzondere situatie zaten na de aardbevingen. Er waren inmiddels ook vragen over de gaswinning in 2013 gerezen. De vraag was: waar komt dat vandaan, wat is er gebeurd in het gasgebouw, hadden we dat niet kunnen weten? Op dat moment waren we ook nog zoekende naar antwoorden. Toen werd ook duidelijk voor mij dat er eigenlijk geen afstemming plaatsvond met de minister over de standpunten die daar werden ingenomen. Dat vond ik merkwaardig en niet goed.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

U verwijst er al naar: in 2015, na het verschijnen van het OVV-rapport, geeft u de opdracht aan het directoraat Energie om een redeneerlijn op te stellen over de hoge winning in 2013. We hebben hierover in het eerste verhoor met minister Kamp gesproken. Hoe moeten we de opdracht die u geeft aan het directoraat interpreteren?

De heer **Camps**:

Het was volgens mij geen verzoek om een redeneerlijn, maar om een feitenrelaas.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Wat is het verschil tussen die twee?

De heer **Camps**:

Een redeneerlijn kan een argumentatie zijn, maar een feitenrelaas gaat gewoon om "wat is er nu precies gebeurd" en dus over de feiten. Daar zit dus geen waardeoordeel in. In een redeneerlijn zou je nog een waardeoordeel kunnen lezen. Het ging mij erom om helder te krijgen: wat is er precies gebeurd, wie wist wat wanneer en welke stappen zijn wanneer genomen?

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Wie heeft het initiatief genomen voor dat feitenrelaas?

De heer **Camps**:

Daar heb ik het initiatief voor genomen. Ik zal dat ongetwijfeld ook met de

minister besproken hebben, maar uiteindelijk heb ik daar het initiatief voor genomen. Er was zo veel discussie over de winning in 2013 dat voor mij echt de vraag was: kunnen we hier nu niet voor eens en voor altijd helderheid in scheppen door duidelijk te maken wat er is gebeurd en hoe dat is gegaan met de informatievoorziening, ook binnen het ministerie? Ik weet niet of het voor eens en voor altijd gelukt is, maar op dat moment was dit het idee.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Hoe expliciet heeft u dat feitenrelaas of die redeneerlijn -- we zien beide termen langskomen in de e-mailcommunicatie -- met de minister besproken?

De heer **Camps**:

Ik zal ongetwijfeld aan de minister hebben gemeld dat ik dat gevraagd heb. Toen het feitenrelaas er was, hebben we dat ook gedeeld met de minister.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Toen heeft u het gedeeld met de minister.

De heer **Camps**:

Ja.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Uit die redeneerlijn of het feitenrelaas blijkt ook dat de Kamer niet helemaal juist is geïnformeerd over de hoge winning in 2013. Waarom zijn die uitkomsten niet met de Tweede Kamer gedeeld?

De heer **Camps**:

Welke uitkomsten bedoelt u?

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Van het feitenrelaas dan wel de redeneerlijn.

De heer **Camps**:

Nu begrijp ik u niet helemaal goed. Het feitenrelaas zelf is de basis geweest voor heel veel communicatie met de Kamer en ook in algemene zin over wat er in 2013 precies is gebeurd. Dus ik weet niet precies waar u nu op doelt.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Een van de dingen die daaruit voorkomt, is dat de verkoopstrategie gericht was op maximaal winnen. Daarover is eigenlijk weinig terug te vinden in de brieven die naar de Kamer zijn gestuurd. Wat is de reden daarvoor?

De heer **Camps**:

Het zegt mij niks dat dit niet terug te vinden zou zijn in de brieven aan de Kamer, maar tegelijkertijd was dat decennialang het beleid van de partijen in het gasgebouw, maar ook van alle kabinetten en alle partijen en bestuurders die in al die tijd bezig zijn geweest met het gasgebouw en de gaswinning.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Wat zegt u daarmee?

De heer **Camps**:

Dat het dus geen verrassing is dat dit de lijn was en de manier waarop er werd omgegaan met de winning in Groningen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Zegt u daarmee dat het niet expliciet in de communicatie naar de Kamer hoeft te worden vermeld?

De heer **Camps**:

Ik herken niet -- u zegt het, dus het zal zo zijn -- dat we daar niet transparant over zijn geweest en dat het niet gemeld zou zijn aan de Kamer, maar ik leg er wel even naast dat dit eigenlijk staande praktijk was van decennia. In die zin was het geen bijzonderheid. Die staande praktijk was bij iedereen bekend.

De **voorzitter**:

Toch nog één vraag daarover. Waarom is er niet voor gekozen om het complete feitenrelaas onmiddellijk naar de Kamer te sturen en uit te leggen dat er toch echt een belangrijk verschil zat tussen de eerdere verklaringen die waren gegeven voor de hoge gaswinning en dat er ook andere elementen een rol hadden gespeeld bij de hoge winning?

De heer **Camps**:

Dat weet ik niet. Blijkbaar is het niet gedeeld; dat weet ik niet. Ik weet wel dat we behoefte hadden aan duidelijkheid, zodat de minister ook in de Kamer meer duidelijkheid kon geven over wat er nu precies wel en niet gebeurd was in 2013. Volgens mij is dat ook gebeurd.

De **voorzitter**:

Realiseerde u zich dat het feitenrelaas liet zien dat er naast factoren die

misschien wat moeilijker te beïnvloeden waren, zoals het weer, factoren een rol speelden waar actieve sturing achter zat ...

De heer **Camps**:

Ja.

De **voorzitter**:

... en dat dit het belangrijke verschil was?

De heer **Camps**:

Ja.

De **voorzitter**:

Is dat in uw beleving ook zo nadrukkelijk met de Kamer gedeeld?

De heer **Camps**:

Dat weet ik niet, dat weet ik niet. Volgens mij kunt u dat nazoeken, maar ik zou het niet zo weten.

De **voorzitter**:

Het Staatstoezicht op de Mijnen valt direct onder u als secretaris-generaal. Wat betekende dit in de praktijk voor uw werkrelatie met de inspecteur-generaal van het Staatstoezicht?

De heer **Camps**:

Dit betekende dat ik in strikt formele zin personeelsverantwoordelijkheid had voor de inspecteur-generaal. Dit betekende dat ik regelmatig -- ik denk iedere zes weken of iedere twee maanden -- een gesprek had met de inspecteur-generaal om te vragen hoe het ging, hoe het met de organisatie ging en ook hoe de samenwerking met het ministerie liep. Bovendien spraken we natuurlijk over een aantal actuele onderwerpen die speelden, ook in relatie met de minister.

De **voorzitter**:

Het waren dus niet alleen procesgesprekken, maar het ging ook wel degelijk over inhoudelijke onderwerpen.

De heer **Camps**:

Ja, meer om te kijken hoe het daarmee gaat en dan met name de grote thema's die op een gegeven moment speelden.

De **voorzitter**:

Stond de inhoudelijke onafhankelijkheid van het Staatstoezicht weleens onder druk?

De heer **Camps**:

Wat mij betreft niet. Ik denk dat het Staatstoezicht altijd de gelegenheid heeft gekregen om zijn eigen standpunt in te nemen. Ik denk dat zowel vanuit de ambtelijke organisatie als vanuit de minister altijd gezegd is: Staatstoezicht moet in volstrekte onafhankelijkheid tot zijn oordeel komen. Dat wil natuurlijk niet zeggen dat daar nooit discussie over was, want er spelen verschillende inzichten en verschillende belangen. Dat kan weleens tot spanning leiden -- dat is niet ongebruikelijk tussen beleid, politiek en toezichthouders -- maar dat is niet hetzelfde als dat de toezichthouder niet de ruimte zou hebben om onafhankelijk tot een oordeel te komen.

De **voorzitter**:

Bij uw aantreden als secretaris-generaal was de heer De Jong al inspecteur-generaal. Hoe was uw werkrelatie met hem?

De heer **Camps**:

Die was goed. Die heeft natuurlijk niet zo lang geduurd, want hij is ongeveer een jaar na mijn komst weggegaan. Ik denk dat we misschien driekwart jaar echt met elkaar hebben samengewerkt. Ik heb met hem die relatie gehad zoals ik die net beschreef.

De **voorzitter**:

Toch heeft de de heer De Jong verklaard dat zijn relatie met u heel gespannen was.

De heer **Camps**:

Dat heb ik gehoord, ja.

De **voorzitter**:

Hoe kan dat?

De heer **Camps**:

Er zijn een paar dingen voorgevallen. Daar heeft de heer De Jong ook hier aan u dingen over verteld. Dat hing met name samen met het feit dat de heer De Jong in de communicatie met de pers een aantal zaken naar buiten had gebracht die anders waren dan wat in het advies aan de minister stond.

Dat ging over de gaswinning in Groningen. In een interview in de krant heeft hij andere dingen verteld dan wat in het advies stond. Ja, dan wordt het ingewikkeld, want dan is het de vraag waar de minister op af moet gaan. Er wordt een advies gegeven. Daar vaart de minister op. Dat is ook op basis waarvan de minister verantwoording aflegt aan de Kamer.

De **voorzitter**:

Wat was er dan anders?

De heer **Camps**:

Dat ging onder andere over de reikwijdte van de bevingen, tot waar die zouden gaan. Dat ging toen over de vraag of die ook tot in de stad Groningen zouden kunnen komen. Dat stond niet in het advies aan de minister. Dat ging ook over de ...

De **voorzitter**:

Maar was dat feitelijk niet zo?

De heer **Camps**:

Het was feitelijk wel zo, maar het is natuurlijk ingewikkeld, want als dat feit zo is, dan had dat ook in het advies aan de minister moeten staan. Als er een andere toon zit in de communicatie met de pers dan in de communicatie met de minister, is het niet meer duidelijk waar de minister op moet varen.

De **voorzitter**:

Maar was dit niet een dossier waarop voortdurend voortschrijdend inzicht ontstond omdat de actuele ontwikkelingen zich op een bepaalde manier voordeden?

De heer **Camps**:

Absoluut, maar dit speelde zich af in een periode van dagen waarin we op de ene dag het gesprek met de minister hadden, met de inspecteur-generaal erbij, en er op de andere dag een interview was. Het was niet een periode waarin die veranderde inzichten zich zouden kunnen voordoen. Dat zette dus mensen, ook bij ons op het ministerie, op het verkeerde been. Want ja, waar moeten we op afgaan? Ik heb de inspecteur-generaal erop aangesproken dat het heel erg belangrijk en heel erg goed is dat hij in zijn rol naar buiten brengt en vertelt hoe het zit met de gaswinning, waar de risico's zitten, hoe we de veiligheid het beste kunnen dienen. De inspecteur-generaal is uiteindelijk de beste die dat kan vertellen, want die is daar verantwoordelijk

voor en heeft daar de expertise voor. Maar dat moet wel binnen de lijnen zijn waarin hij ook de minister heeft geadviseerd.

De **voorzitter**:

Een ander voorbeeld waarop de heer De Jong in zijn verhoor vrij uitvoerig ingaat, is het moment waarop in Groningen wordt meegedeeld wat het winningsbesluit is en het bestuurlijk akkoord maar ook de hoge winning bekend worden. In het winningsbesluit is het besluit genomen om het Loppersumse cluster voor 80% te sluiten. Hij geeft in reactie op vragen aan dat je aan additionele risicoanalyses zou moeten doen als je op andere plekken meer gaat winnen. Kunt u zich dat voorbeeld nog herinneren?

De heer **Camps**:

Ik heb het gehoord in het verhoor. Ik kan mij dat voorbeeld van destijds niet herinneren.

De **voorzitter**:

De heer De Jong gaf ook aan: ik heb op verschillende momenten dat signaal afgegeven. Dat had het ministerie echt moeten weten. Betekent dit dat er echt een verschil zat tussen wat het SodM aangaf en hoe het ministerie dat interpreteerde? Had dit te maken met mekaar niet goed begrijpen, miscommunicatie? Hoe kan dat gebeuren?

De heer **Camps**:

Dat zou kunnen. Ik zou dan eigenlijk terug moeten gaan naar wat er precies in dat advies staat, want als dit de conclusie is van de inspecteur-generaal, zou je verwachten dat dit ook in het advies staat dat hij aan de minister heeft gegeven. Dan zouden we daar ook mee aan de slag zijn gegaan.

De **voorzitter**:

Ik ga nog even een stap terug in de tijd. In december 2013, kort nadat u bent aangetreden, komt de NAM met een nieuw winningsplan. Staatstoezicht op de Mijnen heeft dan een eigen analyse gemaakt van de acceptabele risico's en adviseert het ministerie om niet in te stemmen met het winningsplan van de NAM. Daarnaast blijkt dat het ministerie van Economische Zaken professor Helsloot inhuurt om een onafhankelijk oordeel te vellen over het risicobeleid van NAM. Hij oordeelt dat het risiconiveau acceptabel is. Is dit verzoek om een soort peerreview vooraf met het SodM besproken?

De heer **Camps**:
Dat weet ik niet.

De **voorzitter**:

De heer Van der Meijden verklaarde gisteren dat hij van de heer De Jong had gehoord dat er achter de rug van de inspecteur-generaal om peerreviews werden gevraagd.

De heer **Camps**:

Dat heb ik ook gehoord. Het zegt mij niks.

De **voorzitter**:

Hoe bent u omgegaan met deze twee tegenstrijdige adviezen van uw eigen inspectie, of althans de inspectie die daarvoor opgericht is, en een hoogleraar die gevraagd is door het departement om een visie te geven?

De heer **Camps**:

Ik denk dat het goed is om daar even mijn rol te schetsen als secretaris-generaal. U gaat nu heel diep op een aantal inhoudelijke thema's in, maar de inhoudelijke gesprekken en de inhoudelijke deskundigheid zaten uiteindelijk bij de directeur-generaal en de directies die daarmee bezig waren. Ik ben daarbij betrokken geweest, maar ik heb mij daar niet in diezelfde mate in verdiept om precies die rapporten naast elkaar te leggen om te kijken: wat is het een en wat het is ander? Het was voor mij natuurlijk wel duidelijk dat er verschillen waren. Sterker nog, de minister wilde ook graag breder geïnformeerd worden over wat er aan inzichten was om toch een goede weging te maken gelet op het belang dat er speelde, in de eerste plaats voor de mensen in Groningen, maar ook voor de winning als zodanig en de leveringszekerheid. We zaten in een periode waarin heel veel onzekerheid was. Die heeft lang geduurd. U noemde het net al: de inzichten veranderden iedere keer. Uiteindelijk hebben we voortdurend mensen gevraagd: kijk eens mee, denk eens mee over hoe we hiermee om moeten gaan. Uiteindelijk heeft de minister in 2014 en ook in de jaren daarna de adviezen van SodM gewoon gevolgd.

De **voorzitter**:

Ja. Maar hoe werd op dit moment in de tijd, als het advies van SodM komt om het winningsplan niet goed te keuren, dat advies gewogen ten opzichte van andere adviezen? Hoeveel waarde werd er gehecht aan het oordeel van de inspecteur-generaal?

De heer **Camps**:

Het advies van SodM is altijd, altijd het allerbelangrijkste advies geweest. Daar is geen enkel misverstand over.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Economische Zaken gaat een nieuwe inspecteur-generaal zoeken als in 2014 meneer De Jong met vervroegd pensioen gaat. De selectiecommissie komt uit bij Harry van der Meijden, iemand die een lange carrière bij Shell heeft gehad. Wat maakte dat meneer Van der Meijden geschikt was voor de functie?

De heer **Camps**:

De heer Van der Meijden had ervaring in de olie- en gasector en had dus ervaring met de thematiek waarmee we hier te maken hadden. Wij waren op zoek naar iemand die die deskundigheid had, omdat wij van mening waren dat er binnen SodM nog wel een deskundigheidsslag, een deskundigheidsverbetering te maken was.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Wat bedoelt u daarmee?

De heer **Camps**:

Daarmee bedoel ik dat wij wel bezorgd waren of SodM in de situatie waarin we aangekomen waren na de aardbeving in Huizinge, waarbij alles wat rond gaswinning speelde onder een vergrootglas lag ... In die tijd speelde ook de discussie over schaliegas. Daar was SodM ook bij betrokken. Er kwamen meer thema's die SodM meer in de schijnwerpers plaatste, veel meer dan in het verleden. U heeft gisteren de heer Van der Meijden horen zeggen dat SodM een rustig bezit was voor het ministerie. Dat is het verschil. In het verleden gebeurde er eigenlijk niet zo veel rond de hele thematiek van olie- en gaswinning, dus ook niet rond SodM. Zij konden hun werk doen buiten de schijnwerpers, maar dat werk kwam meer in de schijnwerpers te staan. Daarmee kwam er ook meer aandacht voor: ja, maar voldoet wat SodM doet aan de hoogste kwaliteitsstandaarden, is daar alle kennis wel aanwezig en doen ze daar de onderzoeken die we nodig hebben? Dat was een vraag waar we mee zaten. We hadden daarvoor iemand nodig die met kennis van zaken kon kijken hoe die organisatie kon worden verbeterd. We hebben hem bewust voor een kortere periode gevraagd. Hij was ook maar voor een kortere periode beschikbaar. We hebben hem ook gevraagd om die periode te gebruiken om de organisatie op een nieuw niveau te brengen, dus

toekomstbestendig te maken, zodat we na die drie jaar terug zouden kunnen naar een situatie waarin we weer langjarig een nieuwe IG konden benoemen en de organisatie goed op sterkte was.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

U zegt: met name was een verschil dat het meer in de schijnwerpers zou komen te staan, waardoor de deskundigheid wellicht een hoger niveau zou moeten hebben. Wat voor type deskundigheid bedoelt u dan?

De heer **Camps**:

Kijk naar de discussie over het winningsadvies over 2013. Na de aardbeving in Huizinge is SodM aan de slag gegaan met een analyse van die aardbevingen. Dat was nieuw voor SodM. In al die jaren daarvoor heeft SodM dat niet gedaan. Er was toen ook discussie over de deskundigheid. Ik denk dat dit een voorbeeld is van: ja, we hebben wel een SodM nodig dat dit ook langjarig kan doen. Dat vraagt dus ook expertise, meer expertise dan er op dat moment was.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Waar SodM eigenlijk nooit eigen onderzoek deed, ook vanuit zijn taak en verantwoordelijkheden, is het dat wel gaan doen omdat het tekortschoot. U zegt: het was onderdeel van het toekomstbestendig maken dat dit er wel onderdeel van werd. Klopt dat?

De heer **Camps**:

Ik zou niet willen zeggen dat dit per se te maken had met wel of niet zelf onderzoek doen. Daar hebben wij het op dat moment helemaal niet over gehad. Het was voor ons duidelijk dat SodM op dat moment eigenlijk niet sterk genoeg was, niet stevig genoeg was, niet het kwaliteitsniveau had dat we nodig hadden voor de toekomst, gelet op alle discussies die er waren.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Dan bedoelt u de kwaliteit van de deskundigheid over ...?

De heer **Camps**:

De deskundigheid en de manier van werken: hoe kunnen we in al die spanning die er is onze onafhankelijkheid bewaren?

Mevrouw **Tielen** (VVD):

In hoeverre is overwogen om iemand van buiten de olie- en gassector aan te trekken voor de opdracht die u voor ogen had?

De heer **Camps**:

Wij hebben toen bewust gezocht naar iemand uit die sector omdat wij in die fase aan de top van de organisatie iemand nodig hadden die de organisatie zou kunnen doorontwikkelen naar een meer kennisgerichte organisatie op het gebied van olie- en gaswinning en de ondergrond. Daarnaast moest diegene daarover het gesprek kunnen voeren met de minister -- dat is de binnenwereld -- en met de buitenwereld: de pers, de Tweede Kamer, de olies en de mensen in Groningen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Meneer Van der Meijden vertelde gisteren in zijn verhoor dat bij zijn sollicitatie ook de NOGEPA, de brancheorganisatie voor olie- en gasbedrijven, aanwezig was. Wat was de reden dat er iemand van de NOGEPA bij die sollicitatie was?

De heer **Camps**:

Dat was een merkwaardige situatie. Ik heb gisteren ook gehoord dat de heer van der Meijden dat opgemerkt heeft. Dat was een merkwaardige situatie, waar ik mijzelf destijds ook wat ongemakkelijk bij voelde. Dat was eigenlijk hetzelfde ongemak dat de heer Van der Meijden gisteren noemde.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Maar u was degene die dit hele proces ...

De heer **Camps**:

Zeker.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

... leidde en organiseerde.

De heer **Camps**:

Zeker. Maar dat kwam eigenlijk voort uit een verleden waarin de NOGEPA ook aan tafel zat. Ik heb dat toen gevolgd om meerdere redenen. In de eerste plaats vond ik het belangrijk dat er iemand zou meekijken die de deskundigheid op het gebied van olie- en gaswinning had, terwijl vrijwel alle andere mensen die in die sollicitatiecommissie zaten die kennis niet hadden.

Daarnaast zat de vertegenwoordiger van de NOGEPa daar alleen maar in een adviesrol en zou hij dus op geen enkele manier in een besluitvormende rol mee kunnen doen in de besluitvorming.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

U zegt: ik heb dat gevolgd. Wat heeft u precies gevolgd?

De heer **Camps**:

Dat hij daarbij kwam, dus dat was niet mijn voorstel ...

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Wiens idee was dat dan?

De heer **Camps**:

Dat kwam uit het directoraat-generaal ETM, het directoraat-generaal Energie.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

U zei: ik vond het een merkwaardig ...

De heer **Camps**:

Dat was een gebruikelijke ... Ik probeer het nu terug te halen, want ik weet ook niet meer precies hoe dat gegaan is. Maar ik denk dat het gebruikelijk was in het verleden om dat op die manier te doen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

U zegt: het had absoluut geen invloed op de besluitvorming, maar het was wel een adviesfunctie. Wat voor type advies werd verwacht van deze persoon?

De heer **Camps**:

Nou, om te kunnen beoordelen: hebben we iemand te pakken die verstand van zaken heeft, hebben we iemand te pakken die begrijpt hoe het eraan toegaat in die sector? Ik herinner mij dat de heer Peters in dat gesprek die rol op een goede manier heeft vervuld. Daarmee doe ik niks af aan het ongemak, want zoals gezegd had ik dat ongemak ook. Het is toch een beetje gek dat een onder toezicht gestelde of de vertegenwoordiger daarvan aan tafel zit bij de selectie van de toezichthouder, maar dat heeft op dat moment geen rol gespeeld. Als dat wel zo was geweest, had ik daar zelf op ingegrepen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

We lezen in e-mails dat er in eerste instantie ook voor is gepleit om de directeur van de NAM als lid van de selectiecommissie erbij te betrekken. Welke overwegingen waren daarbij gemaakt?

De heer **Camps**:

Dit zegt mij nu niks. Ik zou het ook heel apart vinden als die erbij had gezeten.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Wat zeggen deze feiten, en ook de communicatie daarover, over de invloed die de olie- en gasindustrie heeft op het benoemingenbeleid bij Economische Zaken?

De heer **Camps**:

Niks.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Want wat is dan de invloed van de olie- en gasindustrie op het beleid en het benoemingbeleid?

De heer **Camps**:

Als u vraagt naar het benoemingenbeleid bij Economische Zaken, en laat ik me dan even beperken tot de periode waarin ik verantwoordelijkheid heb gedragen: er is geen enkele invloed geweest van de olie- en gasindustrie op de benoemingen binnen het ministerie, geen enkele.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Wat betekende het dat u zich ongemakkelijk voelde, zeg maar, bij de situatie waar we het net over hadden, bij de sollicitatie van de heer Van der Meijden?

De heer **Camps**:

Omdat die de schijn zou kunnen wekken dat die beïnvloeding er wel is.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Wat heeft u met dat ongemak gedaan?

De heer **Camps**:

Dat heb ik gedaan door de heer Peters alleen maar in een adviesrol te laten zitten en er ook voor te waken dat er op geen enkele manier overwegingen vanuit de olie- en gassector, van "goh, misschien krijgen we wel een heel

strengere toezichthouder; dat willen we niet", dat soort overwegingen, een rol zouden spelen in de advisering of in de beïnvloeding van de heer Peters in het gesprek. Nogmaals, dat is niet gebeurd. De heer Peters heeft die adviesrol goed vervuld en ik was daar achteraf ook blij mee, omdat het waardevol was om te kunnen inschatten of kandidaten, dus ook andere kandidaten, wel of niet gekwalificeerd zouden kunnen zijn vanuit hun deskundigheid.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Want daar heeft meneer Peters wel iets over kunnen zeggen?

De heer **Camps**:

Ja.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

In het verhoor met meneer Van der Meijden kwamen we er ook achter dat ... of hij vertelde in ieder geval, dat bij de presentatie van het advies van het Staatstoezicht in 2015, in december 2015, ook de aandeelhouders van NAM, dus de heer Schotman, de heer Benschop en de heer Van Roost, aanwezig waren bij die presentatie. Wat was daar de reden voor?

De heer **Camps**:

Ik weet niet meer wat daar de reden van was. Ik denk dat het een wens van de minister was om in één keer het gesprek te voeren en ook te kijken of we, in plaats van een soort pingpong te krijgen -- dan krijgen wij het advies van het SodM en moeten we dat weer met de NAM gaan bespreken en dan moet het weer terug naar SodM -- in één keer dat gesprek kunnen hebben waarin we dan ook in één keer alle inzichten op tafel te krijgen, wat dan weer -- het was nog maar een conceptadvies -- input kan zijn voor het uiteindelijke definitieve oordeel van de inspecteur-generaal.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Wat betekent het dat er in zo'n gesprek wellicht input kan komen van de aandeelhouders van de NAM op het eventuele definitieve advies?

De heer **Camps**:

De heer Van der Meijden heeft gisteren natuurlijk ook aangegeven dat de bedoeling van dat gesprek was om te kijken: is het allemaal begrijpelijk, zitten er geen onjuistheden in? Dat zouden dingen kunnen zijn die in zo'n gesprek aan de orde kunnen komen, ook vanuit de NAM.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

U zegt: misschien was het een wens van de minister. Welke rol heeft u vervuld bij het organiseren van zo'n bijeenkomst?

De heer **Camps**:

Volgens mij geen. Dat is iets wat de directeur-generaal Energie organiseerde.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Had u eenzelfde gevoel van ongemak daarbij of helemaal niet?

De heer **Camps**:

Ik zou kunnen zeggen "ja", maar ik weet niet of ik dat toen op dat moment had.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

En bij dat andere had u dat wel?

De heer **Camps**:

Ja.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Ik heb nog één vraag. U zei: die opdracht aan de heer Van der Meijden was tijdelijk; toekomstbestendig maken. Wat was nou precies uw bedoeling met die opdracht om het SodM toekomstbestendig te maken?

De heer **Camps**:

Ik vond het heel erg belangrijk dat de toezichthouder in staat is om de taak die hij heeft goed te doen. Ik had geconstateerd dat SodM ... Dat was in ieder geval mijn beeld, want ik heb dat niet kunnen constateren. Mijn beeld was, ook uit gesprekken met de heer De Jong en met collega's van het DG Energie, dat er een goede band was -- laat ik het maar positief formuleren -- tussen SodM en mensen in de olie- en gasector. Dat wil niet zeggen dat de onafhankelijkheid er niet was, maar dat de strengheid misschien wel iets groter zou kunnen en dat dat iets vraagt van de kwaliteit van mensen, hoe zij zich opstellen, en dat vraagt iets van de deskundigheid, want als je deskundigheid hebt, kun je je ook strenger opstellen, kun je je ook kritischer opstellen, onafhankelijker opstellen. Dat was voor mij belangrijk, juist ook in een tijd waarin er veel discussie was over hoe het nou zat met die olie- en gaswinning, daar ook zorgen over waren en we die toezichthouder dus

eigenlijk meer dan ooit nodig zouden hebben en we ook tot inzichten waren gekomen die al die jaren daarvoor niet gezien waren. Kijk, er was natuurlijk al langer -- dat heeft u hier ook langs gehad -- ervaring met of in ieder geval zicht op het feit dat er aardbevingen waren in Groningen. Diverse mensen, heel veel mensen, zijn daar weinig nieuwsgierig naar geweest. Dat had best gekund en dat had ook de toezichthouder kunnen doen. En ook de toezichthouder heeft die nieuwsgierigheid in die tijd niet laten zien, maar dat was eigenlijk wel gewenst geweest. Vanuit die invalshoek: goh, dan zou die toezichthouder in de toekomst toch wel iets meer nieuwsgierigheid mogen hebben.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Dus u zegt: mijn beeld was ... Ik tel even de dingen op die u eerder zei. SodM zou dus meer in de schijnwerpers komen te staan. Uw beeld was: als die schijnwerpers erop staan, is het de vraag of de onafhankelijkheid voldoende is, of daaraan gekoppeld de deskundigheid voldoende is en of daar weer aan gekoppeld de nieuwsgierigheid voldoende is. Die vraag wilde u eigenlijk aan meneer Van der Meijden meegeven.

De heer **Camps**:

Ja, ja. Het ging net eventjes over wat ik dan precies zou verstaan onder "toekomstbestendigheid", wat er dan moest gebeuren. Mijn beeld, mijn opdracht, ging eigenlijk niet verder dan zoals u het nu formuleert. Ik was dus niet zover van: nou, er moeten dus zoveel mensen bij of het moet dus op die manier worden georganiseerd. Het was nou juist aan de heer Van der Meijden om daar vanuit zijn deskundigheid en ervaring invulling aan te geven.

De **voorzitter**:

Nog even één vraag over de aanwezigheid van NOGEPA. U zei, als ik u goed heb gehoord, dat u is verteld dat dat gebruikelijk was. In het verhoor dat we met de heer De Jong hebben gehad, bleek dat er een heel andere procedure is gevolgd waarin dit zich niet heeft voorgedaan.

De heer **Camps**:

Ik was net even aan het gissen van hoe ik denk waarom dat was. Ik was ook niet bij de benoeming van de heer De Jong. Ik probeer alleen maar te interpreteren of te bedenken van: goh, waarom zou dat zo geweest zijn? Het kan ook zijn dat vanuit de dg of iemand van een van de energiedirecties het idee was om dat te doen. Ik kan er alleen maar naar gissen.

De **voorzitter**:

Ja. Dan nog even die bijeenkomst uit 2015, waar dan de NAM en de aandeelhouders bij aanwezig zijn. De toezichthouder heeft een conceptadvies, de producent wordt erbij gevraagd, maar waarom de aandeelhouders? Hebben die dan een specifieke kennis van het veld of over seismiciteit?

De heer **Camps**:

Ik kan dat niet terughalen. De minister heeft in die tijd eigenlijk voortdurend zowel met de aandeelhouders als met de NAM gesproken over allerlei zaken en ik kan niet zo terughalen waarom zij daar op dat moment allemaal bij waren. Ik weet het gewoon niet. Dan zou ik ook gaan gissen en laat ik dat niet doen.

De **voorzitter**:

U zei ook: we wilden alle partijen bij elkaar brengen. Maar de partijen die over de leveringszekerheid gaan, GTS en GasTerra, waren niet uitgenodigd.

De heer **Camps**:

Nee.

De **voorzitter**:

Waarom was dat?

De heer **Camps**:

Omdat dit een advies was over de winning en niet over de leveringszekerheid. Uiteindelijk moest de minister daarna nog een beslissing nemen. Leveringszekerheid ging niet over veiligheid. Dat was een ander vraagstuk, dus dat hoorde ook niet ... Dat heeft de heer Van der Meijden gisteren ook gezegd: hij ging over de veiligheid en leveringszekerheid was iets anders. Dit was een gesprek over veiligheid, niet over leveringszekerheid, dus GTS hoorde daar sowieso niet bij.

De **voorzitter**:

Ik wil het graag met u hebben over de afhandeling van schade en de compensatie voor de gedupeerden van de gaswinning in Groningen. In januari 2014, ik noemde het al even, werd ook het bestuursakkoord afgesloten. Daaruit volgen verschillende initiatieven om gedupeerden te compenseren. De dialoogtafel suggereert een waardevermeerderingsregeling. Iedereen met erkende schade vanaf €1.000

komt in aanmerking voor een energiemaatregel, eigenlijk een energiebesparingsmaatregel, ter waarde van €4.000. De regeling wordt in zeer korte tijd bedacht en ingevoerd. Welke rol speelde Economische Zaken in de uiteindelijke versie van deze maatregel?

De heer **Camps**:

Wat bedoelt u met "in de uiteindelijke versie"?

De **voorzitter**:

De vormgeving. Welke rol speelde het ministerie als het ging om hoe die maatregel werd uitgewerkt en het budget dat daarvoor werd vastgesteld?

De heer **Camps**:

Mijn beeld is dat dat budget onderdeel was van het akkoord en dat de uitwerking van die maatregel vervolgens aan de dialoogtafel is gebeurd. Er zullen vanuit EZ ideeën geweest zijn over hoe dat te doen en hoe we dat budget zo zouden kunnen vormgeven dat zo veel mogelijk mensen daar ook gebruik van zouden kunnen maken. Maar ik heb niet paraat hoe dat toen precies gegaan is. Maar wij hebben daar natuurlijk zeker over meegedacht, want er zat ook iemand van ons aan de dialoogtafel; de heer De Groot zat daar en die heeft meegepraat over de vormgeving van die maatregel.

De **voorzitter**:

In de interne stukken zien we toch iets anders, namelijk dat het budget voor deze regeling helemaal niet in het akkoord zelf stond. Dat is eigenlijk later bedacht. Er moest bepaald worden: hoeveel geld gaan we daaraan besteden? In intern verkeer waarin u betrokken bent, wordt bewust aangestuurd op het maximeren van het budget. Dat wordt dan op dat moment 50 miljoen.

De heer **Camps**:

U vraagt mij nu iets waar ik geen ... Ik heb mij hier ook niet op voorbereid. Ik kan hier geen antwoord op geven.

De **voorzitter**:

Dan weet u ook niet in hoeverre erbij werd stilgestaan dat als je zo'n maatregel invoert en er in het budget een plafond wordt aangebracht, terwijl het gekoppeld is aan een schadebedrag waarvan je niet weet in welke hoeveelheden dat gaat ontstaan, dat zou kunnen leiden tot verschil in behandeling.

De heer **Camps**:

Omdat op een gegeven moment het budget op is?

De **voorzitter**:

Exact.

De heer **Camps**:

Zeker, ja.

De **voorzitter**:

Waarom wordt dan toch voor zoiets gekozen?

De heer **Camps**:

Omdat ... Ik ga nu even niet in op dat precieze bedrag. Daar wil ik even van wegblijven, want dat heb ik niet paraat. Er was een bedrag afgesproken dat beschikbaar zou worden gesteld voor leefbaarheid en verduurzaming in Groningen. Dat bedrag kende een plafond in het bestuursakkoord. Dat betekent dat binnen dat bedrag een deel zou moeten worden vrijgemaakt, beschikbaar gesteld, voor deze regeling. Dan is er dus per definitie een maximum. Dat betekent dat, welk maximum je ook kiest, er op een gegeven moment een situatie ontstaat waarin het geld op is. Dat was ook iets wat toen voorzien was. Toen is volgens mij ook gesproken over: dan zien we wel weer hoe we het doen als dat zo is. Een werkwijze die wel vaker in afspraken is gemaakt in dit dossier.

De **voorzitter**:

We zien hier ook best veel discussie over op het departement. Die komt ook bij u binnen. Er wordt vaak gesproken over "een perverse prikkel". Welke perverse prikkel?

De heer **Camps**:

Die perverse prikkel herinner ik mij wel. De regeling was zo dat mensen bij volgens mij een schade van €1.000 een verduurzamingspakket konden krijgen voor €4.000. Dus je kon voor €4.000 zonnepanelen en dergelijke laten aanleggen of dubbelglas laten plaatsen. De zorg die er was, was dat mensen ... Ik moet het even in die tijd zien, waarin er nog veel discussie was over de vraag: is nu alle schade die er gemeld wordt daadwerkelijk schade als gevolg van aardbevingen; heeft het iets te maken met de grond, heeft het iets te maken met achterstallig onderhoud? Er waren allerlei oorzaken die op dat moment voorbijkwamen die met schade te maken hadden, die tot

schade zouden kunnen leiden. De zorg was dat mensen schade zouden melden, dan een relatief kleine schade van €1.000 zouden hebben en dat pakket van €4.000 zouden krijgen, terwijl we dat geld bedoeld hadden voor mensen die serieus schade hadden van aardbevingen en daar dan deze compensatie voor konden krijgen. Nou is de vraag: wat is "serieus"? Daarom was er de grens van €1.000. Dat was de grens. Maar er was discussie over: zijn alle schades wel het gevolg van aardbevingen? Daarover zijn later andere inzichten gekomen en daar zijn andere conclusies aan verbonden, maar toen op dat moment speelde die discussie heel sterk.

De **voorzitter**:

Dan lopen er toch twee dingen door elkaar? De schadeafhandeling waarvoor de NAM heel duidelijk aansprakelijk was, wordt in een apart traject -- daar zullen we het ook nog wel over hebben -- vastgesteld met protocollen. Als daar een bedrag uitkomt van hoger dan €1.000, dan pas komt die andere regeling, die een vorm van compensatie was. Het was iets anders dan het vergoeden van de directe schade.

De heer **Camps**:

Ja.

De **voorzitter**:

Waarom werd het dan toch op deze manier gekoppeld en waarom werd dat "een perverse prikkel" genoemd?

De heer **Camps**:

Omdat de zorg was dat mensen daardoor sneller schade zouden melden om dit te krijgen, schade die wellicht ... Nogmaals, dat was de discussie op dat moment, die toen speelde, in die context: of al die schade wel het gevolg zou zijn van aardbevingen. Nogmaals, later zijn we daar heel anders over gaan denken. Toen hebben we gezegd: laten we stoppen met deze discussie of schade nu wel het gevolg van aardbevingen is of niet, laten we het op een hele andere manier doen. Toen is ook het bewijsvermoeden gekomen en zijn we in een hele andere situatie terechtgekomen. Maar dat speelde op dat moment.

De **voorzitter**:

Als ik u nu goed probeer samen te vatten, zat de perverse prikkel 'm erin dat ... Doordat die €4.000 boven op de €1.000 aan reële schade zou worden

uitgekeerd, was de angst vooral dat er te veel schades zouden worden gemeld.

De heer **Camps**:

Ja. Misschien kan ik het toch nog even uitleggen. Kijk, u kunt zich voorstellen ... Het klinkt nu als een bijna technocratische discussie over een perverse prikkel, zoals u het noemt. Kijk, mensen maken op een gegeven moment de afweging: ga ik schade melden of niet? Iedereen die schade heeft, moet die schade gewoon melden en daar een vergoeding voor krijgen. Daar was ook op dat moment geen misverstand over. Maar mensen maken een afweging: ga ik dat traject in, ja of nee? Die €4.000 maakte het voor mensen aantrekkelijker om dat traject in te gaan. Dat is waar het over ging.

De **voorzitter**:

Maar is het niet ook de verantwoordelijkheid van de overheid om te zorgen dat burgers die schade hebben geleden ...

De heer **Camps**:

Jazeker.

De **voorzitter**:

... ook daarvoor adequaat ...

De heer **Camps**:

Jazeker.

De **voorzitter**:

... worden vergoed?

De heer **Camps**:

Dat klopt.

De **voorzitter**:

Dan blijft het toch raar dat het "een perverse prikkel" wordt genoemd.

De heer **Camps**:

Ja, ik begrijp dat u dat zegt, maar ... Ja, ik kan daar niks anders over zeggen. Ik snap wat u zegt.

De **voorzitter**:

Wat we ook nog zien in die tijd, is een andere discussie. Dat leidt ook tot het

beëindigen van deze maatregel, namelijk dat die niet meer moet worden gekoppeld aan de schades maar aan de versterking. We weten dat het volume aan schademeldingen veel groter is dan het aantal huizen of adressen dat betrokken is in de versterkingsoperatie. Is dat dan ook ingegeven ... ja ... waardoor is dat ingegeven?

De heer **Camps**:

Ik moet hier echt diep graven in mijn geheugen. Er was een zorg die overigens niet alleen over deze maatregel ging, over die verduurzaming, maar die breder speelde, namelijk dat mensen schade aan hun huis zouden repareren, dat dit vergoed zou worden, en dat er vervolgens ook nog een versterking zou komen. Dan ben je dus twee keer bezig. Dat is voor de mensen die het betreft niet fijn, want dan moet er twee keer iets gebeuren aan hun huis, en het is financieel ook niet altijd verstandig. Dat speelde bij die verduurzaming net zo. Iemand krijgt schade aan een huis gerepareerd, krijgt daar ook dat verduurzamingspakket bij en vervolgens moet dat huis misschien wel gesloopt worden vanwege de versterking. Wat doe je dan met die verduurzaming? Kun je dan niet beter die verduurzaming toepassen op het versterkte huis? Dat was de discussie.

De **voorzitter**:

Speelde er ook een financieel motief, namelijk dat door het niet te koppelen aan schades, die in aantallen veel groter zijn, maar aan versterking de kosten beheersbaarder zouden zijn?

De heer **Camps**:

Dat zou goed kunnen. U zei net al dat door het feit dat er een plafond is, op een gegeven moment het geld op is. Als je zo lang mogelijk met dat geld wilt doen, speelt een financieel motief dus ook een rol.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

In januari 2015 start het Centrum Veilig Wonen. Dat is de uitvoeringsorganisatie die in opdracht van de NAM schades gaat afhandelen en de versterkingsoperatie gaat uitvoeren. Wat was volgens u de reden om het CVW op te richten?

De heer **Camps**:

Er was grote zorg over de innige betrokkenheid van de NAM bij de schadeafhandeling en de versterking, en er was grote behoefte dat dat meer op afstand zou worden gezet. Dat was één. Twee. NAM zelf realiseerde zich

steeds meer dat waar zij in het verleden bij aardbevingen eigenlijk zelf rechtstreeks alle schades konden afhandelen, ze dat nu met de omvang die de schades inmiddels aannamen en ook de omvang van de versterkingsopgave die eraan zat te komen, niet meer zelf zouden kunnen doen. NAM is goed in het winnen van olie en gas, dat is hun corebusiness. Zij zijn niet goed in het afhandelen van schade en het versterken van huizen. Die twee dingen bij elkaar leidden tot de conclusie: er moet een aparte organisatie komen die de versterking en de schadeafhandeling gaat regelen. Dat werd het Centrum Veilig Wonen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

U zegt: er waren twee problemen, NAM was te intensief betrokken en was eigenlijk niet fit voor die opdrachten, zeg maar.

De heer **Camps**:

Precies.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Meneer De Haan van de NAM vertelde in zijn verhoor dat de taak van schadeafhandeling na de beving van Huizinge ook te groot werd voor de NAM en dat dat voor de NAM de belangrijkste reden was om uit te besteden.

De heer **Camps**:

Ja.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Hoe is uw weging van die twee problemen, met aan de ene kant te intensieve betrokkenheid van de NAM en aan de andere kant ...

De heer **Camps**:

Ik noemde ze net allebei. Ze waren allebei relevant.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Even relevant.

De heer **Camps**:

Nou, ik weet niet of ze even ... ja goed, ze waren allebei relevant en uiteindelijk heeft dat geleid tot deze conclusie.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Ja. Dan is een oplossing dat het CVW op enige afstand van NAM aan de slag

gaat met de schades en de versterking. Wat heeft u gedaan voor die "enige afstand", voor voldoende afstand tussen NAM en CVW?

De heer **Camps**:

Het eerste was dat het een organisatie moest zijn los van de NAM, dus niet onderdeel van de NAM maar los van de NAM. Het tweede was dat wij een commissie van toezicht hebben opgericht die toezicht zou moeten houden op de onafhankelijkheid van het Centrum Veilig Wonen, of in ieder geval op hoe het gaat bij het Centrum Veilig Wonen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Dus organisatorisch apart, met een aparte commissie van toezicht.

De heer **Camps**:

En die commissie stond onder verantwoordelijkheid van de minister.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Het beeld is dat de NAM als opdrachtgever nog steeds nauw betrokken was bij het Centrum Veilig Wonen. Meneer De Haan van NAM vertelde in zijn openbaar verhoor ook dat hij regelmatig aan tafel zat bij het Centrum Veilig Wonen om te wijzen op, ik citeer: "wat we van ze verwachtten en waarom we vonden dat ze dat niet goed deden". "We" is dan de NAM. Wat zegt u van dat beeld dat de NAM eigenlijk nog veel te betrokken was?

De heer **Camps**:

Wij hebben dat van tevoren anders ingeschat en ik kan niet anders concluderen, ook uit de ervaringen die ik zelf heb gehad, dan dat de afstand tussen NAM en CVW volstrekt onvoldoende is geweest.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Op welke aspecten had u die afstand groter willen organiseren, zoals u het had bedacht?

De heer **Camps**:

Wij hadden gedacht dat de NAM een contract zou sluiten met het Centrum Veilig Wonen, waarbij het Centrum Veilig Wonen in zelfstandigheid en binnen een ruim mandaat besluiten zou kunnen nemen over shadeafhandeling en versterking en niet voor heel veel losse dingen ook weer contact zou moeten leggen met de NAM, en dus veel meer ruimte en mandaat zou hebben van

de NAM. Dat blijkt dus -- daar zijn wij gaandeweg ook achter gekomen -- onvoldoende het geval te zijn geweest.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Wanneer kwam u daar ongeveer "gaandeweg" achter?

De heer **Camps**:

Er waren natuurlijk veel signalen dat NAM zich ook nog met allerlei losse projecten en losse beslissingen bij het Centrum Veilig Wonen bemoeide. Ik denk dat we in de loop van ... Het Centrum Veilig Wonen is gestart op 1 januari 2015. We hebben daarna het contact met het Centrum Veilig Wonen eigenlijk vooral laten doen door de Nationaal Coördinator Groningen, die op 1 juni 2015 is gestart. Daardoor was er vanuit het ministerie eigenlijk niet veel contact met het Centrum Veilig Wonen. Hij heeft hier al na enige tijd, ik denk al in 2016, signalen over afgegeven en geleidelijk aan is dat sterker geworden.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

U begon het antwoord met: NAM was te nauw betrokken; dat zagen we als een probleem. "We hebben het zo georganiseerd; apart van de NAM, een losse commissie van toezicht. We hebben allerlei dingen georganiseerd en dan komen we er gaandeweg achter dat NAM toch nog te nauw betrokken is." Wat heeft u gedaan om dan toch uw doel te behalen?

De heer **Camps**:

Wij hebben hier met NAM over gesproken en verder vooral ook met de Nationaal Coördinator Groningen, want uiteindelijk hebben wij de Nationaal Coördinator Groningen, de organisatie, opgericht en ook de heer Alders aangesteld als Nationaal Coördinator Groningen om al die partijen in Groningen bij elkaar te brengen en te zorgen dat de veiligheid en de leefbaarheid in Groningen weer terug zouden komen. Wij hebben hem toen ook gevraagd om dat contact met het Centrum Veilig Wonen te onderhouden, omdat hij degene is die uiteindelijk met de versterking aan de gang moet, samen met het Centrum Veilig Wonen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Dus u bent niet tevreden over de mate waarin de NAM op afstand staat van het Centrum Veilig Wonen en uw oplossing is "overleg met de NAM" en de Nationaal Coördinator de opdracht geven om daarop toe te zien.

De heer **Camps**:

Ja, dat is even ... Ik loop even de tijd door, want dit is zeg maar de beginperiode die ik nu schets. Daarna zijn wij steeds verdergaande afspraken gaan maken -- "samenwerkingsafspraken" noemden wij die -- tussen de NAM, NCG en het ministerie van Economische Zaken, waar ook in zat dat de NCG een veel striktere verbinding met het CVW zou aangaan en eigenlijk een veel duidelijker rol, een soort opdrachtgevende rol zou krijgen en ook veel meer aansturend zou kunnen zijn, en de NAM die rol dus niet meer zou hebben. De heer Alders heeft veelvuldig met CVW en NAM gesproken over die relatie en ook over specifieke projecten, van: NAM, blijf eruit, geef ons nou de gelegenheid om dit op te lossen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Op de Nationaal Coördinator komen we later nog terug.

De heer **Camps**:

Misschien mag ik nog één ding eraan toevoegen. Wat natuurlijk het probleem was, was dat het mandaat voor het Centrum Veilig Wonen onvoldoende bleek, waardoor het moeilijker was voor de NAM om die afstand te nemen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Wat heeft u daaraan gedaan?

De heer **Camps**:

Uiteindelijk heeft dat tot de conclusie geleid dat we gestopt zijn met de contractering van ... nee, niet met de contractering, maar met het gebruik van het Centrum Veilig Wonen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Maar u kwam eigenlijk pas nadat de Nationaal Coördinator was ingesteld, erachter dat dat mandaat niet klopte. Is dat wat ik u hoor zeggen?

De heer **Camps**:

Dat klopt. Daar zat natuurlijk maar korte tijd tussen, hè? Het CVW is op 1 januari 2015 gestart en de Nationaal Coördinator is op 1 juni gestart. Dat was dus vijf maanden later. Het CVW was denk ik net een beetje op gang aan het komen. De Nationaal Coördinator heeft daarna eigenlijk het contact met CVW onderhouden.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Dan komen we even terug op de vraag. Gaandeweg kwam u erachter dat het probleem dat u had gesignaleerd en waar u een oplossing voor had bedacht, eigenlijk niet opgelost was. Wanneer was "gaandeweg" dan?

De heer **Camps**:

Ik denk in de loop van 2016.

De **voorzitter**:

Het Centrum Veilig Wonen was vanaf 2015 tot eigenlijk 2019 ook uitvoerder van de versterkingsoperatie. We willen het eerst graag nog even hebben over de beginfase, dat jaar 2015. In het eerste jaar ligt de regie van de versterking nog bij NAM, dan is de NCG er nog niet. Minister Kamp kondigt eind december 2014 aan dat het Centrum Veilig Wonen in 2015 3.000 huizen gaat versterken. Waar was dit cijfer op gebaseerd?

De heer **Camps**:

Ik weet niet meer waarop dat is gebaseerd.

De **voorzitter**:

Weet u nog wie met dat cijfer kwam?

De heer **Camps**:

Nee. Het zou de minister kunnen zijn, het zou ook een van de ambtenaren kunnen zijn.

De **voorzitter**:

In hoeverre waren betrokken partijen, de NAM en het net begonnen CVW, doordrongen van het belang om de versterking snel op te starten?

De heer **Camps**:

Ehm ... Dat weet ik niet. Ik denk dat dat het enige antwoord is: dat weet ik niet. Dat moet ik achteraf ... Ik had op dat moment daar al zorgen over, maar ik moet achteraf nog nadrukkelijker zeggen dat ik het niet weet. Misschien mag ik één stapje terug. Begin 2014 is besloten dat er zoiets als een Centrum Veilig Wonen zou moeten komen. Toen is de NAM een traject gestart om dat te contracteren. Dat duurde naar onze smaak extreem lang, want dat ging volgens de protocollen van Shell. Dat was allemaal heel zorgvuldig. Heel goed dat het zo zorgvuldig gebeurde, maar het duurde ongeveer een halfjaar. Dat was veel te lang naar onze smaak. Maar goed,

daar hadden wij ons op dat moment bij neer te leggen, dat dat de procedure was. Wij hebben toen ... Ik heb dat ook zelf aangegeven richting NAM: zorg nou dat je in de periode totdat het Centrum Veilig Wonen er is ten minste de huizen die zo zichtbaar versterkt moeten worden, de huizen die in de stutten staan, in ieder geval aanpakt in de komende tijd, want het kan toch niet zo zijn dat straks het Centrum Veilig Wonen begint en er gewoon een jaar eigenlijk niks gebeurd is of op het oog niks gebeurd is. Achteraf heb ik moeten constateren dat er eigenlijk heel weinig voortgang is geboekt. Dat leidt bij mij tot de twijfel in het antwoord op uw vraag.

De voorzitter:

Ja, ja, ja. Maar goed, er is in december een doel gesteld: 3.000 huizen versterken in 2015. We zien dat al in april 2015 de NAM-directeur Schotman zich zorgen maakt over hoe realistisch die doelstelling is. Hij brengt zijn zorgen onder de aandacht bij het ministerie. Hij noemt letterlijk de doelstelling niet realistisch en verwijst ook naar de dan inmiddels tot stand gekomen NPR-norm en zegt dat 3.000 huizen op zo'n korte termijn op die norm brengen niet realistisch is. Wat heeft u gedaan met dat signaal?

De heer Camps:

Ik weet niet meer wat ik gedaan heb met dat signaal. Ik weet ook niet of ik daar toen bij betrokken ben geweest, maar ik weet wel dat wij toen in de fase van de oprichting van de Nationaal Coördinator Groningen en de aanstelling van de nationaal coördinator zaten en dat we toen gezegd hebben: een van de redenen waarom we die nationaal coördinator nodig hebben, is nu juist om ervoor te zorgen dat dat proces beter gaat lopen. Ik denk dat op het moment dat is besloten tot dat getal van 3.000, eigenlijk nog niet goed duidelijk was hoe complex de operatie zou worden, en hoe ingewikkeld het zou zijn om 3.000 huizen te versterken. Er moest een beoordeling plaatsvinden en er moesten gesprekken met mensen worden gevoerd. De impact die het heeft op mensen die tijdelijk dan wel langdurig uit hun huis moeten omdat het versterkt of gesloopt moet worden. De wensen van mensen die daar nog, terecht, bij kwamen: nou, als je dan toch bezig bent aan mijn huis, doe dan ook nog maar iets anders. Vervolgens moest er gebouwd worden en moesten er aannemers worden gezocht. Dat hele proces was zo complex, omvangrijk en langdurig: dat hebben wij ons aan het begin van die periode, toen dat cijfer van die 3.000 huizen opkwam, onvoldoende gerealiseerd.

De **voorzitter**:

Nee, maar er komt een serieuze waarschuwing binnen, en er is ook een bouwnorm vastgesteld. We zien nu ook dat u de minister, die dan een gesprek gaat hebben met de directeur van de NAM en van het Centrum Veilig Wonen, adviseert om die 3.000 als doel vast te houden. Waarom gaf u dat advies?

De heer **Camps**:

Ik weet niet meer waarom ik dat advies gaf. Het was op dat moment wel belangrijk dat wij vasthielden aan datgene wat wij hadden toegezegd. Wij waren namelijk ook bang, juist vanwege de grote spanning die er toch wel was, ook met de bestuurders en mensen in Groningen, om al helemaal aan het begin terug te komen op verwachtingen die gewekt waren.

De **voorzitter**:

Die 3.000 was in december in een Kamerbrief naar buiten gebracht. Die was dus publiek. Tegelijkertijd was de kans dat die belofte gestand kon worden gedaan, op dat moment best wel minimaal.

De heer **Camps**:

Ja.

De **voorzitter**:

Is het dan niet verstandiger om dat sneller te melden dan om door te gaan met een belofte waarvan eigenlijk al duidelijk is dat dat een hele lastige belofte is?

De heer **Camps**:

Dat had gekund. Op een later moment -- maar ongetwijfeld komen we daar nog op -- hebben we dat wél op een andere manier gedaan. Toen hebben we wel gezegd: dat gaat niet lukken; het moet anders, dus we gaan voorkomen dat we verwachtingen wekken en we gaan eerlijk zijn over wat wel en wat niet gaat lukken. Op dat moment was er gewoon nog niet voldoende kennis over hoe het zat en wat er nodig was. We waren bezig met de oprichting van de Nationaal Coördinator Groningen, we hadden daar ambities mee, we waren er optimistisch over dat dat tot resultaat zou leiden, tot versnelling zou leiden. Dat zal de reden zijn geweest dat wij gezegd hebben: laten we vasthouden aan wat we hebben afgesproken en niet nu al op onze schreden terugkeren.

De **voorzitter**:

De afspraak was 3.000 huizen in 2015 en 5.000 huizen in 2016. Uiteindelijk zijn er in 2015 300 huizen versterkt. Wie was er nou verantwoordelijk voor dat het zo'n groot verschil was? Degene die de uitvoering deed of degene die een doelstelling heeft geformuleerd waarvan de vraag is hoe realistisch die was?

De heer **Camps**:

Ik denk dat dit uiteindelijk een gezamenlijke verantwoordelijkheid is geweest. Want 300 is heel weinig. Ik zei al dat er in het jaar daarvoor huizen waren waarvan wij vonden dat die versterkt moesten worden, wat niet gebeurde of waar dat onvoldoende mee gebeurde. Het jaar daarna zijn er 300 versterkt. U heeft natuurlijk gelijk: op het moment dat een te hoge doelstelling wordt geformuleerd en die niet wordt gerealiseerd, is ook degene die de doelstelling heeft geformuleerd, daar verantwoordelijk voor.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Het werd al gezegd: in 2015 treedt de Nationaal Coördinator Groningen aan. Hoe was uw relatie met Hans Alders?

De heer **Camps**:

Dat was een open en zakelijke relatie. Wij hadden allebei een andere rol. Zijn rol was om tussen de verschillende bestuurlijke partijen te staan, zowel in Groningen als ten opzichte van het Rijk. Mijn verantwoordelijkheid lag binnen het ministerie en richting andere departementen. Hij had ook ruimte om naar andere departementen te gaan, om daar contacten mee te leggen. Ik was uiteindelijk het eerste aanspreekpunt voor hem. In al die tijd heb ik eigenlijk veel met hem gesproken, veel met hem gesproken over de dingen die op zijn pad kwamen waar hij lastig doorheen kwam. Ik heb voortdurend met hem gekeken: hoe kunnen we ervoor zorgen dat je dingen wél voor elkaar gaat krijgen die je nu niet voor elkaar krijgt?

Mevrouw **Tielen** (VVD):

U zegt: open en zakelijk met een andere nadruk vanwege de rol. En u heeft veel met hem gesproken over de dingen die hem in de weg stonden?

De heer **Camps**:

Ja. En ook veel over wat hij nodig heeft om te zorgen dat hij zijn taak kan uitvoeren.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Hij krijgt in 2016 ook de regie over de versterkingsoperatie. De NAM blijft bij die versterking betrokken als opdrachtgever van het Centrum Veilig Wonen en het Centrum Veilig Wonen blijft de uitvoering doen. Wat betekent nou die regierol van een Nationaal Coördinator voor úw betrokkenheid bij de versterking?

De heer **Camps**:

Dat betekende voor mij -- ik moet zeggen: voor het ministerie -- een stap terug. U vroeg net naar wat in mijn beginperiode bij het ministerie mijn betrokkenheid bij de gaswinning was. Die was toen beperkt. Ik denk dat die ook in 2014 nog relatief beperkt is geweest. In 2015 kwam de Nationaal Coördinator, en ben ik zelf bezig geweest met de vraag hoe we dat nou zouden moeten vormgeven. Toen de Nationaal Coördinator was aangesteld, hebben wij vanuit het ministerie gezegd: nu zetten wij een stap terug in onze directe bemoeienis met de versterking en de schadeafhandeling, want dat moeten wij nu aan de Nationaal Coördinator laten. Toen ben ik ook binnen het ministerie een onderscheid gaan maken tussen de zogenaamde ondergrond en de bovengrond. De ondergrond is de gaswinning en de bovengrond is de schadeafhandeling en de versterking. Dat lag tot dan toe in één hand, bij de mensen van het DG Energie. Die gaswinning is natuurlijk bij DG Energie gebleven, maar de bovengrond is onder de verantwoordelijkheid van de directeur Regio van het ministerie gekomen, en ik ben toen zelf de schakel geworden, ook als contactpersoon voor de heer Alders. Maar juist omdat wij ervan uitgingen dat de heer Alders daar een hele centrale en actieve rol in zou spelen, gingen wij ervan uit dat dat voor ons als ministerie, en zeker voor mij persoonlijk als secretaris-generaal, niet heel veel werk zou zijn.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

En, u ging ervan uit?

De heer **Camps**:

Dat is het in die beginperiode ook geweest.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Nou, we gaan door de jaren heen.

De heer **Camps**:

Later is dat anders geworden.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Ja. De Nationaal Coördinator wil de versterking gebiedsgericht aanpakken. Hoe vond het ministerie van Economische Zaken die wens voor een gebiedsgerichte aanpak?

De heer **Camps**:

Misschien moet ik eerst nog even iets zeggen over wat de heer Alders in het begin gedaan heeft. Want hij is heel erg voortvarend en goed gestart. Wat ik altijd heel erg knap heb gevonden, is de verbinding die hij met de mensen in Groningen heeft gemaakt. Hij heeft draagvlak terug weten te krijgen voor wat er moest gebeuren, voor de versterkingsoperatie. Daar is dat meerjarenplan op gemaakt, daar is ook die gebiedsgerichte ontwikkeling voor gekomen. Dat was een goed en doortimmerd plan. Wel waren wij bezorgd, gelet ook op de ervaring met de 3.000 huizen, of we dat wel gingen redden, of zo'n omvangrijk plan, waarbij niet alleen de onveilige huizen maar ook potentieel veilige huizen zouden worden meegenomen, wel behapbaar was. Als 3.000 huizen, waarvan we weten dat ze onveilig zijn, al niet lukt, lukt het dan wel bij een aanpak waarbij we gebiedsgericht, in de hele regio, met wijken en straten en huizen aan de slag gaan?

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Dus het ministerie van Economische Zaken vond die gebiedsgerichte aanpak een nog wel erg grote ambitie. Is dat dan ...

De heer **Camps**:

Ja, een grote ambitie. Tegelijkertijd hebben wij ook gezegd: de heer Alders heeft nu deze rol, wij hebben hem gevraagd om dit te doen, en wij hebben hem gevraagd om dat ook samen met alle partijen en de mensen in Groningen te doen. Dan moet hij ook die ruimte krijgen en dan moet hij ook daarmee aan de slag kunnen. Als hij en de mensen in Groningen het vertrouwen, de behoefte en de wens hebben om dit zo te doen, dan moeten wij niet degenen zijn die zeggen: dat kan allemaal niet en dat wordt te veel. We hebben daar natuurlijk wel opmerkingen over gemaakt, maar dat ging meer over hoe we dat dan gaan doen. Dat ging er niet over dat we vonden dat dat niet zou moeten.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Nee. Dus het ministerie van Economische Zaken had er wel een mening over en heeft die ook gedeeld met de Nationaal Coördinator, maar u zegt: we hadden eigenlijk een stapje teruggedaan?

De heer **Camps**:

Ja.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

De vraag is natuurlijk wat die gebiedsgerichte aanpak voor het tempo van de versterking zou doen.

De heer **Camps**:

Precies, exact.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

En wat was het antwoord daarop?

De heer **Camps**:

Dat dat niet tot versnelling zou leiden, zeker niet versnelling van de versterking van de huizen die onveilig waren. Want uiteindelijk stond voor ons op nummer één de veiligheid van de mensen in Groningen. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat mensen weer veilig in hun huizen kunnen wonen? Dat was waar het over ging. We wilden alle zorgen wegnemen van mensen die zich afvroegen of ze nog wel veilig waren in hun huizen, en het liefst zo snel mogelijk. Vandaar de ambitie om een groot aantal huizen te versterken, en niet een klein aantal.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

En vooral de onveilige huizen, want ...

De heer **Camps**:

En vooral de onveilige huizen. Precies.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Want het doel van huizen versterken is dat ze worden aangepast op een manier die maakt dat ze veilig zijn. Dat betekent volgens de normen dat een bewoner bij een zware beving genoeg tijd heeft om het huis te verlaten en veiligheid te zoeken. Had wat u betreft de Nationaal Coördinator dat doel voldoende voor ogen in zijn aanpak?

De heer **Camps**:

Ik denk dat het ... Het antwoord is: ja, dat doel had hij voor ogen.

Tegelijkertijd lag de focus, door de wijze waarop hij dat ging doen met die gebiedsgerichte aanpak, daar onvoldoende op. Het is dus en-en. Dat had er ook mee te maken dat zijn opdracht "een veilig en leefbaar Groningen" was.

Die leefbaarheidskant heeft dus ook een grote rol gespeeld. Dat had weer iets te maken met draagvlak en met de wens om toch te zorgen dat uit die hele versterkingsopgave uiteindelijk toch ook iets beters, misschien nog iets mooiers zou komen, in plaats van alleen maar versterkte huizen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Was er bij de Nationaal Coördinator voldoende zicht op welke huizen onveilig waren?

De heer **Camps**:

Dat is een inzicht dat geleidelijk aan gegroeid is en dat volgens mij nog steeds niet volledig is. Wij hebben over de hele periode die ik heb meegemaakt, van 2013 tot en met 2020, iedere keer weer nieuwe inzichten gekregen over wat er nou nodig is voor de veiligheid. Dat ging over de vraag wat zich eigenlijk voordoet in die bodem, wat voor bodem we hebben en hoe die zich gedraagt. Wat is de relatie tussen gaswinning en de aardbevingen? Hoe zit het met de huizen? Wat hebben de huizen nodig? Wat is de kracht die de huizen aankunnen? En er waren natuurlijk ook weer verschillende typen huizen, die verschillende typen aardbevingen aan zouden kunnen. Er was voortdurend ontwikkeling in de kennis daarover, en die ontwikkeling is nooit tot stilstand gekomen. Dat betekent dat de vraag of we zicht hadden op welke huizen onveilig waren, een moeilijk te beantwoorden vraag is als je over de hele tijd kijkt. Op dat moment ... Volgens mij is hij wel begonnen met een aantal gebieden waar de onveiligheid het grootst was, in Loppersum. Het vermoeden was dus dat daar in ieder geval de onveiligheid het grootst was, maar we waren voortdurend bezig met inzicht krijgen in: hoe zit het nou eigenlijk? We wisten eigenlijk gewoon heel erg weinig.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Dus eigenlijk onvoldoende zicht?

De heer **Camps**:

Ja, eigenlijk onvoldoende. Maar ik leg het bewust even zo uit omdat dat niet een verwijt is in de richting van de Nationaal Coördinator. Niemand had daar eigenlijk op dat moment goed zicht op.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

U vertelde net al: het ministerie van Economische Zaken had eigenlijk een andere blik op die gebiedsgerichte versterkingsaanpak. U zei: we hebben wel

signalen gegeven. Vanaf welk moment heeft u actie ondernomen als het gaat om dat verschil van inzicht over hoe die aanpak eruit moest zien?

De heer **Camps**:

Ik denk dat dit uiteindelijk pas echt gebeurd is in 2018.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

In 2018. En wat heeft u tot die tijd gedaan?

De heer **Camps**:

We hebben voortdurend onze zorgen uitgesproken over het proces, over dat het zolang duurde, en daarbij ons ook gerealiseerd dat er niet één knop was waar je op zou kunnen duwen waardoor het allemaal sneller zou gaan. We zaten in een aaneenschakeling van bestuurlijke overleggen met bestuurders uit de provincie. Dat gold voor de heer Alders; die had bestuurlijke overleggen. Maar dat gold ook voor de minister, met het nationaal bestuurlijk overleg, waar iedere keer weer nieuwe wensen en nieuwe ideeën op tafel kwamen. Dat was iedere keer weer een bijsturing en meestal niet een verkleining maar eerder een vergroting van de ambities en de aanpak. We hadden voortdurend nieuwe inzichten, wat ik net uitlegde.

Er was natuurlijk een hele complexe situatie met de NAM; het Centrum Veilig Wonen die uiteindelijk verantwoordelijk was voor de versterking, maar de NAM die daar toch iedere keer weer achter zat. Daardoor moest de Nationaal Coördinator voortdurend ook weer in gesprek met beide partijen, vaak met de NAM, om de zaak vlot te trekken, om ergens financiering voor te krijgen. En er was dat lange, complexe proces dat ik net schetste, waarbij rapporten moesten worden gemaakt over: wat is er eigenlijk nodig, gesprekken met bewoners. Dan kwam er misschien nog wel een nieuwe nationale praktijkrichtlijn waardoor er nieuw inzicht kwam in wat er nodig was voor die woning, dus dan moest er misschien wel weer een nieuw rapport gemaakt worden, en dan moest de versterking zelf nog plaatsvinden.

Dat hele proces konden wij ook niet zomaar ineens veranderen, of zeggen "dat moet allemaal anders" of "doe het nu maar eventjes zonder met bewoners te spreken." Die zorgvuldigheid was ook belangrijk. Wij hebben daar nadrukkelijk ook gevaren op vertrouwen in de heer Alders en hem ook de ruimte gegeven: oké, wij vinden dat het niet snel genoeg gaat ... Dat vond hij zelf overigens ook, hij had het zelf ook liever veel sneller gedaan, maar hij was daar wel realistisch over en heeft ons ook weten te overtuigen, van:

geef mij nou de gelegenheid om dit op deze manier te doen en dan gaat het als het goed is ook lukken. Op een gegeven moment was het ook: de kennis neemt toe, we krijgen meer zicht op typologieën en dan kunnen we sneller gaan met het beoordelen en dan kunnen we misschien ook wel industrieel gaan werken, zodat we niet elk huis op zich moeten gaan doen, maar dat in serie kunnen doen. Daar waren allerlei ideeën over. Juist ook omdat die ontwikkelingen zo waren dat er steeds een nieuw inzicht was, hebben wij ook gezegd -- ik in ieder geval, laat ik voor mezelf spreken, hoe ik dat zelf gezien heb -- we moeten dit gewoon een kans geven, hoe teleurstellend het ook is dat het zo langzaam gaat.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

We komen straks nog wel bij 2018, maar eerst de Nationale Praktijkrichtlijn.

De **voorzitter**:

Het bouwkundig versterken van woningen gebeurt aan de hand van risico-inschattingen en de specifieke bouwnormen, maar die wijzigen regelmatig. Voor het aardbevingsbestendig bouwen wordt de Nederlandse Praktijkrichtlijn gebruikt, de NPR. In 2015 is die voor het eerst vastgesteld en in 2017 komt er een geactualiseerde versie van deze richtlijn, die minder streng is dan die uit 2015. We lezen dat u bij het van toepassing verklaren van de NPR in juli 2017 intern waarschuwt voor wantrouwen in Groningen als die richtlijn te snel wordt ingevoerd. Waarom meende u dat het snel introduceren van een nieuwe Nederlandse Praktijkrichtlijn tot wantrouwen zou leiden?

De heer **Camps**:

Ik herken de tekst niet, maar ik zou 'm gezegd kunnen hebben, ik zou 'm gebruikt kunnen hebben. U leest 'm voor, dus het zal kloppen.

De **voorzitter**:

Het woord "wantrouwen" zeker, ja.

De heer **Camps**:

Zeker. Ik ga u niet tegenspreken. Waar ik eigenlijk voortdurend bezorgd over ben geweest, gedurende al die jaren, is of wij het vertrouwen van de mensen in Groningen voldoende zouden kunnen behouden. Ik weet dat dat ons uiteindelijk niet gelukt is. Maar het was een voortdurend thema: wij moeten de mensen in Groningen niet kwijtraken, want wij zijn bezig met een grote versterkingsoperatie en een grote schadeafhandeling die in de eerste plaats

voor hen bedoeld is. Wij wisten dat er groot wantrouwen was naar ons toe, want we hadden de hele situatie van 2013 gehad met die gaswinning, wat natuurlijk het vertrouwen niet geholpen heeft. De hele shadeafhandeling en de versterking gingen niet snel genoeg, daar hebben we het net over gehad. Dat vonden wij ook en dat vonden de mensen in Groningen ook. Die voelden zich onveilig en die wilden snel die veiligheid hebben. En er was een algeheel wantrouwen dat de NAM en ook wij vanuit het ministerie alles liever minder zouden willen doen dan meer, terwijl voor ons het enige wat telde de veiligheid was. Dat was niet het enige, maar het belangrijkste. Andere dingen telden ook, maar de veiligheid was het belangrijkste. Dat was waar we uiteindelijk primair op gericht waren met de versterkingen.

De indruk zou kunnen ontstaan dat de introductie van de nieuwe NPR gedaan zou worden om goedkoper uit te zijn. Natuurlijk, goedkoper uit helpt. Goedkoper uit betekent dat je minder hoeft te doen, dus dan kun je ook sneller dingen doen. Maar ik denk dat dat de situatie is geweest, waarin er veel spanning was over hoe het ging met die beoordeling van huizen en de rapporten die daarover gemaakt werden. Ik heb daar ook met de heer Alders over geschakeld; wat is nu het goede moment om dit te introduceren.

De voorzitter:

We zien inderdaad dat er in het voorjaar van 2017 veel zorgen over zijn bij u en het ministerie. Toch verschijnt de nieuwe richtlijn in juli 2017. Hoe verklaart u dat die toch zo snel is ingevoerd?

De heer Camps:

Dat weet ik niet. Er was eigenlijk iets merkwaardigs aan de hand met die NPR. De heer Alders had de regie over de ontwikkeling van de NPR, of niet de regie, dat gebeurde onafhankelijk, maar hij onderhield die contacten. In een gebruikelijke, normale situatie zou dat contact niet plaatsvinden door de Nationaal Coördinator of door een uitvoeringsorganisatie maar door het verantwoordelijke ministerie. Dat zou het ministerie van Binnenlandse Zaken zijn. Dat was eigenlijk niet of nauwelijks betrokken hierbij. Dus het was uiteindelijk de Nationaal Coördinator, de heer Alders, die die contacten onderhield met de ontwikkelaars van de NPR. Ik denk dat hij uiteindelijk ook gezegd heeft dat het op 1 juli van start moest gaan, maar ik kan dat niet terughalen.

De voorzitter:

Heeft u op dat moment wel inzicht in welke belangen er dan spelen bij

betrokken partijen, als het gaat om het tempo waarin de nieuwe NPR wordt vastgesteld?

De heer **Camps**:

Dat is natuurlijk wat ik net schetste: een nieuwe NPR betekent dat je die versterkingsopgave wellicht compacter en beperkter kunt laten zijn en daarmee dus sneller de veiligheid kunt terugbrengen in de huizen van de mensen. Dat betekent ook dat je bij huizen waarvan je misschien eerder dacht dat ze onveilig waren, nu tot de conclusie komt, met die nieuwe norm, dat ze wel veilig waren, dus dat huizen die misschien eerder op die lijst stonden, nu van de lijst af kunnen.

De **voorzitter**:

Nou hebben wij begrepen dat de NPR in het kader van de NEN gebeurt, en dat geldt volgens mij breder voor normering. Maar wie neemt dan uiteindelijk het besluit om die richtlijn van kracht te laten zijn?

De heer **Camps**:

Dat weet ik niet.

De **voorzitter**:

Laat ik het anders formuleren: is dat een bevoegdheid waar een Nationaal Coördinator überhaupt toe in staat is?

De heer **Camps**:

Ik kan dat niet terughalen. Ik weet wel dat hij, zoals ik net schetste, degene was die de contacten over de NPR onderhield met de NEN. Wij zijn daar toen zelf ook zijdelings bij betrokken geweest. Wij waren natuurlijk zeer geïnteresseerd in die nieuwe NPR en wanneer die zou worden geïntroduceerd.

De **voorzitter**:

Had u zicht op wie er nou precies betrokken waren bij het ontwikkelen van die NPR?

De heer **Camps**:

Dat deed de NEN. Dat is een onafhankelijke commissie.

De **voorzitter**:

Had u zicht op in hoeverre de producent van het veld betrokken was bij de ontwikkeling van de NPR?

De heer **Camps**:

Nee. Ik mag ervan uitgaan, dat even terzijde, dat de NEN zich laat informeren door allerlei partijen. Dat zou ook de NAM kunnen zijn, dat weet ik niet.

De **voorzitter**:

Wat is er uiteindelijk gedaan met de waarschuwing over wantrouwen en de risico's voor het draagvlak?

De heer **Camps**:

Nou, blijkbaar niet zo veel.

De **voorzitter**:

De NCG wil in de versterkingsoperatie zogenaamde kaders vastklikken, wat betekent dat de normen die gelden bij de start van een versterkingsproces, tijdens het hele proces blijven gelden, in ieder geval voor gebouwen die in dat traject zitten. In hoeverre kon u zich vinden in die aanpak?

De heer **Camps**:

Het was een hele begrijpelijke aanpak, die ook technisch heel erg logisch is, want je gaat gewoon steeds uit van de nieuwste inzichten. Dat betekende ook dat je niet op basis van een oude NPR huizen aan het versterken bent, terwijl je dat op een wellicht veel eenvoudiger manier kunt doen op basis van een nieuwe NPR, en dat je niet huizen aan het versterken bent waar je bij nader inzien toch geen aardbevingen verwacht en dat je dat wel doet op plekken waar je wel aardbevingen verwacht.

Wat ik het lastige vond, was dat daarmee vanaf het allereerste begin verschillen werden ingebakken tussen woningen, tussen mensen, tussen straten, tussen wijken in Groningen, dat mensen aan de ene kant van de straat een nieuw huis kregen op basis van een oude NPR en mensen aan de andere kant van de straat alleen maar een nieuw kozijn of een steunbalk tegen hun huis of misschien wel helemaal niks, op basis van een nieuwe NPR. Het was toen al duidelijk dat dat ging gebeuren, misschien niet in deze mate, maar dat was het idee. Ik heb dat vanaf het begin heel erg ingewikkeld gevonden. Ik heb dat ook met de heer Alders besproken en volgens mij ik niet alleen.

Maar ook hiervoor geldt dat er niet zomaar een andere oplossing was, want we wilden zo snel mogelijk beginnen, op basis van de inzichten die we op dat

moment hadden, en niet wachten tot we de beste informatie hadden, want dan konden we eindeloos wachten, dan waren we nu misschien nog steeds niet begonnen. Dus we wilden zo snel mogelijk beginnen en we wilden ook geen dingen doen die bij nader inzien niet nodig waren. Er was dus eigenlijk weinig ander alternatief dan deze aanpak, met daarbij ook een beetje het idee: als het zover is, dan zien we hoe het dan gaat, hoe we er dan voorstaan, misschien dat we uit hoofde van leefbaarheid dan juist iets kunnen doen, laten we het maar zien, we moeten gewoon van start, we kunnen niet wachten.

De **voorzitter**:

In uw beleving, vanaf welk moment gebeurde dat vastklikken? Was dat vanaf de eerste inspectie van een te versterken huis of nadat de engineering was gedaan en er een concreet versterkingsadvies lag?

De heer **Camps**:

Volgens mij vanaf het concrete versterkingsadvies, dus zo laat mogelijk.

De **voorzitter**:

U wilde niet dat er een dubbele engineering op eenzelfde pand plaatsvond.

De heer **Camps**:

Nee.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

In het najaar van 2016 werkt het ministerie van Economische Zaken aan een wetsvoorstel om de positie van de Nationaal Coördinator te versterken. Doel van dat wetsvoorstel is dat de Nationaal Coördinator meer doorzettingsmacht krijgt, onder meer richting de NAM en ook richting het CVW. Wat was de reden dat dat wetsvoorstel nodig was?

De heer **Camps**:

We hebben het net gehad over de relatie tussen CVW en NAM en de moeite die de Nationaal Coördinator had om te zorgen dat de versterkingsoperatie op gang kwam, omdat daar ook iedere keer weer NAM-belangen tussendoor kwamen. Hij had eigenlijk geen doorzettingsmogelijkheden om zaken ook daadwerkelijk te bewerkstelligen. Er werd veel gebeld, veel gepraat, veel overlegd, en dan kwamen zaken vaak wel weer goed, maar hij kon niet zeggen: en nu vind ik dat het zo moet en gaan we het zo doen. En wij wilden wel dat er een publieke doorzettingsmacht, was om te zorgen dat die

versterking niet gehinderd zou worden door andere overwegingen dan die er speelden in de versterkingsoperatie zelf.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Andere overwegingen zijn onder andere -- ik kan het niet helemaal precies citeren -- dat er allerlei belangen van de NAM doorheen speelden.

De heer **Camps**:

Allerlei belangen van de NAM, precies. Daarom was dat wetsvoorstel nodig, om daarmee de Nationaal Coördinator meer positie te geven en te versterken in zijn rol.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Maar het is nooit ingevoerd.

De heer **Camps**:

Het wetsvoorstel is nooit ingevoerd. We hebben dat ontwikkeld in 2016. Ik schetste net al dat 2016 ongeveer het jaar was waarin we -- ik ook -- tot het inzicht kwamen dat het toch niet helemaal goed ging met het CVW en de relatie CVW-NAM. We waren toen al bezig met samenwerkingsafspraken met de NCG en toen is dat wetsvoorstel gekomen. Er was toen ook in de provincie Groningen behoefte aan een dergelijk wetsvoorstel. We hebben dat gemaakt en bij de Raad van State ingediend. Met de Raad van State hebben we uiteindelijk ook gesproken en die was kritisch over dat wetsvoorstel en zei dat je eigenlijk nog veel verder zou kunnen gaan, of je geen schadefonds moest introduceren en nog een aantal zaken.

Er zat misschien wel een halfjaar, of in ieder geval meerdere maanden, tussen het indienen van dat wetsvoorstel bij de Raad van State en dat wij met de Raad van State hebben gesproken. In die tussenliggende periode waren wij ook al weer verder in ons denken. Aan de ene kant waren we bezig met nieuwe samenwerkingsafspraken met de NAM, want we zitten nu in 2017. Inmiddels was het schadeprotocol stopgezet, wat ook de vraag opriep of het niet echt anders moest met die schade. Wij zaten zelf inmiddels ook op de gedachte van een schadefonds. En we waren bij die afspraken met NAM en NCG bezig met veel verdergaande afspraken om NAM op afstand te zetten. Dat noemden we het traject ook NAM op afstand. We wilden vergaande afspraken maken -- niet via een wet, maar bij voorkeur via een wet, maar die was er nog niet -- om te zorgen dat de Nationaal Coördinator veel verdergaande bevoegdheden kreeg richting het CVW.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Dus u zegt eigenlijk: we hadden dat wetsvoorstel nodig, we hebben het gemaakt, maar we hebben het niet ingevoerd omdat we bij nader inzien andere oplossingen hadden.

De heer **Camps**:

We waren bezig met andere oplossingen en het speelde op een moment midden in de kabinetsformatie dat we dat gesprek met de Raad van State hadden en dat het wetsvoorstel daar lag. Toen speelde voor ons ook de vraag of het niet sowieso helemaal anders moest, ook in het verlengde van het stopzetten van het schadeprotocol en het vastlopen van de versterkingen, de relatie NAM-CVW en die afspraken die we aan het maken waren over NAM op afstand. Moeten we de hele organisatie rond versterking en schade niet op een hele andere manier gaan doen? Dat heeft ertoe geleid dat we gezegd hebben: laten we nu niet een nieuw wetsvoorstel gaan maken, er komt straks een nieuw kabinet, wij hebben van dat nieuwe kabinet eigenlijk een reset nodig, op de hele aanpak van Groningen, en daar vloeit dan wellicht weer een nieuw wetsvoorstel uit voort.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

De NAM was heel erg tegen het wetsvoorstel zoals u het had ontwikkeld. Wat vond u van hun bezwaren?

De heer **Camps**:

Nou, de NAM was natuurlijk niet blij dat zij overruled zouden kunnen worden door de Nationaal Coördinator en dat dat bij wet zou worden vastgelegd.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

En wat vond u daarvan?

De heer **Camps**:

Dat begreep ik, maar wij hadden dit nodig. Wij zaten hier met een groot publiek belang, de veiligheid van de mensen in Groningen. Dat ging niet goed. Dat moest op een andere manier aangepakt worden. De NAM moest gewoon verder uit beeld.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

NAM heeft ook een alternatief. In plaats van een wetsvoorstel willen ze liever afspraken, inderdaad om daadwerkelijk NAM op afstand te zetten, zodat een andere organisatie, wat dan dus niet NAM is, de verantwoordelijkheid krijgt

voor die schadeafwikkeling en versterking. Wat was in uw ministerie de reactie op dat alternatief?

De heer **Camps**:

Ik weet niet meer wat de reactie daarop was, maar ik kan wel zeggen wat ik daarvan vond en ik denk dat dat redelijk spoot met wat het ministerie daar toen van vond.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Wat vond die ervan?

De heer **Camps**:

Ik vond dat een goed idee, omdat dat ... Ik weet niet meer de details van dat plan, maar dat gaat over echt geld storten in een fonds, en dan heeft NAM niet meer bemoeienis met wat er gebeurt. Dat was een goed plan. Tegelijkertijd waren wij ons ervan bewust dat dat plan alleen maar zou kunnen als we aan de ene kant nieuwe onderhandelingen met de aandeelhouders van NAM zouden voeren, want dat zou een compleet nieuwe verhouding creëren. Nou stond dat toch al in de planning om die onderhandelingen te gaan voeren, maar dat deed je niet van de ene dag op de andere. Daar komen we misschien nog over te spreken. Het tweede is dat duidelijk was dat we dat alleen maar zouden kunnen doen als de Staat bereid zou zijn in dat voorstel om ook een risico te nemen dat misschien niet alle kosten vergoed zouden worden door de NAM. Dat was op dat moment naar mijn inschatting een onbespreekbaar iets binnen het Rijk.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Even om het goed te begrijpen: u heeft een wetsvoorstel klaarliggen, NAM stelt een alternatief voor en dat vond u eigenlijk best een goed idee. U vond het een beter idee dan het wetsvoorstel?

De heer **Camps**:

Ja, omdat het duidelijker was. Ik ben nu even aan het invullen wat het voorstel was, want ik heb het voorstel niet paraat, maar ik ga er even van uit dat het een voorstel is waarbij de NAM met een fonds werkt en op afstand staat. U heeft het voor u, neem ik aan, dus u kunt dat ...

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Maar de vraag was of u dat alternatief beter vond dan het wetsvoorstel.

De heer **Camps**:

Ja. Ik ga nu uit van die invulling die ik er nu aan geef. U kunt verifiëren of dat klopt.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Ik ben u nu aan het verhoren, om te horen hoe uw beleving in die tijd was. Eind 2016 liggen er dus al plannen op tafel om NAM op afstand te plaatsen. U noemde al een aantal risico's en dingen die u in het oog wilde houden. Maar het duurde nog twee jaar voordat NAM daadwerkelijk op afstand kwam. Hoe kwam dat?

De heer **Camps**:

Praat u over 2017?

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Eind 2016 komt NAM met dat alternatieve voorstel, waarin zij ook zeggen dat zij wel verder op afstand willen. Maar dan duurt het dus nog twee jaar voordat NAM daadwerkelijk op afstand gaat als het gaat om schade en versterken.

De heer **Camps**:

Ja, dat geeft die twee complexiteiten aan die ik net noemde. Aan de ene kant vraagt dat een nieuwe onderhandeling met de aandeelhouders van NAM, wat je niet van de ene op de andere dag doet. En twee: dat vraagt dat er binnen het Rijk ruimte is om een dergelijke aanpak ook te kiezen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Ja ...

De heer **Camps**:

Misschien moet ik iets vertellen over waar wij stonden in ons denken op dat moment. U heeft het over eind 2016. Ik kijk dan eigenlijk naar de ontwikkelingen in 2017. In 2017 is de schadeafhandeling stopgezet door de heer Alders. Er is toen heel langdurig gesproken over een nieuw schadeprotocol. Voor ons was dat een duidelijke indicatie dat we echt op een andere manier met die schade moesten omgaan. We waren te veel met de NAM bezig, te veel met constructies waar we toch nog de NAM een beetje in de buurt hielden. Het moest echt anders. Rond versterking kwamen we tot de conclusie dat het niet snel genoeg ging en dat het te ingewikkeld was en dat NAM daar te dicht op zat. We waren bezig met al die processen, met een

nieuw wetsvoorstel, met NAM op afstand. Maar wij waren op dat moment ook bezig met het ontwikkelen van een inbreng voor het nieuwe kabinet.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Zegt u daarmee: omdat er zo veel dingen tegelijk liepen, duurde het lang?

De heer **Camps**:

Omdat er zo veel dingen tegelijk liepen, was nog niet uitgekristalliseerd wat het moest gaan worden. Wij hebben ten behoeve van de kabinetsformatie een aantal modaliteiten aangedragen, waarin we hebben aangegeven dat wij het gewenst zouden vinden dat we echt zouden werken met een volledige NAM op afstand, met een fonds, waarbij er niet alleen publieke regie zou zijn maar ook publieke verantwoordelijkheid. Dat is een complete reset, zoals ik dat net noemde, een complete herziening van de aanpak van schade en versterking en de hele organisatie daaromheen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

En een reset die leidt tot publieke verantwoordelijkheid waarbij de NAM echt op afstand is. Dat betekent dat NAM geen enkele invloed meer heeft op de manier waarop schade en versterking afgehandeld zouden worden.

De heer **Camps**:

Dat de NAM dus aan de achterdeur ... Kijk, het Rijk zal op de een of andere manier moeten afrekenen met de NAM. Dat kan via een fonds of op andere manieren. Maar aan de voordeur merken de bewoners van Groningen niks meer van de NAM. Dat was het idee.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

De bewoners merken niks meer van de NAM. En het ministerie dan?

De heer **Camps**:

Het ministerie moet daarover afspraken maken met de NAM, want wij waren degenen die daarover de contacten hebben, en natuurlijk met de aandeelhouders. En daarnaast zou er een uitvoeringsorganisatie moeten komen om dit dan ook te kunnen doen en dat is iets anders dan de Nationaal Coördinator.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Bij nader inzien had u daar geen wet voor nodig.

De heer **Camps**:

Nou, dat was onze wens op dat moment. Wij hebben dat ingediend bij de kabinetsformatie, dat wij een van die modaliteiten graag terug zouden zien in het regeerakkoord. Dat is uiteindelijk niet gebeurd. Die zaten niet in het regeerakkoord. Ik heb toen met de nieuwe minister, minister Wiebes, dit direct besproken. Dit was eigenlijk mijn eerste en belangrijkste punt om met hem aan te pakken, te bespreken.

De **voorzitter**:

Ik ga u toch even onderbreken. Er gebeurt heel veel in 2017 en 2018. We gaan dat allemaal nog met u bespreken, maar dan is het wel goed om het even stapsgewijs te doen. We komen straks ook nog terug op als minister Wiebes komt.

De heer **Camps**:

Ik probeer duidelijk te maken waarom het wetsvoorstel niet nodig bleek.

De **voorzitter**:

Ja, dat snap ik, maar dat wordt denk ik gaandeweg duidelijk als we verdergaan. Ik wil nog even terug naar 31 maart 2017. Op die dag kondigt de NCG Hans Alders aan dat de NAM zich terugtrekt uit het schadeproces en dat het bestaande schadeprotocol stil komt te liggen. Was deze aankondiging vooraf met u afgestemd?

De heer **Camps**:

Ja.

De **voorzitter**:

En wat was het belangrijkste motief om dit te doen?

De heer **Camps**:

Omdat we wilden komen tot een nieuw schadeprotocol, omdat we merkten dat het CVW, dat de uitvoering van de schadeafhandeling deed, het onvoldoende aankon, maar dat het ook nogal complex werd gemaakt, met ook hier weer ingewikkelde inspectierapporten, waar veel kosten aan verbonden waren, langlopende processen, veel contact van mensen met CVW en daarachter dan weer de NAM; de bewoners waren daar bezorgd over. Daarmee was er de wens om het op een andere manier te gaan doen, op basis van nieuwe criteria, met een nieuw schadeprotocol en dan niet met CVW maar met een onafhankelijke commissie die de schades zou gaan

beoordelen. Dat was zeg maar een verschuiving naar publieke verantwoordelijkheid, zoals ik net noemde, dat we die op grotere schaal eigenlijk wilden.

De **voorzitter**:

Lagen er op dat moment al afspraken over hoe het nieuwe schadeprotocol er ongeveer uit zou moeten zien?

De heer **Camps**:

Geen afspraken, maar er waren wel duidelijke ideeën over. Die waren vooral ontwikkeld door Hans Alders. Ik heb hem daar ook heel erg in gesteund, want ik vond dat goede ideeën. Dat noemden we het zogenaamde "interpolismodel", waardoor mensen door het maken van een foto van de schade al heel snel een vergoeding zouden krijgen; niet meer allemaal rapporten maken, zeker bij kleine schades, maar snel afhandelen. Ook voor een heleboel schades die er nog lagen, waar discussie over was of die nou wel of niet door een aardbeving kwam, in één keer mensen compensatie bieden, dat noemden we de "schone lei", en een onafhankelijke commissie die de beoordeling zou gaan doen. Er waren nog meer elementen, maar dat zijn de elementen die mij bijstaan.

De **voorzitter**:

De heer Eikenaar zei in zijn verhoor dat u in mei 2017 naar Groningen komt en zei: "we kunnen nu gewoon tot een akkoord komen, want er ligt een protocol", terwijl hij dat helemaal niet kende. Wat bedoelde u toen? Deze afspraken die u net schetst? Met wie waren die dan gemaakt?

De heer **Camps**:

Ik denk dat ik er toch iets meer over moeten zeggen: bij het stilleggen van de schadeafhandeling was de inschatting dat er brede steun zou zijn voor die contouren van een nieuw schadeprotocol en de manier waarop dat zou worden uitgevoerd in de regio, bij bestuurders en bij maatschappelijke organisaties. Daar had de Nationaal Coördinator, de heer Alders, over gesproken met bestuurders en bewonersorganisaties. Ook de minister heeft daar contact over gehad met bestuurders. Volgens mij heb ik daar zelf ook nog contact over gehad. Het beeld bij ons allen was: we gaan stoppen, we kunnen in vrij korte tijd op basis van de contouren die we nu hebben een nieuw protocol maken en daar gaat iedereen voor zijn.

Eigenlijk bleek op diezelfde dag -- volgens mij belde de heer Alders mij aan het eind van die dag daarover -- dat de steun voor die contouren begon af te brokkelen. De veronderstelling die wij hadden, dat we snel op basis van die contouren tot een nieuw protocol zouden komen, zou weleens niet bewaarheid kunnen worden. Niettemin is de heer Alders toen wel heel snel en voortvarend van start gegaan met het ontwikkelen van een nieuw protocol, met alle partijen. Het duurde ook nog een tijd voordat iedereen aan tafel wilde komen. Maar er is een protocol gemaakt. Dat is door de Nationaal Coördinator gemaakt. Die heeft er regie over genomen.

Wij vonden dat ingewikkeld bij het ministerie, want wij vonden dat wij daar eigenlijk onvoldoende bij betrokken werden. De expertise van het ministerie werd ook niet echt benut. Daar waren overleggen voor; bestuurlijke overleggen en overleggen met maatschappelijke groeperingen. Normaal gesproken ging ik daar niet naartoe, maar ging een van mijn directeuren daarnaartoe. Maar op het moment dat er een besluit moest worden genomen, ging ik wel naar die vergadering toe. Die vergaderingen werden voorbereid door de Nationaal Coördinator. Daar waren stukken voor. Er was dus ook een protocol dat onderdeel was van die stukken. Dat was beschikbaar voor die vergadering. Ik weet niet meer welk protocol dat was, maar dat was er dus.

Ik ben daar toen naartoe gegaan in de veronderstelling dat dat het moment zou zijn waarop we met z'n allen ja zouden zeggen tegen dit protocol, dat daar voldoende steun voor was. Dat was ook wat de heer Alders mij gezegd heeft, want die heeft mij toen van tevoren gezegd: ik vind het heel fijn als jij erbij bent, want we hebben nu echt een besluit nodig en dat moet jij gaan doen, daar moet jij bij zijn. Dus dat heb ik gedaan. Dat protocol was niet volmaakt. We hadden daar vanuit het ministerie ook allerlei vragen over. Ik wist dat de NAM daar ook nog vragen over had. Ik heb dat toen terzijde geschoven en gedacht: ja, wij moeten nu verder, ik snap allerlei bezwaren, maar wij moeten gewoon door; als we nu blijven streven naar de ultieme perfectie, dan komen wij er niet en dan gaat het met die schade nog maanden duren, de stapels worden alleen maar groter, de wachttijden worden groter, de mensen moeten hun schades afgehandeld krijgen.

Vandaar dat ik in dat overleg heb gezegd: "We zitten hier in een vergadering over een schadeprotocol, er zit een schadeprotocol bij de stukken, de intentie is dat wij hier vandaag ja zeggen tegen dit schadeprotocol, ik wil hier graag ja tegen zeggen, laten we dat allemaal doen, om te zorgen dat we

vooruitkomen. Het is misschien niet perfect. We hebben ook nog ruimte om er later verder aan bij te schaven en te verbeteren, maar we moeten aan de slag. Die commissie moet er komen. We moeten aan de slag. We willen en kunnen niet langer wachten."

Ik was echt heel erg verbaasd en teleurgesteld dat toen juist vanuit de regio -- en dat was inderdaad de heer Eikenaar -- gezegd werd: nee, wij nemen nog wel even de tijd, wij wachten liever tot er een nieuw kabinet is, want dan kunnen we misschien opnieuw onderhandelen, wij willen nog kijken hoe dit allemaal gaat. Toen zei ik: ja, maar dan duurt het dus nog veel langer. "Ja, we vinden het belangrijker dat we nog wachten dan dat we nu een protocol maken." Dat was voor mij heel erg teleurstellend en ik begreep het ook niet.

De **voorzitter**:

Dacht u toen: we zijn misschien te snel gestopt met iets ouds terwijl we nog niet iets nieuws hebben?

De heer **Camps**:

Nou, dat dacht ik natuurlijk al op de avond van de 31ste, toen de heer Alders mij belde. Toen dacht ik al: dit is dus te snel gegaan. Blijkbaar is de verwachting -- en ik ben daar grotendeels gevaren op zijn inzicht en zijn inschatting -- dat hier steun zou zijn voor die nieuwe contouren misschien te optimistisch geweest en dat heeft daarna gewoon veel te lang geduurd. Veel te lang.

De **voorzitter**:

Ja, daar wil ik ook nog even over hebben, maar ik maak even een tussenstap naar het schadefonds. Daar sprak u net al een paar keer over. Als wij terugkijken naar wat er in die periode gebeurde, dan zien we dat er in mei een stuk gaat naar de mensen die aan het formeren zijn, met nog vijf verschillende opties. In juni, tijdens een bestuurlijke stuurgroepvergadering, geeft u aan dat de minister van EZ aan de Tweede Kamer heeft aangegeven dat de mogelijkheid van een fonds wordt onderzocht, en in juli zegt u dat de minister heeft toegezegd dat er een schadefonds komt. In hoeverre was er al een besluit genomen om het schadefonds sowieso in te stellen?

De heer **Camps**:

Ik weet niet of er een besluit was genomen. Dat zou ik niet weten. Maar het was wel duidelijk op dat moment dat alle neuzen de kant van het

schadefonds op stonden, zo zou je het kunnen zeggen, en dat er ook in de afstemming met andere ministeries ruimte en draagvlak voor was om dat te gaan doen. Alleen, de manier waarop, daarom was die verkenning er, daar was nog geen duidelijkheid over. Er was natuurlijk geen kabinetsbesluit, want er was een demissionair kabinet, dus het was ook nog niet beslisrijp, zeg maar.

De **voorzitter**:

Toch zagen we in diezelfde periode, juli 2017, dat de premier op bezoek is in Groningen en benadrukt dat we tempo moeten maken om het gebied veilig te maken. Daar krijgt hij ook een vraag over of dat niet ingewikkeld is tijdens een formatie. En dan citeer ik de premier. Dat noemt hij "staatsrechtelijk geleuter".

De heer **Camps**:

Ja.

De **voorzitter**:

Waarom kon er geen besluit worden genomen op dat moment?

De heer **Camps**:

Nou, misschien kon er wel een besluit worden genomen. Formeel gezien kon er natuurlijk wel een besluit worden genomen, maar we hadden het net al over al die dingen die op dat moment speelden. We zaten met de regio in dat gesprek over het schadeprotocol. De kabinetsformatie liep. Er was op dat moment in ieder geval politiek geen ruimte om daar een besluit over te nemen. Er is toen wel gesproken, naar aanleiding van het bezoek van de minister-president, over het verkennen van een schadefonds. Ik schetste net al dat er eerder geen ruimte was voor zoiets als een fonds binnen het Rijk, tussen de ministeries. Die was er op dat moment wel, dankzij het feit dat de minister-president zei: ja, maar ik wil dat er nu wel naar gekeken wordt.

De **voorzitter**:

Hoe verhiel dit zich tot het ontwikkelen van een schadeprotocol? Was duidelijkheid over het schadefonds cruciaal voor het tot stand komen van een schadeprotocol?

De heer **Camps**:

Nee.

De **voorzitter**:

Waarom duurde het dan zo lang om het schadeprotocol uit te onderhandelen?

De heer **Camps**:

Ik zou zeggen: vraagt u het aan de mensen in de regio.

De **voorzitter**:

Dat lag volledig bij de regio, zegt u.

De heer **Camps**:

Nou ja, ik heb net aangegeven dat wij bereid waren, ik bereid was, om ja te zeggen tegen een schadeprotocol dat er lag en daarna is er niet meer nieuwe ruimte gekomen om ja te zeggen tegen een protocol dat er lag. Ik heb wel in de periode daarna -- ik denk na de zomer -- met de minister en ook met collega's op het ministerie besproken: moeten wij dit niet zelf naar ons toe gaan trekken? Dit duurt te lang, moeten we niet de regie pakken en zeggen: wij maken nu een schadeprotocol, we trekken het naar ons toe, want het duurt te lang? Het lukt blijkbaar de heer Alders niet, dus moeten wij daar niet meer zelf het initiatief op nemen? We hebben dat toen niet gedaan, omdat we toen inschatten dat de kabinetsformatie heel snel klaar zou zijn en omdat we ook wisten dat juist in de regio het beeld was: ja, laten we nou maar wachten op een nieuw kabinet.

De **voorzitter**:

We hebben ook mensen hierover gehoord die betrokken waren in die periode en die zeggen dat er ook echt een verschil van inzicht was over de uitgangspunten die de basis moesten vormen voor het schadeprotocol. Er waren twee verschillende visies op. Er was ook iets uitgedacht met betrokkenheid van maatschappelijke organisaties. U heeft eerder aangegeven dat u zich zorgen maakte over het draagvlak in de regio. Hoe waardeerde u nou de inzet van de regio als het ging om de inhoud van wat zij wilden in dat schadeprotocol?

De heer **Camps**:

Mijn inschatting is steeds geweest dat wij met de regio uit die verschillen zouden kunnen komen. Wat denk ik onvoldoende is gebeurd, is dat wij bij elkaar zijn gaan zitten, met de benen op tafel, om te kijken wat er nodig was om tot een nieuw protocol te komen en hoe we echt de verschillen konden overbruggen. Dat had iets te maken met de wijze waarop het proces werd

georganiseerd, waarbij de Nationaal Coördinator het protocol maakte en dat naar mijn gevoel eigenlijk niet voldoende afstemde met alle partijen. Dan gebeurt dat in een bestuurlijk overleg. Dan zit je in een bestuurlijk overleg waar je een besluit moet nemen. Ik heb geprobeerd daar een besluit te forceren, wat niet gelukt is -- overigens op een moment waarop ik dacht dat er draagvlak was, niet omdat ik dacht dat ik anderen van iets moest overtuigen, ik dacht oprecht dat iedereen daar ja tegen zou gaan zeggen. Maar dat open gesprek op bestuurlijk niveau heeft eigenlijk onvoldoende plaatsgevonden.

De **voorzitter**:

U zei net "de regio hoopte op de formatie", maar als ik u goed begrepen heb, deed u dat ook, want voor dat schadefonds was ook nodig dat de Staat risico zou nemen, dat niet alles op de NAM kon worden verhaald, en die ruimte zag u op dat moment nog niet, maar ook dat lag op de formatietafel.

De heer **Camps**:

Ja. Ik kon niet anders concluderen dan dat ik daarvoor moest wachten op de formatie.

De **voorzitter**:

Dat betekent dat in de bestuurlijke stuurgroep de bestuurders met verschillende motieven keken naar de formatie en daardoor geen voortgang boekten in het tot stand komen van een schadeprotocol.

De heer **Camps**:

U vroeg net of het schadefonds bepalend was voor het schadeprotocol. Mijn antwoord daarop was nee.

De **voorzitter**:

Nee, dat vond u niet.

De heer **Camps**:

Het schadefonds hing samen met de kabinetsformatie. Mijn verwachting was niet dat de kabinetsformatie iets zou zeggen over de inhoud van het schadeprotocol. Dat was gewoon iets wat we met partijen onderling zouden moeten regelen. Dat regel je niet in een kabinetsformatie.

De **voorzitter**:

Goed. We zijn ruim zeven kwartier bezig, bijna twee uur. We gaan even schorsen.

De vergadering wordt van 11.26 uur tot 11.40 uur geschorst.

De **voorzitter**:

We gaan weer verder. Ik geef het woord aan mevrouw Tielen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Tegelijk met de onderhandelingen over "NAM op afstand" beginnen in 2017 ook de onderhandelingen over de aanpassing van de samenwerkingsafspraken van het gasgebouw en de verdeling van de opbrengsten uit het Groningenveld tussen NAM en de Staat. In hoeverre beschouwde het ministerie van Economische Zaken dit als gescheiden trajecten?

De heer **Camps**:

Wat bedoelt u met "gescheiden trajecten"?

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Werd het apart behandeld of liep het door elkaar heen?

De heer **Camps**:

Dat hoorde bij elkaar. U bedoelt de onderhandelingen over ...

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Over "NAM op afstand" aan de ene kant en aan de andere kant de aanpassing van de samenwerkingsafspraken en de verdeling van de opbrengsten.

De heer **Camps**:

Excuus. Dat zijn twee totaal gescheiden trajecten.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Hoe uitte zich dat in de praktijk?

De heer **Camps**:

"NAM op afstand" was een gesprek met de NAM, en het gesprek over de verdeling van de opbrengsten was een gesprek met de aandeelhouders, want

dat ging over een nieuw akkoord, een nieuwe samenwerkingsovereenkomst met Shell en Esso.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

In hoeverre waren de oliemaatschappijen het ermee eens dat het gescheiden trajecten waren?

De heer **Camps**:

Ja ... U stelt mij een vraag waar ik nog niet eerder zo over nagedacht heb. Kijk, het was natuurlijk wel duidelijk ... U vraagt mij of zij het daarmee eens waren. Ik weet niet of zij het daarmee eens waren. Het was natuurlijk wel duidelijk -- dat heb ik net voor de pauze ook aangegeven -- dat voor een andere manier van organiseren van versterking en schadeafhandeling, voor het echt op afstand zetten van de NAM, we afspraken zouden moeten maken met de beide aandeelhouders. In die zin zou je kunnen zeggen dat die trajecten niet gescheiden waren. Maar "NAM op afstand" was een eigenstandig traject. In die ontwikkeling van samenwerking waarbij de NAM steeds verder op afstand kwam te staan, was dat een volgende stap. Voor ons was duidelijk ... Wij hadden het over een hink-stap-sprong, waarbij dat traject "NAM op afstand" een stap was op weg naar de sprong van écht NAM op afstand. Dat was dus een tussenfase.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Kunt u mij dat iets duidelijker uitleggen? Hoe moest die tussenfase er in uw beleving dan uitzien?

De heer **Camps**:

Het echte model was natuurlijk dat NAM uit de hele schadeafhandeling en versterking zou komen en alleen nog maar zou betalen. Dat is de situatie waar we nu in zitten.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Dat was de sprong, zeg maar.

De heer **Camps**:

Dat was de sprong, dat was waar we naar op weg waren. Dat is hoe wij zagen dat we ernaar op weg waren. Daar was nog niet iedereen het over eens, daar waren de oliemaatschappijen het nog niet over eens, daar was NAM het ook nog niet over eens, daar waren andere ministeries en het kabinet het nog niet over eens, maar dat was ons idee bij het ministerie van

Economische Zaken, dat we daarnaartoe wilden. Wij zagen die samenwerkingsafspraken met NAM als een stap op weg daarnaartoe, net zoals we eerder ook samenwerkingsafspraken hadden die weer een lichter karakter hadden, werden ze steeds intenser, met steeds meer "NAM op afstand", een sterkere rol voor de NCG dan wel een sterkere rol voor een andere partij.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Ik snap wat u met de "sprong" bedoelt. Wat bedoelde u dan met de "stap"?

De heer **Camps**:

De stap was de NAM op afstand. Dat was een vorm van samenwerking waarbij de NCG meer bevoegdheden kreeg richting het Centrum Veilig Wonen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Was het mogelijk om een akkoord te bereiken over "NAM op afstand" zonder dat er een akkoord was met de oliemaatschappijen over de verdeling van de opbrengsten van het Groningenveld?

De heer **Camps**:

Volgens mij wel.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

In hoeverre heeft u gedurende die twee trajecten gemerkt dat er toch wel enige connectie werd gezien, ook door de oliemaatschappijen?

De heer **Camps**:

Die twee trajecten zijn in de tijd natuurlijk ... Het ene heeft misschien het andere wel ingehaald. We zijn de onderhandelingen met Shell en Esso begonnen ergens begin 2018, denk ik. Toen was er een nieuw kabinet en het nieuwe kabinet moest ook mandaat geven voor die onderhandelingen. In het jaar daarvoor hebben we wel al eerste afspraken gemaakt met Shell en Esso over de thema's die in die onderhandelingen aan de orde zouden moeten komen. Dat waren de zogenaamde terms of reference die we met hen hebben afgesproken. Op dat moment -- het jaar ervoor was dus 2017 -- waren wij ook bezig met "NAM op afstand", in de veronderstelling dat dat vooruit zou lopen op iets veel groters, veel verdergaands dan alleen maar die samenwerkingsafspraken. De daadwerkelijke onderhandelingen waren pas in 2018. Toen was inmiddels duidelijk dat de gaswinning naar nul ging. Toen

was inmiddels ook duidelijk dat voor de schade NAM er helemaal uit gehaald zou worden, want inmiddels was het januari 2018 en was er helderheid over een schadeprotocol ... ja, januari-maart ... In maart was die commissie er en toen was ook al duidelijk dat NAM eruit ging. Wij hadden de diepe wens om rond versterking ook de volgende stap te zetten.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Daar komen we zo allemaal nog op terug. U zegt: het zijn twee gescheiden trajecten, wellicht dat de oliemaatschappijen er wel een verband tussen zagen, maar het ene traject heeft het andere ingehaald. Dat is wat u zei.

De heer **Camps**:

Ja, kijk. U vraagt of die twee trajecten elkaar beïnvloed hebben. Ja, natuurlijk kun je die dingen niet allemaal met een schaartje knippen en wij zaten natuurlijk te kijken: wat kunnen we nu via "NAM op afstand" realiseren en wat hebben we verdergaand nodig waar we dat grotere akkoord met de aandeelhouders voor nodig hebben? Zo zaten we daar natuurlijk naar te kijken. Maar wij wilden niet dat we de afspraken over "NAM op afstand" afhankelijk zouden maken van de afspraken met Shell en Esso, want wij wisten niet hoe snel dat zou gaan. Wij wilden daar niet op wachten.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

U wilde dat niet. Is dat ook gelukt?

De heer **Camps**:

Nou, "NAM op afstand" is volgens mij uiteindelijk nooit getekend. Ik geloof dat we die afspraken wel hebben gemaakt en ik denk dat er ook gewerkt is in de geest daarvan, maar volgens mij zijn ze nooit getekend. En zoals gezegd, wat de schadeafhandeling betreft werd men ingehaald door de werkelijkheid van een nieuw schadeprotocol en de Tijdelijke commissie mijnbouwschade.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Helder.

De **voorzitter**:

U sprak er al even over: op 26 oktober 2017 treedt het kabinet-Rutte III aan. U heeft ook al aangegeven dat u wat input heeft geleverd voor de formatie, onder andere die opties voor dat schadefonds. Welke rol speelde

het Groningendossier in de formatie die voorafging aan het aantreden van het kabinet? Had u daar een beeld bij?

De heer **Camps**:

Ten behoeve van de formatie hebben wij, zoals ik zei, een document gemaakt met meerdere modaliteiten, meerdere varianten, waaronder de meest vergaande: NAM helemaal op afstand en alle publieke verantwoordelijkheid bij het Rijk. Dat document hebben wij aangeleverd naar aanleiding van vragen die er gesteld zijn. Volgens mij hebben wij het zelfs twee keer aangeleverd tijdens de formatie: een keer informeel en een keer formeel. Tijdens die formatie is er ook een gesprek geweest met de energiewoordvoerders. Dat heeft de directeur-generaal Energie, de heer Gaastra, gedaan.

De **voorzitter**:

Met de energiewoordvoerders van de onderhandelende partijen.

De heer **Camps**:

Van de onderhandelende partijen. Dat is volgens mij vooral gegaan over de gaswinning en een klein beetje over een paar kleinere dingen rond schade en versterken, maar niet over het grotere vraagstuk. Dat is daar wel op tafel gelegd, maar wat ik daarvan terug heb gezien, is dat het daar eigenlijk niet over gegaan is. Verder kan ik alleen maar constateren wat er in het regeerakkoord staat. Daar staan eigenlijk relatief bescheiden dingen over Groningen in: een teruggang in de gaswinning, een sterkere positie voor de NCG -- hoe dat dan in te vullen nader te bezien -- en een schadefonds. En ook nog een extra bedrag voor leefbaarheid in Groningen van iets van 50 miljoen per jaar.

De **voorzitter**:

Ik citeer even uit het regeerakkoord: "De NAM wordt op afstand gezet bij de afhandeling van schade en herstel en bij versterking. Onder onafhankelijke publieke regie komt er een schadefonds." Daarmee was nog niet duidelijk welke van die vijf opties hier nou eigenlijk uitverkoren was.

De heer **Camps**:

Nee, nee, klopt. Dat was mij in ieder geval niet duidelijk.

De **voorzitter**:

Minister Wiebes wordt de nieuwe minister van Economische Zaken. Wat was uw belangrijkste boodschap aan de minister over het Groningendossier?

De heer **Camps**:

Eigenlijk wat ik net voor de pauze ook al zei. In mijn eerste gesprek met hem waren er een paar punten die ik had en het belangrijkste van die punten ging over Groningen. Mijn boodschap aan hem was: "Er moet echt een reset komen op Groningen, we moeten het op een andere manier gaan organiseren. Het schadeprotocol ligt stil. We komen er niet uit met de regio en de maatschappelijke groeperingen om tot een nieuw protocol te komen. Dat moet dus anders. De versterking is te groot, duurt te lang, gaat niet goed. En er is blijvende zorg over de gaswinning. Het moet dus anders." Ik heb hem toen natuurlijk ook die modaliteiten laten zien en gezegd: we moeten toe naar een van die modaliteiten waarin echt publieke verantwoordelijkheid wordt genomen, de Staat de verantwoordelijkheid naar zich toetrekt en de NAM er echt helemaal uit is. De minister is, misschien niet meteen met dat als doel, maar wel met dat vraagstuk direct aan de slag gegaan.

De **voorzitter**:

Ja. Hij gaf veel prioriteit aan dit dossier.

De heer **Camps**:

Dit had absolute prioriteit. Zijn conclusie was ook: ik ga de komende tijd bijna al mijn tijd aan Groningen besteden, want dat moet gewoon eerst, daar moet een oplossing voor komen.

De **voorzitter**:

Versilde dat ten opzichte van zijn voorganger?

De heer **Camps**:

Minister Kamp heeft ook heel veel tijd aan Groningen besteed. Toen zaten we natuurlijk in een situatie waarin we de Nationaal Coördinator hebben benoemd en ook positie hebben gegeven, waardoor de minister ook veel aan de Nationaal Coördinator heeft overgelaten. Op die manier heeft de minister ook wat afstand kunnen nemen. Wat ik u al zei, ik heb ambtelijk toen ook wat afstand genomen, wij hebben ambtelijk wat afstand genomen. De minister heeft natuurlijk rond al die besluiten rond gaswinning en al die momenten waarop er weer bestuurlijk overleg was met Groningen zich zeer

intensief daarmee bezig gehouden en in die laatste periode, waarin duidelijk werd "dit gaat niet goed", heb ik veel met minister Kamp gesproken over: hoe moeten we dit nu doen? Toen zaten we met dat dilemma van: "We zitten in een formatie en wat is nu verstandig om wel of niet te doen? Kunnen we niet beter wachten, want straks is er een nieuw kabinet en misschien komt er wel een heel nieuw model uit? Dat zou toch heel mooi zijn, maar ..." Daarom heeft hij toen ook gezegd: dat moet echt de nieuwe minister gaan doen.

De voorzitter:

Mag ik u dan zo begrijpen of samenvatten dat de complexiteit van wat er moest gebeuren gedurende de formatie voor het departement en de minister zo groot was dat het toch verstandiger leek om te wachten tot er een nieuw kabinet zat om die reset, zoals u dat noemt, te maken?

De heer Camps:

Zo zou je het kunnen noemen, dat er zo veel dingen tegelijk waren ... Ja, alles kwam eigenlijk bij elkaar. Dus de complexiteit, wat u zegt.

De voorzitter:

Nu vindt op 8 januari 2018 de beving bij Zeerijp plaats, echt een hele zware. Dan ligt er nog steeds geen nieuw schadeprotocol. Op 31 januari kondigt minister Wiebes aan dat er nu toch een nieuw protocol ligt. De schadeafhandeling wordt publiekrechtelijk georganiseerd en NAM zal alleen nog aan de achterkant betrokken zijn om de kosten te betalen. Dat heeft u eigenlijk al wel uitgelegd, maar waarom is er gekozen voor deze variant in de publiekrechtelijke schadeafhandeling, om het op deze wijze vorm te geven?

De heer Camps:

Dit is de variant waarin dus onafhankelijk de schade wordt vastgesteld, los van de NAM. De NAM heeft er niks meer mee te maken, betaalt de rekeningen. Mensen zien dus ook niks meer van de NAM bij de schadeafhandeling. Dat was de wens, dat was het doel en dat is hiermee gerealiseerd.

De voorzitter:

Mijn vraag is ook: wanneer is nou die knoop doorgehakt? In de formatie lagen er vijf opties. Het regeerakkoord gaf geen uitsluitel. Is nou de keuze om het zo in te richten al voor Zeerijp gemaakt of na Zeerijp?

De heer Camps:

Ik denk dat het echte antwoord is "ná Zeerijp" als u vraagt wanneer de knoop is doorgehakt. Er is natuurlijk wel iets aan voorafgegaan. De minister heeft al meteen in zijn eerste periode ... Volgens mij is hij ergens in november gestart ... nee, oktober denk ik. In de eerste twee maanden, dus tot 1 januari, tot 8 januari zou je kunnen zeggen, heeft hij bestuurlijke overleggen georganiseerd met de bestuurders in Groningen. Daar was ook een wens van de bestuurders in Groningen om dat met de nieuwe minister te doen, om te kijken en met elkaar te verkennen of we niet op een andere manier, eigenlijk ook een reset, met elkaar om zouden kunnen gaan en op een andere manier zaken zouden kunnen organiseren. Ook bij de bestuurders in Groningen was de vraag: moeten we nog wel doorgaan met het model dat we nu hebben, met het CVW, met de NAM, met de Nationaal Coördinator Groningen? Er waren zelfs mensen in Groningen die dachten: wij moeten hier nu zelf een uitvoeringsorganisatie oprichten, vanuit de provincie. Ook daar was dus de behoefte om na te denken en ook tot actie te komen om het anders te gaan doen. Dat heeft de minister opgepakt door gesprekken te voeren met de bestuurders. Dat waren bestuurlijke tafels. Dat was anders dan in het verleden een tafel waar de Nationaal Coördinator als adviseur aanzat en niet de initiatiefnemer was van die tafels. Dat gaf ook wel aan dat er een verandering ...

De voorzitter:

Gefaciliteerd door de Boston Consulting Group.

De heer Camps:

Uiteindelijk gefaciliteerd door Boston Consulting Group. Volgens mij was dat pas vanaf het nieuwe jaar, maar uiteindelijk is dat door hen gefaciliteerd. Toen werd het 8 januari en was iedereen heel erg bezorgd dat er door die nieuwe aardbeving weer heel veel nieuwe schademeldingen zouden komen, waardoor die hele achterstand die er was opgebouwd in die maanden vanaf 31 maart, nog weer veel groter zou worden. Toen was het ook een beetje van: en nu is de maat vol, we gaan het nu anders doen. Toen heeft de minister gezegd: nu ga ik het initiatief nemen. Dus eigenlijk zoals ik eerder ook al met minister Kamp heb besproken, maar die dat toen niet heeft gedaan, heeft hij toen gezegd: "Ik ga nu het initiatief nemen, ik trek het nu naar me toe, ik ga het nu doen. Ik ga nu met de benen op tafel" -- want dat is feitelijk gebeurd -- "met de maatschappelijke partijen en de mensen in de regio bespreken hoe we nu tot een nieuw protocol kunnen komen." Dat is toen eigenlijk heel snel tot stand gekomen, wat dus ook laat zien dat een

dergelijke aanpak kan werken, maar daar moeten de geesten er wel rijp voor worden of zijn en dat moet ook gefaciliteerd worden.

De **voorzitter**:

Dit leidde uiteindelijk tot de keuze -- dat was de vijfde, de meest vergaande, optie -- om NAM er helemaal uit te halen.

De heer **Camps**:

Ja, dat klopt.

De **voorzitter**:

Nu gaf u eerder aan dat deze stap naar zo'n traject wel betekent dat de Staat meer risico moet willen nemen. Is er toen nog door het ministerie en de minister politiek draagvlak gezocht, was dat nog nodig, om te verzekeren dat de Staat en het ministerie het mandaat hadden om dit risico te nemen?

De heer **Camps**:

Dit is zeker ook in samenspraak met het ministerie van Financiën gebeurd. Ik denk dat hier ook in het kabinet over gesproken is. Ik kan me niet voorstellen dat dit niet is gebeurd. Ik weet niet of het schadeprotocol in het kabinet heeft gelegen, maar over die aspecten is zeker gesproken. Ik heb dat niet scherp, maar ik ga daarvan uit.

De **voorzitter**:

Was er zicht op wat voor potentiële kosten dat zou kunnen opleveren?

De heer **Camps**:

Hoezeer je ook een schadeprotocol afspreekt waar ook de NAM ja tegen heeft gezegd -- de NAM was akkoord met dit schadeprotocol -- is het risico altijd dat op het moment dat de rekening moet worden betaald, de NAM zegt: ja, ik schat dat toch een beetje anders in. Dat hoort bij het spel. Dat is het risico dat de Staat moet accepteren. Dat is op dat moment geaccepteerd.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Het is 29 maart 2018 als het kabinet besluit om de gaswinning echt naar nul te brengen, te beëindigen. Wat waren de beweegredenen om de gaswinning te beëindigen?

De heer **Camps**:

We waren natuurlijk allang bezig met een teruggang in de winning van het gas. We wisten daarbij dat in de loop van dit decennium, dus ergens naar

2030 toe, de gaswinning stevig zou teruglopen omdat de behoefte aan Groningengas zou teruglopen ...

Mevrouw **Tielen** (VVD):

De behoefte aan Groningengas zou teruglopen.

De heer **Camps**:

... vanwege verduurzaming in de industrie, vanwege de ombouw in het buitenland. In het buitenland waren ze al langer bezig met de ombouw van het laagcalorische Groningengas naar het hoogcalorische gas dat uit de rest van de wereld komt. Het gasgebruik zou überhaupt teruglopen, ook binnenslands, vanwege de verduurzaming en de hele energietransitie. De verwachting was dat de behoefte aan Groningengas sowieso terug zou gaan lopen. Daar zijn ook plaatjes voor gemaakt, ook ten behoeve van de kabinetsformatie. In de notitie die ik net noemde, zaten ook plaatjes voor hoe je de gaswinning misschien nog verder naar beneden zou kunnen brengen, bijvoorbeeld door de bouw van een extra stikstoffabriek, waardoor je hoogcalorisch gas kunt omzetten in laagcalorisch gas. Die opties lagen dus allemaal op tafel na de beving, maar waren tot de beving van Zeerijp eigenlijk geen van alle rendabel. Rendabel in de zin dat de kosten van een verdergaande teruggang van de winning te groot werden geacht. Neem bijvoorbeeld de bouw van een extra stikstoffabriek. Ja, we kunnen een extra stikstoffabriek bouwen. Dan kunnen we sneller stoppen met het Groningengas. Maar als we ervan uitgaan dat we nog een tijdje doorgaan met het Groningengas -- we zaten toen nog helemaal niet op nul -- hebben we die stikstoffabriek helemaal niet nodig omdat de behoefte aan Groningengas sowieso veel lager zou zijn.

Na de beving van Zeerijp kwam er een advies van het Staatstoezicht op de Mijnen, dat zei: je moet zo snel mogelijk terug naar 12 miljard kubieke meter, bcm. Dat riep de vraag op of de opbrengst van winnen bij 12 in verhouding is tot de kosten die we hebben op het punt van versterken en shadeafhandeling. Bij kosten denkt iedereen aan geld. Dat gaat ook over geld, maar het gaat nadrukkelijk ook over de impact op de mensen in Groningen, al die woningen die versterkt moeten worden, al die scheuren in huizen. Als wij dat kunnen voorkomen, is dat ons ook heel veel waard.

Toen kwam het idee op -- volgens mij is minister Wiebes daar zelf als eerste mee gekomen -- of we niet zouden kunnen verkennen wat het zou betekenen als we de winning naar nul zouden doen. Wat zou dat betekenen?

Zouden we daar überhaupt kunnen komen? Je kunt natuurlijk altijd de winning verlagen, maar is dat haalbaar vanuit het oogpunt van leveringszekerheid? Dat gas is natuurlijk ook nodig. Zou dat ook een zodanige neerwaartse impact op de benodigde versterking en schades hebben dat we daarmee eigenlijk de leefbaarheid van Groningen veel sneller, veel makkelijker en op een veel menselijkere manier kunnen verbeteren dan met de hele operatie waar we mee bezig zijn?

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Op 18 maart stuurt minister Wiebes u een e-mail. Daarin geeft hij aan dat hij sterk wil inzetten op het beëindigen van de gaswinning omdat bij een winning van 12 miljard kubieke meter de kosten ongeveer een miljard euro zijn. De versterkingsopgave wordt geschat op een bedrag tussen 4 en 6 miljard euro. Wat vond u van die koppeling tussen aan de ene kant de afbouw van gaswinning en aan de andere kant de versterkingskosten?

De heer **Camps**:

Ik vond dat een heel interessant inzicht omdat dit een hele nieuwe manier van kijken was die we tot dan toe eigenlijk niet gehad hadden, misschien niet toegelaten hadden. Ik had het eerder over nieuwsgierigheid: misschien zijn we er niet nieuwsgierig genoeg naar geweest. Maar dit was een hele nieuwe manier van kijken die ook opkwam doordat ineens de toezichthouder met een veel lager niveau van gaswinning kwam, dus eigenlijk iets afdwong, waardoor we ook gedwongen werden om op een nieuwe manier te gaan kijken.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Wat vond u van de berekeningen die daaronder lagen?

De heer **Camps**:

Die berekeningen zijn gemaakt door de collega's van het ministerie. Ik denk vanuit Financieel-Economische Zaken, vanuit het DG Energie. Ik heb mij daar zelf niet tot in alle detail in verdiept. De kern was dat wij ervan uitgingen dat een lagere gaswinning zou kunnen leiden tot een kleinere versterkingsopgave. Dat was een veronderstelling, geen zekerheid. Dat was een veronderstelling op basis waarvan wij dachten dat dit voldoende was om daar een besluit op te baseren. Een besluit over de gaswinning, niet over de versterking.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Hoe kan die veronderstelling getoetst worden? Het is nogal een belangrijk element van alle aannames die in de berekeningen worden gebruikt.

De heer **Camps**:

Ja, daar is natuurlijk naar gekeken. Nogmaals, ik heb mij niet in al die berekeningen verdiept. We hadden op dat moment natuurlijk een dg Bovengronds, mevrouw Wouters, die u hier ook heeft gesproken, en er was natuurlijk een dg Energie, de heer Gaastra. Zij hebben dat samen met vooral de minister gedaan. Ik ben daar natuurlijk zelf regelmatig bij geweest, maar ik heb mij niet in die diepte in die getallen verdiept.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Lagen er meerdere scenario's onder die berekeningen?

De heer **Camps**:

Ja, er lagen volgens mij wel meerdere scenario's, maar ik heb niet scherp welke dat waren.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Heeft u zelf nog om extra berekeningen gevraagd?

De heer **Camps**:

Volgens mij niet.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Hoe groot was het financiële aspect in de hele besluitvorming richting 29 maart?

De heer **Camps**:

Dat was natuurlijk een belangrijke factor. Uiteindelijk was de vraag: als wij naar nul gaan met de gaswinning, kunnen we dan ook de kosten van versterken en de shadeafhandeling zodanig terugbrengen dat het nog in balans is met elkaar? Dat was onzeker, want we wisten dat niet. We hadden er een veronderstelling over, maar wisten niet of dat zo zou zijn. Dus we namen een besluit. We vroegen om een besluit aan de ministerraad op basis van onzekerheid of die balans er wel degelijk zou zijn. Er waren zorgen over bij diverse ministeries of die balans er zou zijn, of dat wel voldoende zeker was, of het niet te snel ging, of we de beslissing niet te snel namen. We hebben toen gezegd: "We kunnen nu niet wachten met een besluit over

gaswinning, want we moeten ook reageren op het advies van SodM. We kunnen niet wachten op een besluit daarover totdat we volledige helderheid krijgen over de versterking, los van de vraag of we die volledige zekerheid überhaupt gaan krijgen." We hadden immers al de ervaring van jaren waarin we iedere keer weer opnieuw nieuwe inzichten hadden, nieuwe beelden, nieuwe getallen. Er was onzekerheid over hoe het precies zat. Ik heb daar zelf ook steeds de insteek in gekozen om te kiezen voor de zekerheid naar nul en om te accepteren dat er onzekerheid is op de versterking. De veronderstelling was wel dat de versterking minder zou worden, dus dat was positief. Als we blijven wachten totdat we alles precies weten, komt er nooit een besluit.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

U zei al: er zijn zorgen bij andere ministeries. U gaat zelf ook op pad om in overleg met uw collega-secretarissen-generaal op het ministerie van Algemene Zaken te overleggen over de voorbereiding van dit besluit. We zien dan ook dat uw collega's kritisch zijn over hoe Economische Zaken redeneert. Wat heeft u gedaan om hen te overtuigen van het standpunt van het ministerie van Economische Zaken?

De heer **Camps**:

Ik denk dat ik hun verteld heb wat ik u net heb verteld en dat ik daarnaast ook heb aangegeven dat we, los van de financiële kant, zitten met een groot maatschappelijk vraagstuk in Groningen. Daarbij hebben we grote moeite om een versterking van huizen te organiseren die nodig is om de mensen veilig in hun huis te laten wonen. Dat is ingewikkeld en duurt lang, los van de kosten. Dat heeft dus ook een grote negatieve impact op de mensen daar. Er is onzekerheid, maar het gaat ook om de versterkingsopgave op zich. Mensen moeten uit hun huis, krijgen een nieuw huis of een versterking. Dat is op zichzelf al een hele belangrijke reden om te kijken of je dat niet anders kunt doen, dat minder kunt doen. Een instrument dat daarvoor is, is de gaswinning naar nul. Dat is dus een heel belangrijk argument, los van de financiële kant, om de gaswinning op nul te zetten. Daarmee kun je sneller rust en veiligheid in Groningen brengen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Hoeveel moeite kost het u om uw collega's bij Algemene Zaken te overtuigen?

De heer **Camps**:

U bedoelt mijn collega-sg's?

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Ja.

De heer **Camps**:

Ik weet niet of ik ze overtuigd heb. Dat weet ik niet. Ik weet wel dat er een besluit in de ministerraad is genomen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Was er nog politiek overleg nodig voordat er een besluit in de ministerraad kon komen?

De heer **Camps**:

Ongetwijfeld. Er zal in coalitie-overleggen over zijn gesproken. Ik vermoed dat ook minister Wiebes met de minister van Financiën en met de minister-president heeft gesproken. Dat zal ongetwijfeld allemaal geweest zijn, ja.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

U zei al: er lagen een aantal veronderstellingen onder. In hoeverre werd er ook rekening gehouden met een scenario dat de aardbevingen niet direct minder worden na het stoppen met het winnen van gas?

De heer **Camps**:

Wij wisten dat de aardbevingen zouden blijven komen. Dat wisten we.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Dus daar werd rekening mee gehouden.

De heer **Camps**:

Daarom was de versterking ook nodig. Als de aardbevingen zouden stoppen, zou er helemaal geen versterking meer nodig zijn. We hielden er dus rekening mee dat de aardbevingen zouden blijven komen. We wisten niet in welke mate, maar we wisten wel dat er minder aardbevingen zouden zijn dan wanneer we het hele Groningenveld leeg zouden halen in de loop van de tijd.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

In hoeverre werden die elementen, die verwachtingen en veronderstellingen,

meegenomen in het uiteindelijke afwegen van de batendaling versus de kosten?

De heer **Camps**:

In die berekeningen zat natuurlijk een veronderstelling van wat de versterkingsopgave zou kunnen zijn. Dat is niet meer dan een veronderstelling. Daarnaast zaten er natuurlijk kosten aan. Je zou kunnen zeggen: een kleinere versterking betekent een opbrengst. Dat klinkt een beetje raar, maar er zijn in ieder geval minder kosten. De opbrengst van de gaswinning ging natuurlijk terug. Die ging naar nul. Dus dat was een kostenpost. Door de gaswinning op nul te zetten werd ook voor eens en voor altijd duidelijk dat het Groningenveld niet leeggepompt zou worden en dat er dus gas in de grond zou blijven zitten. Het gas dat in de grond zat, vertegenwoordigde toen een hele grote waarde, en nu nog veel meer, maar toen ook al. Dat was een relevant punt om mee te nemen in de afweging, maar uiteindelijk was doorslaggevend voor ons vanuit Economische Zaken -- de minister heeft dat ook meerdere keren gezegd -- dat we, door de gaswinning naar nul te brengen, in staat hoopten te zijn om de versterkingsoperatie kleiner te maken. De minister heeft ook gezegd: ik wil niet de sloper van Groningen zijn. Dat is de samenvatting van wat ik net vertelde.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

De indruk is dat er best veel haast wordt gezet achter dat besluit en dat adviezen van bijvoorbeeld de Mijnraad, die wellicht wat meer invulling kan geven aan die veronderstellingen, niet worden afgewacht. Wat was daar de reden van?

De heer **Camps**:

Er was grote onrust naar aanleiding van Zeerijp. Het tempo dat we konden bereiken, waar we toe in staat waren met die snelle totstandkoming van het nieuwe schadeprotocol. De bestuurlijke tafels die er waren, waar gesproken werd over de vraag of we niet dingen anders konden gaan doen. De behoefte die er was om écht dingen anders te gaan. Het advies van SodM dat om een antwoord vroeg. Er was dus een noodzaak om snel tot een conclusie te komen over de gaswinning. Ik weet niet of het ergens in de stukken staat, maar een thema dat speelde, was dat mensen in de regio bezorgd waren -- dat kwam nog weleens op tafel -- dat we de hoogte van de gaswinning zouden laten afhangen van de mate van versterking. Anders gezegd: men was bezorgd dat als we hadden gewacht op het Mijnraadadvies en de

Mijnraad had gezegd dat er nog heel veel huizen versterkt moesten worden, dat van invloed zou zijn geweest op de beslissing over het niveau van de gaswinning, dat dit een soort van handjeklap zou worden. Wij wilden apart een besluit nemen over de gaswinning naar nul, zodat we los van een beslissing over de gaswinning verder konden gaan met de versterking en daar vervolgens besluiten over konden nemen. Eigenlijk zou je kunnen zeggen dat op één punt de discussie werd stilgezet. In al die veranderingen die er iedere keer waren, werd er één variabele nu voor eens en voor altijd stilgezet: de gaswinning. De gaswinning was dé oorzaak van alle problemen, dus we dachten: laten we die vastzetten, dan geeft dat ons de gelegenheid om in alle rust, los van de belangen die er spelen rond de gaswinning, een besluit te nemen over de versterking, afhankelijk van wat er echt nodig is voor de veiligheid.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Dus u zegt: de haast zat 'm in het SodM-advies, mede naar aanleiding van de beving bij Zeerijp, waardoor er zekerheid gezocht werd rond de besluitvorming door het kabinet. U wilde onafhankelijk van wat uiteindelijk de versterkingsopgave zou moeten zijn het besluit laten nemen, los van het feit dat dit een heleboel veronderstellingen in zich had die eigenlijk geen zekerheid boden.

De heer **Camps**:

Ja.

De **voorzitter**:

Het besluit om de gaswinning op een zo kort mogelijke termijn te beëindigen wordt door de minister aangekondigd in een Kamerbrief die is verstuurd op 29 maart 2018. Was u betrokken bij het opstellen van deze brief?

De heer **Camps**:

Ja.

De **voorzitter**:

Wiebes schrijft in de Kamerbrief dat zijn besluit om versneld terug te gaan naar nul consequenties zou hebben voor de versterkingsopgave. Aan welke consequenties werd op dat moment gedacht?

De heer **Camps**:

De consequenties zoals ik die net beschreef, namelijk dat de mogelijkheid

bestaat dat de gaswinning naar nul tot een kleinere en andere versterkingsopgave en dus tot een andere en kleinere versterkingsoperatie zou leiden dan we tot dan toe aan het doen waren. Dat waren inzichten waar we iets mee moesten gaan doen.

De **voorzitter**:

Ook schrijft Wiebes in de Kamerbrief: "Het is evident dat onveilige huizen snel moeten worden versterkt. Het kabinet wil overige onomkeerbare stappen opschorten tot er meer duidelijkheid is over de veiligheid." Wat werd volgens u verstaan onder "het opschorten van overige onomkeerbare stappen"?

De heer **Camps**:

Ja, dat is een lastige term, want wat is "onomkeerbaar"? Er is heel weinig onomkeerbaar. Ik heb u net het proces geschetst dat ...

De **voorzitter**:

Had u die formulering trouwens bedacht?

De heer **Camps**:

Ik kan me niet herinneren dat ik die bedacht heb. Ik heb u net het proces geschetst dat bewoners doorlopen op het moment dat hun huis mogelijk versterkt moet worden. Ze krijgen een inspectie en daarna een rapport en uiteindelijk gaat de bouw van start. Er waren verschillende groepen huizen die in verschillende fases van dat proces zaten. Er was al een groep huizen die al versterkt werd. Dat zijn de huizen waarvan we gezegd hebben: "Die onomkeerbare stap is daar al genomen. Daar staan de steigers al tegen de muur of is het huis misschien zelfs al gesloopt. Dat moet gewoon voortgaan."

Er waren andere huizen waarvan inmiddels de rapporten beschikbaar waren, maar waar wij op dat moment zeer sterk van vermoedden dat die rapporten niet meer actueel zouden zijn, dat die niet meer zouden passen bij de versterkingsopgave die paste bij een winning naar nul. Bovendien speelde daar ook het punt van de Nationale Praktijkrichtlijn, namelijk dat het nog op basis van de oude NPR was en niet de nieuwe. Dat speelde daar meen ik ook nog doorheen. Dat waren rapporten waarvan wij de voorkeur aangaven om die op dat moment niet aan de mensen te geven, vanuit de gedachte: er zijn in de loop van de tijd zo veel verwachtingen gewekt bij mensen die niet zijn waargemaakt, niet in de tijd, niet in de realisatie. Dat waren dus eigenlijk allemaal valse verwachtingen. De gedachte was: laten we nu in ieder geval

ons best doen om niet opnieuw valse verwachtingen te creëren. Dat was natuurlijk heel erg ingewikkeld, want die mensen zaten te wachten op dat rapport. Die wisten dat dat rapport zou komen, dus dat was heel ingewikkeld. Uiteindelijk is er daarna heel veel discussie, want daar is alles over heen en weer gegaan: wel geven, niet geven, via een Wob of wat dan ook. Uiteindelijk is geconcludeerd -- ik denk dat dit een goede conclusie was -- dat die rapporten gegeven moesten worden, maar dat daar wel een heldere brief bij moest over de status van dat rapport, over wat dat betekende, om daarmee de verwachtingen niet weer opnieuw verkeerd te wekken. Dat gebeurt toch, want mensen gaan dat rapport lezen en trekken daar allerlei conclusies uit. Maar dit is het maximale dat we konden doen. Je wil niet dat mensen een rapport krijgen dat twee maanden later alweer verouderd is.

Er was nog een andere groep huizen waar de beoordeling nog van moest plaatsvinden, waar de rapporten van gemaakt werden. Daarvan hebben we gezegd: laten we daar nou niet mee verdergaan; laten we die rapporten even in de wacht zetten.

De voorzitter:

Daar kom ik straks nog even wat gedetailleerder op terug. Ik wil even terug naar wat er op dat moment, dus het moment waarop die Kamerbrief wordt gestuurd, verstaan werd onder "het opschorten van overige onomkeerbare stappen". We hebben gezien dat er toen best veel discussie was tussen NAM en NCG over de zogenaamde batch 2 en 3. Was dat waar het ministerie toen al specifiek zijn oog op had laten vallen als het ging om het stopzetten van overige onomkeerbare stappen, of werd dat pas later duidelijk?

De heer Camps:

Ik weet het niet. Mijn inschatting is -- ik weet dat niet zeker -- dat dit later pas concreet is geworden. Wel waren er op dat moment zorgen bij ons, bij de NAM en bij de bestuurders in de regio over de omvang en het tempo van de versterkingsoperatie: gaat dit allemaal wel lukken, moet het wel zo doorgaan, kunnen we het niet anders doen? Die verschillende groepen huizen, die batches, waren op dat moment natuurlijk in beeld. Maar dat zat toen niet, in de concreetheid zoals ik die net benoemde, onder die brief. Dat verwacht ik niet.

De **voorzitter**:

Was het dus wel mogelijk geweest om in die brief wat duidelijker te formuleren wat de mogelijke consequenties zouden zijn voor de versterking?

De heer **Camps**:

Dat was misschien wel mogelijk geweest, maar dat zou veronderstellen dat wij precies wisten wat dat was, maar wij wisten dat niet. Wij hadden een veronderstelling en wilden graag dat de Mijnraad, als onafhankelijke partij, gesteund door heel veel andere onderzoeksinstellingen, daar een advies over ging schrijven. Wij wilden die veronderstelling toetsen en wilden niet een besluit nemen op basis van een idee dat er was, maar dat misschien niet klopte.

De **voorzitter**:

Daar ga ik nog even op door. Die toets komt er uiteindelijk, maar dat duurt een paar maanden.

De heer **Camps**:

Ja.

De **voorzitter**:

Toch zien we dat er in april en in mei zo veel duidelijkheid ontstaat dat de minister besluit om het aantal versterkingsadviezen dat al klaarligt niet te verstrekken aan bewoners en ook om het versterkingsproces van woningen die dan alleen nog geïnspecteerd zouden moeten worden -- dat was de derde batch: batch 1581 -- stil te leggen. Waarom was dat niet al aangekondigd in die brief? Wat gebeurde er precies dat dit een aantal weken later gebeurde?

De heer **Camps**:

U vroeg of wij precies wisten wat we onder "onomkeerbaar" verstonden in die brief. Ik heb u uitgelegd dat we dat op dat moment waarschijnlijk nog niet wisten, maar dat dit later wel concreet is geworden. Dat is daarna ook onderwerp van gesprek geweest toen de minister met bestuurders in de regio sprak. Overigens hebben ze daar geen overeenstemming over bereikt. Vervolgens is dat ingevuld op de manier die ik net schetste. Eén deel van de huizen die al in verbouwing was, in versterking was, ging gewoon door. In eerste instantie is besloten om de rapporten niet te verstrekken, maar in tweede instantie is besloten om die wel te verstrekken, met een begeleidende brief waarin helderheid werd geboden aan bewoners over de status daarvan. Wat betreft de derde groep huizen: stoppen met de

engineering, stoppen met de rapporten. Die waren overigens allemaal behoorlijk kostbaar. Wij hadden de overtuiging, de verwachting dat we dat proces beter op een later moment konden doen voor de huizen die echt onveilig waren. Dat zou dan blijken uit het Mijnraadadvies. Wij wisten op basis van informatie van de NAM, maar ook van anderen, dat er een aantal huizen in de versterkingsoperatie waren die op dat moment nog niet in beeld waren -- in ieder geval vielen die niet in die drie groepen, die drie batches -- maar waarvan evident was dat die onveilig waren. Dus de vraag voor ons was: kunnen we onze capaciteit dan niet beter op die huizen zetten?

De **voorzitter**:

Dan toch nog één vraag daarover. U heeft verklaard: "We gingen naar nul, dat bood zekerheid. We keken naar de versterkingsoperatie, maar daar werd uiteindelijk ook advies over gevraagd aan de Mijnraad." Maar toch wordt er voorafgaand aan het advies al wel gekozen om op twee batches in te grijpen. Waar was dat op gebaseerd?

De heer **Camps**:

Er werd ingegrepen op het proces, maar er werd geen besluit genomen over de versterking. Wij wilden eigenlijk een pas op de plaats maken met die twee groepen huizen, omdat wij wilden voorkomen dat daar stappen vooruit werden gezet, terwijl dat capaciteit, bouwcapaciteit en capaciteit van ingenieurs, zou vragen die we nodig hadden voor de écht onveilige huizen. De veronderstelling was dat er in die batches veel huizen zaten die niet onveilig waren, die dus veilig waren, en waar de versterking dus niet voor nodig was. Mede gelet op de nieuwe NPR, mede gelet op de gaswinning die naar nul gaat, wat natuurlijk een totaal nieuw inzicht geeft en dus ook een totaal nieuwe impact kan hebben op de versterkingsopgave -- daar was het besluit om naar nul te gaan ook op gebaseerd -- was de veronderstelling: laten we deze trein nu niet laten doordenderen, maar laten we die even stilzetten en weer laten rijden als we weten waar die naartoe moet.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Maar de regio en de Nationaal Coördinator zijn niet zo blij met die gang van zaken, zacht gezegd.

De heer **Camps**:

Nee.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Ze wijzen erop dat daardoor duizenden huishoudens langer in een onveilige en onduidelijke situatie achterblijven. Meer dan 1.500 bewoners -- dan hebben we het over de bewoners die in batch 1588 zitten -- zijn al in januari 2018 geïnformeerd dat hun woning bouwkundig versterkt zou moeten worden. Wat vond u van de kritiek van de regio en de Nationaal Coördinator?

De heer **Camps**:

Die vond ik heel begrijpelijk.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Heel begrijpelijk. Wat deed u ermee?

De heer **Camps**:

Ik heb toen overwogen: wat is hier nu verstandig om te doen? We wilden echt even een pas op de plaats maken met die twee groepen huizen, niet met de hele versterking, maar met die twee wel. Tegelijkertijd wilden we wel transparant zijn naar bewoners, maar niet de verkeerde verwachtingen wekken. We wilden geen valse verwachtingen wekken. Dat was eigenlijk steeds het hoofditem. Dat we daar niet in meer gingen slagen, was op een gegeven moment natuurlijk ook duidelijk. Er was gewoon wantrouwen: wat gebeurt er, waarom krijgen we het niet te zien, enzovoorts.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Wat deed u dan met de kritiek?

De heer **Camps**:

Vandaar dat ik ervoor heb gepleit dat we wel de adviezen zouden verstrekken, met een begeleidende brief waar heel duidelijk in zou staan wat de status daarvan was. Laat helder zijn dat ongeacht wat we gedaan hadden, dit of andere varianten, de optimale keuze er niet bij zat. Ik denk dat dat ook goed is om te zeggen. Het was alleen maar dilemma. Er was geen optimale keuze.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Als u nu terugkijkt, wat vindt u dan van het besluit om de versterking grotendeels stil te leggen?

De heer **Camps**:

Ik denk niet dat we de versterking grotendeels hebben stilgezet. De

versterking die gaande was, is gewoon volledig doorgegaan, maar een aantal processtappen hebben we stopgezet. Uiteindelijk hebben we besloten om voor de tweede groep huizen die processtap wel te zetten. Alleen voor die derde groep is het maken van de rapporten, die versterkingsadviezen, gestopt. Ik denk dat dit verstandig was, gelet op de onzekere situatie waar we in zaten en de korte tijd nog tot het Mijnraadadvies. We zaten al in een langere periode -- ik heb u dat geschetst -- waarin de Nationaal Coördinator met een gebiedsgerichte aanpak aan de gang was en waarin we al vanaf het begin bezorgd waren over: gaat het niet te groot worden, gaat het niet te lang duren, is het wel te doen, is het wel behapbaar? We zaten inmiddels in die rijdende trein. Die trein ging steeds harder rijden, wat op zichzelf begrijpelijk was, want die operatie kwam op stoom. Dat zei de heer Alders ook op die manier: we komen nu eindelijk op stoom. Dat terwijl wij op een ander paneel met iets heel anders bezig waren, want de hele onderbouwing van de versterkingsoperatie werd anders door de gaswinning naar nul. Daarom was het toch verstandig, met alle nadelen, met al het chagrijn en met alle boosheid die dat volstrekt begrijpelijk en terecht in Groningen heeft opgeroepen, om even te stil te staan.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Dus u kijkt terug op het besluit als een verstandig besluit.

De heer **Camps**:

Ja, met pijn in het hart, nogmaals. Er was hier geen optimaal besluit. Dit is ook nog wel, na dat hele proces ... Dit was ook een manier om die grotere trein van die versterkingsoperatie stil te zetten. Wij waren echt van mening dat het anders moest, dat we te veel bezig waren met huizen die veilig waren en te weinig met veiligheid. Het ging om de veiligheid. Daar waren de mensen bezorgd over.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Op 28 mei van het jaar 2018 voert u een escalatieoverleg met NAM-directeur Schotman en de Nationaal Coördinator, meneer Alders. Wat was de reden dat u dit overleg organiseerde?

De heer **Camps**:

Wij hadden afgesproken -- ik denk dat dit in een van die samenwerkingsafspraken stond -- dat een escalatieoverleg door ieder van de drie partijen zou kunnen worden ingeroepen, dus door het ministerie, door NAM of door de NCG, op het moment dat je er onderling niet uitkwam. Er

waren heel veel situaties waarin de heer Alders, maar ook NAM, bij mij is gekomen met dingen: dit gaat niet goed, ze werken niet mee of wat dan ook. Daar hebben we soms met z'n drieën voor bij elkaar gezeten. Meestal ging dat onderling. De heer Alders heeft ook heel vaak tegen mij gezegd: ik meld je dit nu, maar laat mij nu maar even met de NAM schakelen, komt goed. Meestal kwam het dan ook goed, dus daar heb ik verder niet altijd op hoeven te interveniëren, in ieder geval niet in zo'n driegesprek. In dit geval was dat wel zo. De NAM heeft tot twee keer toe om zo'n escalatie gevraagd.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Het was de NAM die het initiatief nam?

De heer **Camps**:

NAM heeft het initiatief genomen, omdat zij bezorgd waren precies over die rijdende trein, dat die te hard ging rijden, terwijl we tegelijkertijd bezig waren met die gaswinning naar nul te brengen. Was dit nu wel verstandig, is dit wel houdbaar, kunnen we hier nou wel mee doorgaan? Vandaar dat escalatieoverleg. Dat sloot aan bij onze zorgen. Eveneens in het licht van dat de gaswinning naar nul ging en van het aanstaande Mijraadadvies, waarvan we een verwachting hadden -- dat was niet zeker, maar wel een verwachting -- waren wij ook bezorgd over de voortgang van de versterking.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Wat was het doel van het overleg dan?

De heer **Camps**:

Het doel was om bij de versterking -- dat was in ieder geval ons doel, vanuit het ministerie -- bij die twee groepen huizen waar we het net over hadden, waar nog de rapporten van uitgedeeld moesten worden, of waar de rapporten nog van gemaakt moesten worden, dat proces even stil te zetten, en de capaciteit die er was, in te zetten op die huizen waarvan evident was dat ze onveilig zijn.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Dat was uw doel, terwijl zo'n escalatieoverleg was als er onderling niet overeenstemming over was. Er was al op een ander niveau gesproken over dit vraagstuk, als ik het goed begrijp. NAM was niet tevreden over wat daar uitkwam, of er kwam niks uit. Ik weet niet precies hoe ik dat moet duiden.

De heer **Camps**:

Ja, ik denk dat er niks uitkwam.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Uw doel is dan om te zorgen dat het versterkingsproces, "de trein" zoals u het noemt, stil wordt gezet, maar dat was waarschijnlijk niet het doel van de Nationaal Coördinator, die er ook bij was.

De heer **Camps**:

Dat was niet het doel van de Nationaal Coördinator, want dat was precies het thema van het verschil van mening.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Wat is er uiteindelijk besloten op dat overleg?

De heer **Camps**:

Uiteindelijk is daar besloten om de versterkingsoperatie voort te zetten voor die eerste groep huizen en voor de tweede groep huizen een pas op de plaats te maken en om de capaciteit die daarmee vrijkomt, van ingenieurs die met die versterkingsadviezen bezig waren, in te zetten op de meest onveilige huizen, waar we ook zicht op hadden welke dat zouden zijn.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Was dat een besluit waar alle drie aangeschoven partijen achter stonden?

De heer **Camps**:

Daar was de heer Alders het niet mee eens.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Twee dagen stapt meneer Alders ook op als Nationaal Coördinator, uit onvrede, want hij vindt dat zijn positie onhoudbaar is geworden. Begreep u dat?

De heer **Camps**:

Ik begreep dat, ja.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Was u verrast?

De heer **Camps**:

Nee.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Want?

De heer **Camps**:

Omdat ik gezien heb hoe ontevreden hij was met dat besluit en dat gesprek van het escalatieoverleg. En omdat je zou kunnen zeggen dat er in dat gesprek een aantal dingen samenkwamen die zich in de loop van de maanden daarvoor hadden opgebouwd. Ik schetste u al dat de minister al vanaf november-december bestuurlijke overleggen had georganiseerd, waar de heer Alders adviseur was en niet de initiator. Daardoor werd duidelijk dat hij in een andere rol werd geplaatst dan de rol van Nationaal Coördinator, waar hij de coördinatie had en dat soort overleggen ook voorzat en organiseerde. Er was een beweging vanuit de provincie en de gemeenten, waar ook burgemeesters meer rechtstreeks invloed wilden hebben op de versterkingsoperatie. Wij waren bezig met een nieuwe ontwikkeling. Het schadeprotocol was niet goed gegaan, onder verantwoordelijkheid van de heer Alders. Ik zeg daarmee niet dat het aan hem lag, maar hij was natuurlijk de regisseur van dat proces. Dat heeft de minister hem uiteindelijk uit handen genomen, overgenomen en alsnog geregeld en het geplaatst bij een onafhankelijke organisatie, los van de NCG. Bij de versterking kwam steeds meer in de discussie dat al die bestuurlijke partijen zelf richting wilden geven aan de versterkingsoperatie. Er waren zorgen over de gang van de trein, over de snelheid van de trein. De heer Alders heeft meerdere keren tegen mij gezegd: ik merk dat ik in een soort uitvoeringsrol terechtkom en dat is een rol die mij eigenlijk niet past, dus als dat te veel wordt, dan stop ik ermee.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

In hoeverre wilde u voorkomen dat hij ermee zou stoppen?

De heer **Camps**:

Ik wilde dat voorkomen omdat ik bezorgd was over de stabiliteit en over de reuring die zijn vertrek zou veroorzaken. Want ja, wat dan daarna? Ook omdat de heer Alders heel veel voor elkaar heeft gekregen met scholen, met zorginstellingen, met erfgoed, met de industrie, met de landbouw, met Rijkswaterstaat en het waterschap. Hij had draagvlak in de regio, wat voor ons natuurlijk heel erg belangrijk was. Hij was de man van de versterking en met name van de versterkingsoperatie. Dus ik was er bezorgd over wat het zou betekenen als hij zou weggaan.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Heeft u iets gedaan om te voorkomen dat hij weg zou gaan?

De heer **Camps**:

Tegelijkertijd, en dat is dan de andere kant, was ik er ook groot voorstander van dat we het anders gingen doen. Dat zou dus een andere invulling van die rol van Nationaal Coördinator vragen. Ik wilde toe naar een uitvoeringsorganisatie. Ik begreep ook dat dat niet iets was waar hij zich goed bij zou voelen, dat dat niet bij hem zou passen. Ik begreep dat.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Ja, want we zien ook dat binnen uw ministerie al voor het vertrek van meneer Alders wordt gesproken over het functioneren en de positie van de heer Alders en dat u wellicht ook al op zoek was naar een mogelijke opvolger voor meneer Alders.

De heer **Camps**:

Ja.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Kunt u beschrijven waarom?

De heer **Camps**:

Wat ik al aangaf, het was duidelijk dat hij zich zorgen maakte over zijn positie, of de rol waar hij in terecht kwam, nog wel een rol was die hem paste. Dat heeft hij ook uitgesproken. En wij waren bezorgd over het tempo. Aan de ene kant was dat te langzaam en aan de andere kant ging het door in een tempo waarvan we zeiden: dat past ook niet bij het niveau van de gaswinning dat we nu hebben; gaat dit wel goed? Dus hadden wij ook de vraag: moeten we wel door, gaat dit wel blijven op deze manier, moeten we niet toe naar een nieuwe situatie? Eigenlijk vanuit een risicobenadering, stel nu dat de heer Alders zijn functie neerlegt, vanuit dat ongenoegen dat hij in een uitvoerende rol komt en daar geen zin in heeft, wat doen we dan, hebben we dan een plan B, hebben we dan iemand klaarstaan die dat zou kunnen doen?

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Heeft u die verkenning ook besproken met meneer Alders?

De heer **Camps**:

Nee.

De **voorzitter**:

U heeft verteld over de veronderstellingen onder de versterkingsoperatie en de mate waarin die verkleind kon worden door het naar nul brengen van de gaswinning, maar ook de veronderstelling dat er binnen de operatie die liep, met name de tweede en de derde batch, huizen zaten die eigenlijk niet echt onveilig waren. Waarop baseerde u die veronderstelling? Was dat eigen logica? Of was dat ook gebaseerd op het HRA-model?

De heer **Camps**:

Ik heb dat niet meer scherp. Ik denk dat dat gebaseerd is op ... Het zou goed kunnen dat dat op het HRA-model is geweest.

De **voorzitter**:

In die discussie, die escalatie die ontstond tussen NAM en de NCG, speelde daar niet de discussie dat de NAM heel erg keek naar haar model en wat daar dan uitkwam aan risicovolle plekken en mogelijk gebouwen die daar in de buurt stonden, versus een NCG die op basis van inspecties zag dat daar verschillen zaten, maar die ook met een publieksgerichte operatie bezig was, waardoor de scope groter werd? Klopt dat?

De heer **Camps**:

Dat klopt.

De **voorzitter**:

Ja. Kan het dan ook zo zijn dat de heer Alders het gevoel had dat het departement meer waarde hechtte aan het HRA-model dan aan de ervaring die de NCG in de praktijk met de operatie had opgedaan?

De heer **Camps**:

U koppelt het nu heel erg aan de techniek van het HRA-model. Ik zou het graag koppelen aan de vraag wat het doel van de operatie was. Het primaire doel was de veiligheid van de mensen in Groningen, in hun huizen. Bij de wijze waarop of de aanpak die gekozen was, gebiedsgericht, werd steeds duidelijker -- die zorg hadden we al aan het begin, maar dat werd toen steeds duidelijker -- dat die aanpak te traag zou gaan en daarmee de veiligheid onvoldoende dichtbij zou brengen.

De **voorzitter**:

Maar mijn vraag gaat niet om het gebiedsgerichte punt. Het gaat mij om het verschil tussen werken met een model versus het inspecteren van huizen. Hoe weet je nou welk huis echt onveilig is?

De heer **Camps**:

Daarvoor waren die inspecties, dat klopt. De HRA was bedoeld om te selecteren welke huizen geïnspecteerd zouden moeten worden. Of ze onveilig waren, dat was dan daarna. Maar er zaten in die groepen huizen ook huizen die niet uit het HRA-model kwamen. Het idee was: we gaan huizen inspecteren; het HRA-model wijst ons de huizen aan waar we moeten gaan kijken. Daarmee is niet gezegd dat die huizen onveilig zijn. Dat blijkt pas na inspectie.

De **voorzitter**:

Maar er was wel sprake van een discrepantie tussen de bevindingen uit het model en de inspecties die werden gedaan, in termen van welke huizen wel of niet veilig waren.

De heer **Camps**:

Dat klopt. Daarom waren die inspecties ook nodig.

De **voorzitter**:

In juli 2018 komt de Mijnraad op verzoek van minister Wiebes met een advies over wat de beëindiging van de gaswinning betekent voor de versterkingsoperatie. Waarom werd dit advies gevraagd aan de Mijnraad?

De heer **Camps**:

De Mijnraad was een onafhankelijke partij, gezaghebbend, en een partij waarvan wij dachten dat die in staat zou zijn om met gebruikmaking van en in samenwerking met andere partijen tot zo'n advies te komen; niet alleen, want SodM heeft een rapport gemaakt en TNO. Ik weet niet wie nog meer, maar er zijn allerlei rapporten die daaronder lagen. De Mijnraad was de adviseur van de minister, de adviesraad van de minister op dit gebied.

De **voorzitter**:

Maar wij hebben begrepen dat de taak van de Mijnraad tot die tijd toch vooral was om te adviseren over vergunningen, zowel voor exploitatie als voor exploratie, en om te zorgen dat er doelmatig werd gewonnen, maar niet op het traject van veiligheid.

De heer **Camps**:

Nee, klopt. In die vergunningen zit natuurlijk ook een aspect van veiligheid, dus dat veiligheid ook een thema is bij de Mijnraad is helder. U heeft gelijk: de Mijnraad heeft zich niet eerder met die versterking beziggehouden.

De **voorzitter**:

Wie kwam er op het idee om het aan de Mijnraad te vragen?

De heer **Camps**:

Dat weet ik niet meer.

De **voorzitter**:

Hoe werd het advies dat er uiteindelijk uitkwam, ontvangen door de minister?

De heer **Camps**:

Ja, hoe werd het advies ontvangen door de minister? Ik denk op twee manieren. Het advies van de Mijnraad had eigenlijk twee aspecten. Een was dat de Mijnraad zei: er zijn 1.500 huizen die onveilig zijn, die moeten met voorrang versterkt worden. Er zijn iets van 7.000 huizen die een licht verhoogd risico op onveiligheid hebben. Daar moet je dus ook naar kijken, maar die eerste 1.500 hebben prioriteit. Die conclusie sloot heel erg aan, met alle kanttekeningen die er nog bij te maken zijn, bij de veronderstelling die was gehanteerd, die wij hadden bij het voorbereiden van het besluit om de gaswinning naar nul te brengen. We hadden het net over hoe je komt tot een idee over die versterkingsopgave, dat die in ieder geval substantieel minder zou worden. Dat bleek uit dat deel van het Mijnraadadvies.

Er zat ook iets anders in het Mijnraadadvies, namelijk dat eigenlijk alle woningen, alle mensen, alle huishoudens of gezinnen die al op de een of andere manier met die versterkingsoperatie in aanraking waren gekomen, doordat ze op een lijst hadden gestaan of wat dan ook, ook een vorm van genoegdoening moesten krijgen. Ik denk dat de minister daarvan dacht dat dat die balans tussen kosten en opbrengsten waar we het net over hadden, nog weleens de verkeerde kant op zou kunnen brengen.

De **voorzitter**:

Dus dat was echt een tegenvaller ten opzichte van de veronderstelling die nog leefde op het moment waarop werd besloten: we gaan naar nul en we kunnen de operatie veel kleiner maken?

De heer **Camps**:

Nou, ja. We hebben denk ik bij het besluit over de gaswinning naar nul aan het begin vooral gekeken naar wat het betekende voor de versterkingsopgave. De Mijnraad legde daar een ander aspect bij, dat te maken had met gewekte verwachtingen. Dat was op zichzelf heel begrijpelijk, maar eerder minder in beeld.

De **voorzitter**:

We zien in die periode in mailverkeer wel kwalificaties terug die dat nadeel fors aanzetten. Was dat nou uw beleving en die van de minister?

De heer **Camps**:

Dit was de beleving van de minister. Mijn beleving was ... Ik was vooral heel positief over het feit dat die versterkingsopgave kleiner kon worden en dat daarmee de impact voor de mensen in Groningen kleiner zou worden: minder huizen versterken, minder huizen slopen, minder ingrijpen in het gebied. Dat is, zou ik bijna zeggen, hoe dan ook beter als daarmee ook de veiligheid geborgd is.

De **voorzitter**:

Dus u was minder teleurgesteld dan de minister?

De heer **Camps**:

Ja. Ik woog die financiële kant minder.

De **voorzitter**:

Een groot deel van de woningen in de batches voldoet volgens de Mijnraad niet aan de veiligheidsnorm en vanuit veiligheidsoogpunt ... Sorry, voldoet wél aan de veiligheidsnorm. Vanuit veiligheidsoogpunt is versterking voor deze woningen niet langer nodig. Dan komt inderdaad de beschrijving die u net aanhaalde: "Gedane toezeggingen kunnen niet eenzijdig worden opgezegd. Gewekte verwachtingen kunnen evenmin worden genegeerd." Hoe kijkt u vanuit dit advies naar het pauzeren van de versterkingsoperatie?

De heer **Camps**:

Het pauzeren was erop gericht om te voorkomen dat met het versterken van huizen en met het maken van rapporten we een weg zouden inslaan waar we later op terug zouden moeten komen en dat we daarmee verwachtingen zouden wekken bij mensen waar we later op terug zouden moeten komen. Dat wilden we voorkomen. De Mijnraad zegt eigenlijk hetzelfde. Die zegt:

"probeer geen verwachtingen te wekken" of, omgekeerd, "als er verwachtingen zijn gewekt, moet je daar iets mee doen." Dus de Mijnraad onderschrijft het punt dat het belangrijk is om te voorkomen dat je allerlei verwachtingen wekt die je niet kunt waarmaken en dat je als je die verwachtingen wel hebt gewekt, op de een of andere manier met een genoegdoening moet komen.

Ik wou nog één ding zeggen. U zei net: u was somberder dan de minister.

De **voorzitter**:

Teleurgesteld.

De heer **Camps**:

Sorry, minder teleurgesteld dan de minister. Ik weet niet of de minister teleurgestelder was dan ik. U heeft daar iets voor u, maar dat is niet mijn beeld.

De **voorzitter**:

Nee, ik vroeg het aan u.

De heer **Camps**:

Daarom corrigeer ik het even.

De **voorzitter**:

Dan maak ik een sprongetje in de tijd. We zien in september 2019 dat de werkvoorraad van de NCG, die dan de uitvoerder is van de versterkingsoperatie, gegroeid is tot 26.000 adressen. Als we analyseren waar die allemaal vandaan komen, zien we dat ongeveer 5.000 van die adressen afkomstig zijn uit batch 2 en 3. 2.000 adressen zijn gekoppeld aan zogenaamde "grijze gebouwen", gebouwen die niet per se een veiligheidsissue hebben, maar waarvan de gemeenten hebben aangegeven: in de gebiedsgerichte aanpak moeten die er echt bij. Maar 19.000 huizen zijn allemaal op een of andere manier gerelateerd aan het HRA-model, met herijkingen of vreemde dingen die eruit kwamen, zoals dat de ene helft van een twee-onder-een-kapwoning wel zou moeten en de andere niet. Hoe kijkt u vanuit dat perspectief terug op de besluitvorming in 2018?

De heer **Camps**:

Dat de veronderstelling die wij toen hadden, in ieder geval niet geleid heeft tot een kortere lijst.

De **voorzitter**:

Wat zegt dat over dat HRA-model?

De heer **Camps**:

Het zegt iets over het HRA-model, maar het zegt ook iets over het proces dat vervolgens heeft plaatsgevonden. De Mijnraad heeft zelf ook aangegeven dat het HRA-model niet optimaal is. We hebben toen ook meteen gezegd dat er opnieuw gekeken moest worden of die 1.500 ... Dat waren volgens mij gebouwen, geen adressen.

De **voorzitter**:

Gebouwen, ja.

De heer **Camps**:

Dat speelde ook nog, want sommige gebouwen hebben meer adressen.

De **voorzitter**:

Precies.

De heer **Camps**:

Wij hebben dus gezegd dat sowieso gekeken zou moeten worden of we wel alle gebouwen te pakken hadden, want ook wij kwamen tot de conclusie dat de Mijnraad in zijn toepassing van de HRA-systematiek evident onveilige huizen niet had meegenomen, maar ook soms inderdaad bij twee-onder-een-kapwoningen de ene helft wel en de andere niet had meegenomen. Ook wij hebben dat gezien. Dus toen was duidelijk: hier moet nog eens goed naar gekeken worden, of dit wel klopt. Later, volgens mij in 2019, is die HRA nog een keer helemaal opnieuw doorgerekend. Dat is toen de input voor de lijst van 26.000 geworden.

Er is wel nog iets anders gebeurd. Er is namelijk de conclusie getrokken dat alle huizen die ooit op de een of andere manier met de versterkingsoperatie in aanraking waren gekomen, allemaal ook op de lijst zouden blijven staan. En er is de conclusie getrokken -- dat is in het bestuurlijke proces gebeurd -- dat een aantal gemeenten in het kader van de gebiedsgerichte ontwikkeling versterking, gebiedsontwikkeling en stadsvernieuwing wilden koppelen aan elkaar -- een heel goede gedachte, maar het heeft niet altijd iets met veiligheid te maken -- en dat ook die woningen op die lijst terecht moesten komen.

De **voorzitter**:

Dat zijn die grijze huizen.

De heer **Camps**:

Dat noemt u de "grijze huizen". Daarmee is die lijst niet alleen de uitkomst van een proces waarin gekeken is wat de onveilige huizen zijn, maar ook de uitkomst van het proces "welke huizen willen wij op die lijst hebben vanuit een bestuurlijk oogpunt?"

De **voorzitter**:

In een overleg met NAM in december 2019, zo blijkt uit een terugkoppeling die wij tegenkwamen, zou u hebben gezegd dat u ook zag dat de versterking ontspoorde. Vond u dat, op basis van die 26.000?

De heer **Camps**:

Ja.

De **voorzitter**:

Wat heeft u daarmee gedaan?

De heer **Camps**:

Ik was bezorgd -- dat is een zorg die ik in die tijd vaker had, meer heb gehad, zoals ik al heb aangegeven -- dat de versterkingsoperatie te groot werd, niet behapbaar, dat het te lang zou gaan duren, dat we niet de onveilige huizen in beeld hadden en dat we daarmee dus niet bezig waren met een veiligheidsoperatie, maar dat het meer het karakter van een stadsvernieuwingsoperatie kreeg. Dat was niet het doel. Daarmee kwam de veiligheid niet snel genoeg dichterbij, met alle begrijpelijkheid vanuit de regio om ook aan het gebied te werken. Allemaal volstrekt begrijpelijk, maar de zorg die de mensen hadden over de veiligheid in hun huis, konden we niet snel genoeg wegnemen. Daar zat mijn zorg en met die lijst van 26.000 werd die zorg natuurlijk niet minder.

De **voorzitter**:

Wat deed u vervolgens?

De heer **Camps**:

Wat deed ik vervolgens? Ik denk dat dat het moment is geweest waarop we hebben gezegd ... Het is december 2019, zegt u?

De **voorzitter**:

Ja.

De heer **Camps**:

Ik moet even terug graven. Kijk, wij stonden toen op het punt ... Dat is het moment waarop we al besloten hadden dat de Nationaal Coördinator een uitvoeringsorganisatie zou worden, waarbij er ook een veel grotere rol door de bestuurders van de gemeentes zou worden genomen -- die waren die ook al aan het nemen, geleidelijk aan -- waarbij het CVW werd opgeheven -- op 1 januari 2020 zou het CVW stoppen -- en waarbij de verantwoordelijkheid voor de versterkingsopgave naar het ministerie van Binnenlandse Zaken werd overgeheveld. Volgens mij is dat ook op 1 januari 2020. Ik heb die zorgen gedeeld met collega's van Binnenlandse Zaken. Ik ben daar natuurlijk ook wel bij betrokken gebleven, maar heb mij daar niet op die manier nog weer intens mee beziggehouden.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

U zegt het al: de versterking komt in 2020 in publieke handen. Het Centrum Veilig Wonen stopt dan ook, eind 2019. In oktober 2019 noemt minister Wiebes het Centrum Veilig Wonen een "black box". Volgens de minister kwam het centrum de afspraken niet na en gebeurden bij het Centrum Veilig Wonen -- ik citeer de minister -- "andere dingen dan we hadden gedacht". Hoe kwam het dat het Centrum Veilig Wonen voor de minister een black box was?

De heer **Camps**:

Ik weet niet hoe het kwam. Ik kan wel zeggen waarom hij dat dacht en waarom hij dat vond. Ik vond dat zelf ook. Wij kregen namelijk voortdurend andere informatie van het CVW. Als we vroegen hoe het stond met de versterkingsoperatie, kregen we de ene week andere getallen dan de andere, getallen die niet met elkaar te rijmen waren. Ze kwamen ook iedere keer weer terug op allerlei informatie. Het kwam ook voor dat er allerlei dossiers kwijt waren. Het straalde niet echt de professionaliteit uit die wij verwacht hadden van het Centrum Veilig Wonen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

U zegt: ik weet niet hoe het kwam.

De heer **Camps**:

Ik heb nooit binnen in de organisatie van het CVW gekeken, want dat was

een privaat bedrijf dat in opdracht van de NAM werkte. Ik kan dus alleen maar constateren wat eruit kwam aan informatie. CVW heeft natuurlijk allerlei dingen gedaan in de versterking die allemaal prima waren, maar als ik even kijk naar de informatie die wij van het CVW kregen: die was niet stabiel. We merkten ook voortdurend dat dingen langer gingen duren. Dan was er een planning gemaakt en bleek het toch weer later te komen. Dan hadden ze gezegd wanneer versterkingsadviezen zouden komen en dan kwamen die maanden daarna pas. We konden daar dus niet op bouwen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Maar u zegt: ik heb eigenlijk nooit in die organisatie gekeken. We zien wel dat de Nationaal Coördinator, meneer Alders, al in 2017 zijn zorgen deelt over of het Centrum Veilig Wonen wel in staat is om de versterking uit te voeren. Alders wijst ook op de opstelling van de NAM, die sterk de indruk wekt van -- dan citeer ik weer -- vertragen en uitstel om daarmee te bereiken dat er zo min mogelijk gebeurt. Dus er zijn wel signalen. Wat heeft u met die signalen gedaan?

De heer **Camps**:

Ik heb die signalen besproken met de directeur van de NAM. Dat is de heer Schotman. Daarbij is mij eigenlijk altijd opgevallen dat we het in die gesprekken vrij snel eens waren over de wenselijkheid en de noodzaak dat dat CVW strakker zou worden aangestuurd en dat die versterking beter zou gaan lopen. Ik heb dat natuurlijk besproken met de heer Alders. Ik heb ook aan hem gevraagd -- iedere keer, want dit is niet het enige signaal; hij heeft meerdere signalen aan mij gegeven -- of het nodig was dat ik iets zou doen. "Wat moet ik doen? Jij, Hans Alders, bent degene die hier op de centrale plek zit en ik ben er om jou te helpen om te zorgen dat die versterking op gang komt. Dus wat moet ik doen om jou daarbij te helpen, richting NAM of richting wie dan ook?" Eigenlijk was steeds de conclusie, zijn boodschap of zijn antwoord: geef mij de gelegenheid om met de NAM te spreken. Dus Hans Alders met Gerald Schotman van NAM. "Laat ons dat samen oplossen. Dat gaat eigenlijk goed en als het niet lukt, kom ik bij je terug." Een enkele keer hebben we met zijn drieën om de tafel gezeten. Dat deden we ook af en toe en dan kwamen dat soort signalen natuurlijk terug. Maar de escalatie die we in 2018 hebben gehad -- die was ingeroepen door de NAM, niet door de NCG -- was eigenlijk het enige moment waarop we hebben gezegd: nu moet het echt formeel en nu moeten we met elkaar aan tafel. Ik heb daar dus iedere keer gevaren op ook de omgekeerde signalen van de Nationaal Coördinator, van: geef mij de gelegenheid om het op te lossen met de NAM,

het komt goed, het CVW, ik maak afspraken. Ik wilde hem daar nadrukkelijk de ruimte geven en niet voor de voeten gaan lopen. Hij zat daar op die plek, hij had daar die opdracht en ik was maximaal beschikbaar om hem daarin te faciliteren, maar als hij dat niet nodig vond, heb ik dat ook niet gedaan.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

In juli 2019 voert u een gesprek met de aandeelhouders van Centrum Veilig Wonen. U deelt dan mee dat u eigenlijk geen toekomst ziet voor het Centrum Veilig Wonen vanwege de teleurstellende prestaties bij de versterking. Vanaf wanneer dacht u: zoals het Centrum Veilig Wonen met versterking aan de slag gaat, gaat het niet lukken?

De heer **Camps**:

Ik heb u eerder al gezegd dat ik al in 2016 het gevoel had van: gaat dit wel goed met het CVW, ook in die relatie met de NAM? Met al die signalen van de Nationaal Coördinator werd dat natuurlijk steeds sterker. Vervolgens de black box, de onduidelijkheid over de getallen: wat is er nu eigenlijk aan de hand, hoe gaat het nu eigenlijk met de versterking? Dat bouwde allemaal op tot een beeld van: het gaat niet goed met het CVW. Wij hebben toen -- dat zal eind 2018 zijn geweest -- de aansturing van de NCG overgenomen, eigenlijk ook als onderdeel van die samenwerkingsafspraken met de NAM en de NCG, NAM op afstand. Dat heeft Anita Wouters gedaan. Allerlei opdrachten die Centrum Veilig Wonen kreeg, kwamen niet meer van de NAM, maar van het ministerie. Dat was een tussenoplossing. Niet optimaal, maar de NAM was eruit. Dat was een oplossing op weg naar een situatie waarin de NCG zelf het CVW zou kunnen aansturen. Over die aansturing hebben we het begin januari gehad en eigenlijk begon toen wel al te broeden: we moeten gewoon helemaal stoppen met het CVW en we moeten het zonder het CVW verder gaan doen. Dat hebben we dus in 2019 geregeld.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Dus in 2016 gaat u al eens twijfelen en eigenlijk pas drie jaar later grijpt u in?

De heer **Camps**:

Drie jaar later hebben we gezegd dat we niet meer gebruik wilden maken van de diensten van het CVW. Het CVW stond niet bij ons onder contract. Dat stond onder contract bij de NAM. In de tussentijd zijn er voortdurend gesprekken geweest om het CVW beter te laten presteren. Daarom zijn al die samenwerkingsafspraken gemaakt. Daarom is er zo veel overleg geweest

met NAM en de NCG, en ook tussen de NAM, de NCG en het CVW. Dat is allemaal gebeurd. Er zijn in al die tijd -- dan kijk ik ook echt naar wat er in Groningen gebeurt, wat de signalen en de berichten zijn die ik van de Nationaal Coördinator krijg -- geen signalen gekomen van: we moeten nu de stekker uit het CVW trekken.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Wat is dan de belangrijkste reden dat al die dingen gebeuren en daar toch pas in 2019 een beslissing over komt van uw kant?

De heer **Camps**:

We zijn in de hele aansturing van schade en versterken in de loop van al die jaren opgeschoven en uitgekomen bij een model van publieke verantwoordelijkheid. We zijn begonnen met alles bij de NAM. Toen kwam het Centrum Veilig Wonen. Toen kwam de Nationaal Coördinator. Toen ging de Nationaal Coördinator een sterkere rol krijgen tegenover het CVW en de NAM, met al die samenwerkingsafspraken. Toen hebben we allemaal ingewikkelde tijden gehad met het stopzetten van het schadeprotocol, een kabinetsformatie en onduidelijkheid over waar het naartoe ging, maar wel een duidelijke wens over waar het naartoe zou moeten gaan. Uiteindelijk hebben we de kans gekregen om die wens te realiseren. Dat is pas uiteindelijk in 2018/2019 geweest.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

U beschrijft het allemaal. Wat vindt u ervan?

De heer **Camps**:

Dat het te lang heeft geduurd. Ik vind dat we veel eerder de publieke verantwoordelijkheid hadden moeten nemen. Ik kan verklaren waarom het zo is gegaan. We hebben in het begin onderschat hoe groot de operatie zou zijn. We hebben onderschat wat de impact zou zijn op de mensen in Groningen. We hebben onderschat hoe ingewikkeld het zou zijn met dat hele proces. We hebben, denk ik, onderschat hoe complex het is dat de NAM daar ook nog een partij in was, die ingewikkelde constructie met een private partij die eigenlijk bijna een publieke verantwoordelijkheid krijgt die die helemaal niet heeft en niet moet hebben. Daar had dus veel eerder publieke verantwoordelijkheid moeten worden genomen. Tegelijkertijd kan ik niet anders dan constateren dat dat niet gebeurd is en dat ik denk dat in eerdere fases, zeg in 2014/2015, daar ook geen politieke ruimte voor zou zijn geweest. Ik heb het niet opgebracht. Laat ik dat ook zeggen. Ik heb dat toen

niet opgebracht, dus ik zeg dit nu achteraf, terugkijkend. Wat hadden we anders moeten doen? Dat hadden we anders moeten doen. We hebben wel, ook al in 2015, met Shell en Esso besproken: zouden we niet een heel ander model kunnen doen, met een afkoopsom vanuit de oliemaatschappijen? Daarvan heb ik toen ook overwogen dat het klimaat er op dat moment niet naar was om dat te gaan doen: het Rijk, de Staat, zal niet bereid zijn om deze risico's te nemen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

U zegt "geen politieke ruimte". Wat bedoelt u daarmee?

De heer **Camps**:

Daar bedoel ik mee dat er enerzijds heel duidelijk het idee was "we hebben hier een private maatschappij en die moet het doen" en dat er aan de andere kant grote zorgen waren aan de publieke kant over de juridische en financiële risico's die daarmee gelopen zouden worden. Bij ons in het ministerie zag ik mensen die zich zorgen maakten over de juridische risico's. De financiële risico's, daar zag ik natuurlijk het ministerie van Financiën dat daar voortdurend op wees. Het ging soms om heel kleine bedragen, laat staan dat het over de hele operatie zou gaan, dat daar het financiële risico zou worden genomen, gelopen. Ik heb in die tijd dus nooit de ruimte gevoeld om dat te doen. En eerlijk is eerlijk, ik heb dat toen waarschijnlijk ook niet gevonden of neergelegd in de overtuiging die ik nu heb. In de periode van de kabinetsformatie, met die resets die ik u beschreven heb, kwam dat wel heel nadrukkelijk op tafel.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Een aantal dingen zijn gewoon onderschat, zei u ook.

De heer **Camps**:

Ik denk dat dat door iedereen onderschat is. Ik denk dat dat het eerlijke verhaal is.

De **voorzitter**:

Op 22 mei 2019 vindt er weer een zware beving plaats, van 3,4 op de schaal van Richter bij Westervliet. Een week later wordt een nieuwe regeling ingevoerd, de stuwmeerregeling. De minister noemt dit een onorthodoxe maatregel. In hoeverre was er nu een verband tussen deze beving en de nieuwe regeling?

De heer **Camps**:

Welke regeling bedoelt u dan?

De **voorzitter**:

De stuwmeerregeling, die werd uitgevoerd om ...

De heer **Camps**:

Voor schade? Dat verband was er volgens mij.

De **voorzitter**:

Waarom werd de NAM niet meegenomen bij het opstellen van deze regeling?

De heer **Camps**:

Dat zou ik zo niet weten. U zegt het nu, dat de NAM niet mee werd genomen. Dus dat zal zo zijn.

De **voorzitter**:

Weet u wel dat er onenigheid ontstond over bij wie de verantwoordelijkheid lag en ook, op een gegeven moment, over wie de kosten zou dragen?

De heer **Camps**:

Ongetwijfeld.

De **voorzitter**:

Kunt u verklaren dat daardoor dat meningsverschil ontstond?

De heer **Camps**:

Kijk, ik heb u al geschetst dat het schadeprotocol de kaders aangaf waarbinnen de NAM bereid was om te financieren. Dat gaf aan waar de NAM aansprakelijk voor was. Op het moment dat wij een regeling maken waarbij iedereen hetzelfde bedrag krijgt, om daarmee achterstanden weg te werken en mensen ook rust en genoegdoening te geven, schadevergoeding te geven, en dat niet een-op-een binnen dat schadeprotocol past -- althans, dat is daar niet in te lezen -- is dat een aanleiding voor de NAM om te zeggen: ja, maar moet ik dat wel betalen?

De **voorzitter**:

Vond u dat begrijpelijk?

De heer **Camps**:

Zoals ik al eerder heb gezegd -- dat is wat ook in de gesprekken met de NAM

terug is gekomen -- zorgen wij voor de schadeafhandeling en inmiddels ook voor de versterking, en gaat de rekening naar NAM. NAM zal naar die rekeningen kijken en kijken of dat spoort met waar zij hun aansprakelijkheid zien. Dat is vervelend, maar niet onbegrijpelijk. Dat daar af en toe een verschil van mening zal zijn, is ook vervelend, maar niet onbegrijpelijk.

De **voorzitter**:

De NAM meent zelfs dat er sprake zal zijn van een ambtelijk misdrijf als deze schadevergoedingen aan NAM doorbelast worden. Was u daarvan onder de indruk?

De heer **Camps**:

Het zegt mij helemaal niks, maar ik denk niet dat ik ervan onder de indruk ben geweest.

De **voorzitter**:

Weet u hoe het is afgelopen, qua kostenverdeling?

De heer **Camps**:

Nee. Volgens mij heeft de NAM het gewoon betaald. Ik weet het niet zo. Misschien is het nog onderdeel van de discussie die nog loopt. Dat kan ook. Ik weet het dus niet.

De **voorzitter**:

Ik ga even naar mevrouw Kathmann.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

We spraken eerder met u over de implementatie van de nieuwe, mildere Nederlandse Praktijkrichtlijn in juli 2017 en ook over de interne signalen over wat dat zou doen met het vertrouwen in Groningen. U werd de vraag gesteld wie nou eigenlijk de eindverantwoordelijkheid draagt voor het invoeren van die richtlijn. U zei toen: eigenlijk geen idee. Dat hebben we nagezocht. Die nieuwe NPR in 2017 is onderdeel van het addendum bij het meerjarenplan van de NCG. Dit addendum wordt besproken in de ministerraad, waarbij in de agenda van de ministerraad de goedkeuring van de NPR als belangrijkste bespreekpunt wordt genoemd. Dan is mijn vraag eigenlijk waarom die ministerraad dan niet kon worden uitgesteld. Want uiteindelijk is het dus de ministerraad die dit besluit. Er zijn interne signalen "niet te snel, dat doet iets met het vertrouwen" en dan moet dat besluit toch zo snel worden genomen.

De heer **Camps**:

Ik denk dat u zelf al het antwoord geeft. Het zat blijkbaar bij het meerjarenplan. Voor het meerjarenplan was een planning gemaakt en de heer Alders was altijd zeer strak in de planning. Er was een bestuurlijk overleg geweest. De uitkomst daarvan wordt vervolgens bevestigd aan de rijkskant in de ministerraad. Als het dan bij elkaar hoort: dat meerjarenplan kon niet wachten en dus kon dit blijkbaar ook niet wachten.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Hoe komt het dan denkt u dat die signalen over vertrouwen in Groningen zijn genegeerd?

De heer **Camps**:

Dat weet ik niet. Er spelen altijd meerdere dingen. Dit is één aspect. We hebben het net ook gehad over het stilzetten van de trein, het pauzeren van het vrijgeven dan wel maken van bepaalde rapporten. Daarvan heb ik ook gezegd: daar zitten allerlei kanten van vertrouwen aan. Daarin hebben wij een keuze gemaakt en er was niet een optimale keuze. Daar spelen altijd meerdere dingen en dilemma's en daar is ook in dit geval dan een keuze in gemaakt. Het is dus nooit zo dat één aspect de boventoon voert en doorslaggevend is voor al het andere. Het uitstellen van het MJP zou ook heel slecht zijn geweest voor het vertrouwen: o, er komt blijkbaar geen nieuw MJP, wat zou er aan de hand zijn? Dus ook dat is relevant voor het vertrouwen.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Dan heb ik nog een vraag over het verdwijnen van de Arbiter Bodembeweging. Met de komst van de TCMG verdwijnt de Arbiter. Waarom vond EZK eigenlijk dat de Arbiter beëindigd moest worden?

De heer **Camps**:

Ik moet hiervoor even graven in mijn geheugen, want u vraagt hier nu naar één precies aspect waar vooral de directeur-generaal Groningen Bovengronds, mevrouw Wouters, bij betrokken is geweest. Onderdeel van dat nieuwe schadeprotocol was dat we af wilden van voortdurende procedures, van het steeds langer verlengen van schadeprocedures. Volgens mij was dat een van de redenen om de Arbiter eruit te halen, want die was dan eigenlijk niet meer nodig.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

In hoeverre heeft de NAM eigenlijk nog invloed uitgeoefend op het verdwijnen van de Arbiter?

De heer **Camps**:

Dat weet ik niet. Nu u de NAM noemt, wil ik graag nog wel een ander argument noemen. De Arbiter was natuurlijk een toets op de NAM. Je had een onafhankelijke partij die een oordeel kon geven op datgene wat de NAM vond over een schade. We hadden met de TCMG en later het Instituut Mijnbouwschade Groningen een onafhankelijke partij. Dat maakt dus de noodzaak van een arbiter veel kleiner, want je hebt al een onafhankelijke partij en dan heb je dus geen tweede onafhankelijke partij nodig.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Het was alleen wel een laagdrempelige gang voor Groningers.

De heer **Camps**:

Ja, maar die laagdrempelige gang was nu het IMG. We hadden een nieuwe laagdrempelige gang en dat was het Instituut Mijnbouwschade Groningen. Dat was het doel. We wilden de NAM eruit. We wilden een laagdrempelige gang voor iedereen maken, niet alleen voor de mensen die naar de Arbiter gingen, en dat was eerst de TCMG en later het IMG.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Het heeft niet meegespeeld, zegt u, dat de NAM de Arbiter ook graag ...

De heer **Camps**:

De NAM zal het ongetwijfeld gewild hebben, maar wij hebben daar een eigen besluit over genomen.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Dan wil ik even met u naar het stopzetten van het schadeprotocol. Op 31 maart 2017 wordt dat aangekondigd. U citeerde de heer Eikenaar, ex-gedeputeerde in Groningen -- hij was deze week hier voor een verhoor aanwezig -- dat er meer tijd nodig was vanuit de regio. Uit uw woorden kon ik eigenlijk concluderen dat u zei dat het aan de regio lag dat het zo lang heeft geduurd. Ik citeer de heer Eikenaar zelf even, als dat mag. Hij heeft hier zijn woede geuit over dezelfde woorden die de heer Rutte, minister-president Rutte, tot zich nam, over dat het aan de regio lag. Onze minister-

president heeft die woorden eerder een beetje ingeslikt. Kan ik het in ieder geval wel zo afconcluderen dat u wél die mening toegedaan bent?

De heer **Camps**:

Als ik het laat afhangen van dat ene moment, dan zou mijn antwoord ja zijn. Ik heb het u geschetst: ik was op dat moment bereid om ja te zeggen en de regio niet. Laten we het maar even zo simpel stellen. Maar ik denk dat het te simpel is om het oordeel over dat hele proces van dat ene moment af te laten hangen. Er speelde natuurlijk veel meer. Er was een wens bij de regio dat wij klip-en-klaar zouden zeggen dat er een schadefonds zou komen. Volgens mij kon ik dat op het moment dat ik daar zat met de heer Eikenaar nog niet zeggen, want daar was nog geen overeenstemming over tussen de departementen en in het kabinet. Dus dat was een factor waar wij natuurlijk vertraagden. Zoals gezegd, voor mij stond het schadefonds los van het schadeprotocol. Je had ja kunnen zeggen tegen het een zonder dat het ander er was. Dat was natuurlijk iets wat speelde. Ik heb u ook aangegeven dat er in het proces niet een moment is geweest, in ieder geval niet dat ik heb gezien, dat partijen met de benen op tafel zijn gaan zitten om echt elkaars nieren te proeven: wat hebben we nou nodig? Dat is in januari 2018 wel gebeurd. Dat heeft ook iets te maken met de procesvoering door de NCG en uiteindelijk met alle partijen die daarbij betrokken zijn. Ik denk dat het niet terecht zou zijn om te zeggen: het ligt nu aan één partij. Uiteindelijk ligt het aan alle partijen die daarbij betrokken zijn en, ja, ook de regio.

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

Ik vroeg het ook even omdat de heer Eikenaar in zijn verhoor onder andere zei over het gesprek waar u op doelde over het protocol, waarvan u dacht "ik kan het wel doorheen krijgen", maar wat niet lukte: "Het ging om een protocol dat er lag, maar dat ik niet kende. EZK zei voortdurend: wij willen een protocol met de NAM. Ik weet ook dat in mei, in die bijeenkomst met Maarten Camps, hij daar ook op aanstuurde."

De heer **Camps**:

Ja, en wat is uw vraag?

Mevrouw **Kathmann** (PvdA):

De vraag is hoe u de woorden weegt dat de regio helemaal niet bekend was met het protocol waarvan u dacht dat het gedragen was: "een protocol dat ik niet kende" en "er werd door EZK aangestuurd op een protocol met de NAM".

De heer **Camps**:

Dat heeft mij enorm verbaasd, omdat, zoals ik al eerder heb gezegd, dit een bestuurlijk overleg was, georganiseerd door de Nationaal Coördinator Groningen. Die heeft daar een agenda met stukken voor voorbereid. Die stukken lagen daar op tafel. Daar zat het schadeprotocol bij, het schadeprotocol waarvoor ik was gekomen om daar ja tegen te gaan zeggen in die vergadering. Dat was het schadeprotocol waar ik het over had. Het verbaast mij als de heer Eikenaar zegt dat hij niet weet welk schadeprotocol dat was, want dat zat bij de vergaderstukken.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Ik vroeg u aan het begin van het verhoor wat uw opdracht met betrekking tot de toekomstbestendigheid van het Staatstoezicht behelsde. Dat heeft u uitgelegd als: deskundiger, meer in de schijnwerpers die deskundigheid ook laten zien en meer onafhankelijk. Als u terugkijkt: is dat gelukt?

De heer **Camps**:

Ik denk dat dit een heel eind gelukt is, ja. Ik vind dat de heer Van der Meijden heel goed werk heeft geleverd door een scherpe analyse te maken van wat de stand was van de organisatie en wat er nodig was voor de organisatie. Ik heb toen ook gezorgd dat hij daar de financiële middelen voor heeft gekregen. De organisatie is fors gegroeid onder zijn leiding. Hij heeft ook gereorganiseerd. Er zijn nieuwe leidinggevenden gekomen, nieuwe afdelingen, nieuwe mensen erbij. Daarmee stond SodM toen hij vertrok denk ik veel beter en veel sterker dan toen hij kwam. Dat bood ons ook de gelegenheid om toen hij wegging een heel ander soort inspecteur-generaal aan te stellen. We hoefden niet meer te zoeken naar iemand uit de olie- en gasindustrie, want er was voldoende kennis en kwaliteit in de organisatie om dat te dragen. We konden dus iemand benoemen die juist veel meer een echte toezichthouder was, die een toezichthouderperspectief en -expertise had.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Meneer Van der Meijden beschreef de relatie tussen het SodM en het ministerie in zijn tijd als een sluimerende oorlog. Hoe kwalificeert u de relatie tussen SodM en Economische Zaken?

De heer **Camps**:

Ik heb wel gezien -- daar heb ik eerder ook al iets over gezegd -- dat er natuurlijk spanning was tussen de beleids-dg -- niet alleen de persoon van

de dg, maar ook sommige medewerkers in het DG -- en het Staatstoezicht. Ik kwalificeer dat als een spanning die er altijd is tussen de toezichthouder en de beleidsverantwoordelijke, want dat schuurt soms. Ik denk dat dat hier af en toe te veel heeft geschuurd. Daar heb ik de dg en de mensen op aangesproken en dat heeft ook tot een aantal vervolgacties geleid. Volgens mij is dat uiteindelijk veel beter geworden, maar die spanning is nooit weg. Ik denk dat welke toezichthouder u ook zult vragen, op welk terrein dan ook, bij welk ministerie dan ook, die spanning herkend zal worden, want die is gewoon ingebakken in de manier waarop dat werkt, waarop dat georganiseerd is. Dat is onvermijdelijk.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Hoe kwalificeert u de aanwezigheid van kennis binnen uw ministerie ten tijde van uw rol op het ministerie van Economische Zaken?

De heer **Camps**:

Die was dun. Laat ik me even beperken tot de kennis over de ondergrond, de mijnbouw. Laat ik het even specificeren, want op heel veel gebieden was die kennis helemaal niet dun. Maar op het gebied van aardbevingen, de ondergrond, was de kennis ... Ik geloof dat we een of twee mensen hadden die geologische expertise hadden, die mijnbouwdeskundigheid hadden, en dat was gewoon te weinig. Dat had te maken met het feit dat eigenlijk in al die jaren daarvoor daar heel weinig aandacht voor was geweest. Dat was ook niet nodig. Er was weinig discussie over, er waren weinig zorgen over. Die zorgen kwamen natuurlijk wel na die aardbeving bij Huizinge. Toen is ook geprobeerd om het team te versterken, wat nog niet zo makkelijk was. Want die mensen zijn schaars. Die mensen werken over het algemeen bij oliemaatschappijen, bij Shell bijvoorbeeld, en die verdienen daar hogere salarissen dan wij kunnen betalen bij het Rijk in dit type functies. Ook in andere typen functies denk ik, maar in ieder geval in dit type functies. Dus het was lastig om die mensen te krijgen.

We hebben daarom eigenlijk op twee manieren geprobeerd om die expertise toch beter bij het ministerie naar binnen te krijgen. Daar heb ik heel erg op ingezet. Aan de ene kant heb ik gezegd: laten we nu de versterking zoeken bij SodM, want daar kunnen mensen met deze deskundigheid eigenlijk fulltime die deskundigheid kwijt. Op het ministerie kun je die deskundigheid niet fulltime kwijt. Dan ben je niet alleen met mijnbouwdeskundigheid bezig, maar ben je ook bezig met Kamervragen en Kamerbrieven en andere dingen, die je misschien als mijnbouwdeskundige minder interessant vindt. Dus bij

SodM kun je je expertise fulltime kwijt en wij kunnen die expertise vanuit het ministerie aftappen en benutten. We hebben ook de band met EBN aangehaald en ook de kennis bij EBN naar ons toegehaald. Dat was onderdeel van een herziening van onze relatie met de beide staatsdeelnemingen. Er is af en toe ook iemand gedetacheerd geweest vanuit EBN. Er is veel meer beroep gedaan op EBN om te zorgen dat we ook kennis van hen konden benutten voor het beleidswerk.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Hoe kwalificeert u dan de aanwezigheid van kennis toen u in 2020 wegging bij het ministerie, als het gaat om Groningen en alles wat daarbij komt kijken?

De heer **Camps**:

Volgens mij op het gebied van mijnbouw en de ondergrond, denk ik even in het samenspel dat ik net beschreef, met ook die andere partijen ... Ik zou niet durven zeggen dat het helemaal pico bello was, zeg maar, maar ik denk dat we wel op een niveau zaten dat adequaat was. Iets anders was natuurlijk de kennis over versterking en dergelijke. Die was natuurlijk in het begin helemaal niet beschikbaar, want dat thema deed zich niet voor voor 2013. Die is geleidelijk aan opgebouwd. Dat is wel binnen het ministerie ontwikkeld, maar tegelijkertijd moest de belangrijkste kennis daarover zitten bij de Nationaal Coördinator Groningen. Dus ook daar hebben gebruikgemaakt van de kennis die daar zat.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Vond u dat er in uw tijd voldoende aandacht was binnen uw ministerie voor de problematiek in Groningen?

De heer **Camps**:

Over de hele tijd genomen?

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Ja.

De heer **Camps**:

Ja. Groningen is eigenlijk in mijn zeven jaar bij het ministerie de rode draad geweest en eigenlijk steeds het prominente thema geweest.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Wat zou u zelf anders gedaan hebben in uw functie in die tijd als het gaat om het Groningse gasdossier?

De heer **Camps**:

Ik beschreef u net al dat ik vind dat we eerder die publieke verantwoordelijkheid hadden moeten nemen. Eén belangrijke les die ik ook zelf daarbij heb, is dat ik zie dat de overheid, het Rijk, zich voortdurend zorgen maakt, zich snel zorgen maakt, over het nemen van juridische en financiële risico's. Dat speelde bij het Groningendossier. Kunnen we het juridische risico wel nemen om versterking en schade onder onze verantwoordelijkheid te nemen? Is het financiële risico niet te groot? Kunnen we uiteindelijk echt al het geld wel bij de NAM terughalen? Daarbij is relevant dat uiteindelijk twee derde van de kosten alsnog voor rekening van de Staat waren. Die zorgen over dat risico voor de Staat zijn in mijn ogen te veel als een absoluut gegeven gezien en zijn onvoldoende afgewogen tegen die van de anderen, die in ruil daarvoor, omdat de Staat het niet wilde dragen, dat risico gingen dragen en dat waren de mensen in Groningen, de bewoners van Groningen. Dus door de manier waarop het uiteindelijk is aangepakt, is het risico bij de mensen in Groningen komen te liggen.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Wat zegt u daarmee?

De heer **Camps**:

Daarmee zeg ik dat het Rijk, de Staat, de overheid, eerder risico's op zich moet nemen, bereid moet zijn om de risico's op zich te nemen om daarmee de risico's weg te halen bij burgers die dat niet kunnen dragen. Dat betekent dus dat je bereid moet zijn om juridische en financiële risico's te nemen. Dat betekent dat je misschien wat minder kijkt naar of het allemaal rechtvaardig en financieel haalbaar is en wat meer kijkt naar of het ook rechtvaardig is wat je allemaal aan het doen bent.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Hebt u het idee dat dat inzicht door de tijd heen ergens toe geleid heeft?

De heer **Camps**:

Nou, dat inzicht is in ieder geval een belangrijke input geweest voor de reset waar ik voor gepleit heb rond de kabinetsformatie en voor de verandering die daarna onder leiding van minister Wiebes is ingezet.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Waar ligt uiteindelijk de keuze, de verantwoordelijkheid, het besluit om die juridische en financiële risico's op een andere manier te benaderen?

De heer **Camps**:

Bij de ministerraad.

Mevrouw **Tielen** (VVD):

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Dank, meneer Camps. We zijn aan het einde van het verhoor, want we zijn uitgevraagd. Ik verzoek de griffier om u en uw steunverlener naar buiten te geleiden.

De heer **Camps**:

Dank u wel.

De **voorzitter**:

Straks gaan wij het verhoor houden met meneer Alders, de voormalige Nationaal Coördinator Groningen en dat vangt aan om 14.45 uur.

Sluiting 13.23 uur.